

EKSTREMISMENS ARGUMENTASJON

*Et maskulinitetsperspektiv på radikalisering
og hatefulle ytringer på nett*

Peder A. Skoglund

Masteroppgave i kriminologi

Det juridiske fakultet
Institutt for kriminologi og rettssosiologi

UNIVERSITETET I OSLO

November 2014

Ekstremismens argumentasjon

Et maskulinitetsperspektiv på radikalisering og hatefulle ytringer på nett

© Peder André Skoglund

2014

Ekstremismens argumentasjon – Et maskulinitetsperspektiv på radikalisering og hatefulle ytringer på nett

Peder André Skoglund

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: CopyCat/ Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Tittel: Ekstremismens argumentasjon – et maskulinitetsperspektiv på radikaliserings og hatefulle ytringer på nett

Navn: Peder André Skoglund

Veileder: Per Ole Johansen

Levert ved: Institutt for kriminologi og rettssosiologi, høst 2014

Det er kjent at 22. juli-terroristen tilbragte mye tid på Internett, og at han gjennom sosiale medier, innvandringskritiske nettsider og høyreekstreme bloggfora fant sine likesinnede. Det var på nettet at hatet til multikulturalismen og hans gryende kontrajihadistiske konspirasjonsteorier vant gehør, og det var her han lastet ned oppskriften- og bestilte ingrediensene til bomben han skulle detonere utenfor høyblokka i Regjeringskvartalet. Etter tusentalls med timer med online skytespill og World Of Warcraft, ble aliaset og avataren Andrew Berwick skapt. Breivik som mislykket tagger og forretningsmann var gjenfødt som aktiv nettdebattant, skribent og selvutnevnt frelsende ridderjustitiarius. Hans idé om en kulturkonservativ revolusjon startet i lyset fra skjermen bak lukkede gardiner på et gutterom på Oslo Vest. Feminismens avmaskuliniserende misjon skulle endelig gjengjeldes, og - på en cocktail av steroider - skulle den forbigåtte betahannen Anders skyte seg inn i overskriftene verden over.

Omtrent parallelt har det de siste årene vokst frem et norsk radikalt islamistmiljø, der vi har sett en økt aktivitet og synlighet på det sentrale Østlandet, særlig rundt gruppen Profetens Ummah. Skikkelser i miljøet lar seg avbilde poserende med automatvåpen, samtidig som de er åpne i sin hyllest av Osama bin Laden, ønsker verdensomspennende sharia-lover velkomne, og maner til et samlet *jihad* mot den vantro Vestens interesser og promiskuøse livsstil. Under en demonstrasjon mot trykningen av de omstridte Mohammed-karikaturene på Universitetsplassen i Oslo i 2010, taler appellholder Mohyeldeen Mohammad om mulighetene for «et 11 september på norsk jord»¹. I følge ham selv er det «ikke en trussel, men en advarsel». Den 7. februar i år dømmes den tidligere lederen og stifteren av Profetens Ummah, Ubaydullah Hussain, til 120 dager betinget fengselsstraff for nettopp trusler - henholdsvis mot to journalister og for hatefulle ytringer mot jøder. Han frikjennes imidlertid for hatefulle ytringer mot homofile. Dagen i

forveien for domsavsigelsen i Oslo Tingrett, oppdaterer Hussain sin Facebook-profil med bilder av maskerte bevæpnede menn. Bildene gir assosiasjoner til jihadistpropagandaen fra talløse YouTube-videoer, og er i en stil som minner mest om den vi finner på kinoplakater for påkostede Hollywood-blockbustere, eller i tegneseriestripene fra superheltenes antagonistiske univers. Svarte flagg vaier i vinden. Det amerikanske Stars & Stripes brennes. Påskriften bærer bud om islamsk verdensherredømme, «Khilafah» - *Kalifatet*. Hans åpne bruk av sosiale medier står således også sentralt i aktoratets bevisføring, og Hussain blir under rettsaken konfrontert med sine ytringer i etterkant av terroranslaget i In Amenas i Algerie og sin støtte til bombingene av Boston Marathon. I sin statusoppdatering om machetedrapet av en britisk soldat i London i mai 2013, skriver Hussain: «Gledelige nyheter fra England. En terrorist svin fra det britiske militæret slaktet av våres modige brødre mens de ropte Allahu Akbar»². Statsadvokaten er imidlertid ikke fornøyd med straffeutmålingen og anker dommen. Eller som Hussain selv uttrykker det via sin Facebook-profil; «Ubaydullah Vs Vantro og deres allierte».

Det hevdes at Utøya var en demonstrasjon i bølgen av anti-feministiske strømninger i Europa, og at det er ideologien bak kvinneforakten som har gitt attentatmannen meningsinnhold til massedrap. Renhetsidealet i rasistiske- og fundamentalistiske ideologier, påstås sågar også å nesten alltid være anti-feministiske og kvinneundertrykkende i effekt. Kriminologien kan på sin side vise at kriminalitet som statistisk fenomen, har et tydelig maskulint prefiks. I tillegg til nedadgående sosial mobilitet, manglende tilknytning til jobb- og familieliv, er det fremste felles kjennetegnet ved de som begår kriminalitet kjønn; de er i all hovedsak menn. Kriminalitet og mannlighet kan i så måte se ut til å være tett sammenbundet, og inneha like sett av maskulint attribuerte egenskaper, så som modig, potent, sterk - og fremfor alt - dominant. Men samtidig som det å være mann ikke er ensbetydende med statusen kriminell, er det å radikaliseres heller ikke ensbetydende med status som voldelig ekstremist. En venn av Ubaydullah Hussain hevder i boken *Norsk Jihad* (Akerhaug, 2013), at et ekteskap som gikk galt var triggeren som for fullt utløste Hussains radikalisering mot en mer ekstremistisk tolkning av islam. Vil det i så måte være riktigere å antyde at maskulinitetskomplekser, også bærer med seg et implisitt *radikaliseringspotensiale*? En dekkende sosiologisk konseptualisering av ekstremismens kjennetegn, kan synes vanskelig å finne. Men ekstremisme og terrorisme kan sies å ha funksjon som en form for ensidig- og skjult selvhjelp, der det som anses som avvikende fra det ideologisk riktige og moralsk attraktive angripes. I en forlengelse av teorier om sosial kontroll, kan voldelig ekstremisme leses som en aggresjonens håndtering av sorg, der hatefulle ytringer er beslektet med intimitetens kontrollvokabular; sladder, utfrysing og latterliggjøring.

Takk

Ein stor takk til den utvida familien Skoglund på Sunnmøre, familien Blæsterdalen, folk og dyr på Nesodden, kloke kriminologistudentar, kollegiet på Karrieresenteret ved UiO, Per og Oddvar på Helsefyr og alle andre glitrande vener i Oslo-kretsen. Alle – som på kvar sin unike måte - har vist meg eit generelt storsinn, som har kome med oppmuntrande ord og som har delt av sine rause hjartelag i tida under arbeidet med denne masteroppgåva. Ein sjeldnare bukett med vakre menneskje finnast knapt.

Takk til min vise vegleiar Per Ole, som beheldt både roa og trua, og som med si breie røynsle og sin rike kunnskap kvalitetssikra at prosjektet kom heilt i mål. - Frå ein idé til ei fullvaksen avhandling, og som til sensur forhåpentlegvis også måtte finne vegen heilt fram til nettmaskane. (Då aller helst som den giftige dødballen eit kriminologisk essay bør vere.)

Ekstra åtgaum og takksemje til kjære Randi, for hennar tålmod, grenselause omsorg og blide vesen, og for hennar ukuelige evne til å halde liv i- og gi næring til ein smått frustrert og tidvis trøyt akademikarspire. Du skal for alltid vite, at utan deg hadde ikkje eingong halvparten vore oppnåeleg. Takk for at du er nettopp deg.

Og størst av alt, dei to små som så velsigna høyrer meg til. Borna som tillitsfullt finn seg i at pappa bur trongt, og som med tapper von, synes det er heilt kult med ein far, som med ein broken studentøkonomi nok ikkje alltid har hatt like djupe lommer som andre fedre. Til Hedda og Jørgen, mine mjuke klipper og lattermilde livbøyer på livets våg; vi klarte det!

- Og til alle andre med eit brennande ynskje om kjærleik, forsoning og respekt.

Hald det ekte. Peace!

Peder A. Skoglund, 4. nov. 2014

Innhold

1	Innledning.....	1
1.1	Arven etter 9/11 - en forankring til PSTs åpne trusselvurdering.....	3
1.2	Trusler og hatefulle ytringer på Internett.....	4
2	Ekstremismens argumentasjon – en presisering av oppgavens tema.....	7
2.1	Det kjønne skjøringspunktet mellom maskulinitet og ekstremisme.....	8
2.2	Oppgavens problemstilling.....	9
2.2.1	Nettekstremisme i et kriminologisk kjønnsperspektiv – noen tilhørende forskningsspørsmål.....	10
2.3	Tidligere forskning	12
2.3.1	Radikalisering og voldelig ekstremisme på internett	13
2.4	Sentrale begreper	15
2.4.1	Radikalisering.....	15
2.4.2	Ekstremisme	16
2.4.3	Hatefulle ytringer	18
2.4.4	Sosiale medier	19
2.4.5	Bloggosfæren.....	20
3	Om metodiske utfordringer og analytiske fremgangsmåter.....	22
3.1	<i>Netnografi</i> – en studie av nye rom og nye selv	24
3.2	Kilder og utvalgskriterier.....	27
3.3	Oppgavens oppbygning	29
4	Det høyreekstreme hatet.....	32
4.1	Den nordiske motstandsbevegelsen.....	33
4.2	Å leve for kampen	35
4.3	Den biologiske verdensanskuelsen	36
4.4	Horst Wessel-hymnen.....	38
5	Nettjihadismen	44
5.1	Facebookekstremismen	47
5.2	VG-intervjuet med dommer nr. 2203	51
5.3	<i>Alle Ummahens menn</i> – den iscenesatte maskulinitet	53
5.4	Konstruerte fellesskap og symbolske arenaer	54
6	Mannlig argumentasjon.....	58

6.1	Motstrøms for Fjordman.....	59
6.2	Den farløse generasjonen.....	61
6.2.1	“Norwegian kafir”	62
6.3	“Det er ingen trussel, men en advarsel”	64
6.3.1	En <i>dawah</i> fra Syria	67
7	<i>Opposti estremismi</i> - asymmetriske sammenligninger i en historisk kontekst	69
7.1	<i>Zeitgeist jihad</i> – om ideologiske blindflekker	72
7.2	Ytterpunkter i blogosfæren	75
7.3	To sider av samme mynt?	78
8	Mannlige ideologier og anti-feminismen i 2083	80
8.1	Det uforskyldte sølibatet.....	82
8.2	Renhetsidealet.....	85
8.3	Intimiteten penetreres	86
8.4	Mer enn en norsk tragedie	88
8.5	Vesten kastreres	90
8.6	Drømmen om Disneyland.....	92
9	Maskulinitet som identitetsbærer	96
9.1	Mannlighet som protest	97
9.2	I hegemoniets vold – Supermann i kjønnsstrøbbel	99
9.3	Det falne patriarkatet forsvares: <i>jihad</i> og <i>kontra-jihad</i> som performativitet.....	101
9.4	Det repressive kjønns potente teater	103
10	Kriminologiske perspektiver	106
10.1	Voldelig ekstremisme som selvhjelpsstrategi	108
10.2	Nomos og modernitetens anomi	110
10.3	Hatet mot Vesten: radikaliserings som oksidentalistisk reaksjon	112
11	Ekstremismens kriminologi: noen avsluttende refleksjoner	116
11.1	<i>Dhimmi</i> , <i>kuffar</i> og hatefulle ytringer i ekkokammeret.....	117
11.2	Motsvar, forebygging og behovet for en mer oppfinnsom kriminologi	119
	Litteratur.....	123
	Noter.....	126

1 Innledning

Der muslimhatet blir mer utbredt, kan det være med på å slite i stykker et samfunn, og i det minste å skape hatefulle subkulturer som står mot hverandre. Motvilje, frykt og hat rettet mot muslimer legger til rette for at også frykten og hatet den andre veien kan styrke seg. Anti-muslimsk og islamistisk ekstremisme kan styrke hverandre gjensidig. Ekstremisme er en smittsom sykdom

(Strømmen, 2014, s. 163).

Internett har blitt et foretrukket medium for ekstremisterⁱ av alle slags ulike ideologiske forgreininger og avskygninger. «For soloterrorister som ikke lykkes med å passe inn i tradisjonelle organisasjoner, gir nettet en mulighet til både å ta til seg ekstreme ideologier, lære seg praktiske ferdigheter om våpen og produksjon av eksplosiver, og delta i virtuelle fellesskap med meningsfeller» (Skoglund, 2013, s. 152). Således ble også Anders Behring Breiviks internettvaner grundig belyst, både i den umiddelbare mediedekningen av 22. juli, og i rettsaken den påfølgende våren. 22. juli-terroristens nettbruk var omfattende, og inkluderte alt fra nettdebatt og diskusjoner, praktiske- og taktiske forberedelser, *online gaming* i førstepersonsskytespill, til selvstudium av ekstreme tekster og det brukeredigerte nettleksikonet Wikipedia (Borchgrevink, 2013). Den endelige publiseringen av manifestet, selvstendighets-erklæringen med tittelen 2083, et kompendium på massive 1500 sider, ble sågar distribuert per e-post til kontakter han møysommelig hadde samlet gjennom blant annet Facebook. I forkant hadde Breivik også vært aktiv bruker av meldingstjenesten Twitter, og han hadde lastet opp en propagandafilm – en kortversjon av manifestet i bildecollage - på videodelingstjenesten YouTube (Borchgrevink, 2012, Skoglund, 2013).

Til tross for at det meste av Breiviks mailkontoer har blitt offentlig tilgjengeliggjort i bokform (Stormark & Breivik, 2012), og at innleggene hans på sosiale medier og på islamkritiske

ⁱ Begrepsparet *ekstrem* og *ekstremist* refererer i denne sammenhengen til holdning til bruk av vold. En ekstrem person eller gruppe aksepterer bruk av vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål. *Ekstremisme* henspiller kun på virkemidler og ikke hva som er målet (PST, 2014, s. 4).

nettsteder i etterkant har blitt gjengitt, også i mer *mainstream* mediedekning, er det likevel ikke enkelt å umiddelbart se hvor- eller hvordan Breiviks nettbruk eksplisitt har skilt seg ut fra de mange andre engasjerte debattanters internettvaner. «Det monomane fokuset på islam og «forræderne» i Arbeiderpartiet deler han med mange, og retorikken er ofte både hatsk og krigersk» (Skoglund, 2013, s. 153).

Nå, drøye tre år etter at terroren rammet Regjeringskvartalet og AUFs sommerleir på Utøya, har fortellingene om Breivik rukket å bli både fortalt og gjenfortalt (Borchgrevink, 2013; Mühleisen & Lorentzen, 2013). Fokuset har vært mangefasettert, tidvis sprikende og av ulik kvalitet, slik også de rettspsykiatriske sakkyndige på sin side, og med bare måneders mellomrom, la til grunn for både tilregnelighet og utilregnelighet for kasuset Anders Behring Breivik. Historiene rundt ham i det senere har vært preget av forholdet til hans mor (Christensen, 2013), men også til hans distanserte mannlige tilknytningspersoner - en fraværende far (J. Breivik & Marthinsen, 2014), og en stefar han i manifestet sitt gir det glatte lag; «My mother was infected by genital herpes by her boyfriend (my stepfather), Tore, when she was 48» (A. B. Breivik, 2011, s. 1171). I NRKs dokumentar *Fedrene*, om nettopp mennene i Breiviks tidlige liv, heter det at «[d]en lille gutten får aldri en pappa. Han får en han kaller «far», og en han kaller «stefar»»³.

Gjennom manifestet hadde Anders Behring Breivik en historie han selv ønsket å fortelle. Hvordan den inngående kjennskapen til morens gynekologiske historikk har oppstått forblir tilslørt, mens Breiviks underliggende antifeministiske kvinnesyn er totalt og allestedsværende. Terroristens historie, slik han forteller den, «[...] røper at Breivik hadde høye tanker om seg selv. Den røper også en hel del om det politiske tankegodset som motiverte ham» (Strømmen, 2014, s. 17). Om den hevnenende ridderskikkelsen, som Breivik - i kampen for å gjenreise Vestens tapte patriarkat - skulle bli, egentlig var den lille guttens forsøk på skape seg et pappasurrogat, er en historie det gjenstår å fortelle. I et av sine åpningskapittel, sier Breivik det selv slik;

There is no doubt in the media that the «man of today» is expected to be a touchy-feely subspecies who bows to the radical feminist agenda. He is a staple of Hollywood, the television network sitcoms and movies, and the political pundits of talk shows. [...] The old masculine attitude toward personal appearance is disappearing. If memory serves, our fathers' acts of personal upkeep were mostly limited to shaving and putting on a tie (A. B. Breivik, 2011, s. 29).

1.1 Arven etter 9/11 - en forankring til PSTs åpne trusselvurdering

Frilansjournalist og forfatter Øyvind Strømmen har fulgt den *mørke siden av nettet* nøye etter 22. juli, med særlig vekt på det norske islamfiendtlige bloggmiljøet (Strømmen, 2012, 2014). Han legger til grunn at disse ellers så snevre miljøene, kan bidra til en økt radikaliseringsⁱⁱ av den bredere offentligheten, der internett gjør det mulig å skape nye sosiale miljøer som anerkjenner og belønner utsagn som ikke vil passere som akseptable på andre sosiale arenaer;

Dette er en del av bloggøsferen som vokste fram etter 11. september 2001, og ytringene spenner over et spekter fra de ekstremt ytterliggående til de nokså moderate. Den gruppen som betegner seg kontra-jihadister baserer sitt syn på konspirasjonsteorien om at Europa blir okkupert av islam, gjennom et komplott som inkluderer myndighetene, intellektuelle og journalister. Delvis er det snakk om et isolert miljø som bruker blogger, diskusjonsforum og Facebook til å diskutere seg i mellom, men vi ser også en radikalisering som siver inn i andre deler av offentligheten.⁴

Betydningen av sosiale medier som verktøy for radikalisering og rekruttering, kan i så måte se ut til å lenge ha vært undervurdert, der nettekstremisme ikke bare finner sted på hva man tidligere har ansett som tradisjonelle ekstremistiske nettsteder. I radikaliseringsøyemed vedgår Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) at Internett utgjør det viktigste verktøyet for rekruttering inn mot ekstreme grupper. Propagandaen som spres for ekstremistisk islamisme på norske- og utenlandske *jihadistiske* nettsider, har bred appell hos de norskbaserte miljøene, der «[s]entrale personer i miljøet bruker en al-Qaida-inspirert retorikk, som settes i en norsk kontekst for å radikalisere og rekruttere flere til miljøet» (PST, 2014, s. 4). Sosiale medier bidrar på denne måten til at mange opplever et visst fellesskap med andre likesinnede, der de deler – og tar del i – inntrykk og holdninger som sammen utgjør en forsterkning av deres allerede ekstreme verdensbilde. Internett som kanal for en polarisert verdensanskuelse hos den enkelte, gjør det mulig å delta i ekstrem islamistisk virksomhet, uavhengig av hvor i landet man befinner seg.

Samtidig påvirkes den trusselen som de ekstreme islamistene utgjør, også av andre aktørers aktivitet og eventuelle voldsberedskap. «Det er økt risiko for at enkeltpersoner tilknyttet høyreekstreme miljøer vil utføre provoserende og truende handlinger rettet mot muslimer» (PST, 2014, s. 3). Altså en potensiell fare for selvforsterkende respons, i det «[e]ventuelle

ⁱⁱ **Radikalisering** defineres som en prosess, der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål (PST, 2014, s. 4). Slik sett vil radikalisering kunne representere en prosess som under gitte forutsetninger, vil kunne utvikle seg til ekstremisme (Regjeringen, 2010, s. 7). – se også ytterligere definisjon under avsnitt 2.4 Sentrale begreper.

høyreekstreme aksjoner rettet mot muslimer generelt og det ekstreme islamistiske miljøet spesielt, [...] sannsynligvis [vil] resultere i en voldelig respons fra norske ekstreme islamister» (PST, 2014, s. 5). Ulike former for ekstremisme styrker dermed hverandre i en gjensidig polariseringsprosess. «Når profetens Ummah får mye omtale i Norge, blir ytringene deres brukt som argument for anti-muslimske ideer. Høyreekstreme miljøer vokser på det, og da legges det igjen et press på unge muslimer som kan føre noen av dem inn i politisk ekstremisme»,⁵ hevder Øyvind Strømmen i et intervju med Aftenposten den tiende mars i år. «En del av forklaringen på hele muslimhatet handler rett og slett om at folk er blitt skremt av 11. september og bombene i London og Madrid»⁶. Likevel er det en betydelig avstand fra det å være bekymret for fremtidens eventuelle ubehag, og å gå til det skrittet å radikaliseres inn i en ekstremistisk tilhørighet. Her ser konspirasjonstenkningen ut til å gjøre seg gjeldende (Strømmen, 2014, s. 98). Konspirasjonstenkningen tilbyr nemlig en enkel utvei, der de gjør det mulig å forklare det uforklarlige, å begripe det ubegripelige og å håndtere en hverdagslig tilnærming til et ellers uoversiktlig nyhets- og verdensbilde. «[K]onspirasjonsteorier [...] forteller oss noe reelt om hvilken virkelighet folk lever i og hva de er bekymret for. Når frykt og konspirasjon kombineres, begynner man å nærme seg noe stygt»⁷.

1.2 Trusler og hatefulle ytringer på Internett

I september i år måtte Ubaydullah Hussain, talsmann for gruppen Profetens Ummah, igjen møte i Oslo tingrett. Tiltalen denne gangen - den andre mot Hussain på under åtte måneder - omfattet oppfordring til terror og drap, hvor fire tilfeller av Hussains ytringer på egen Facebook-profil ble ilagt særlig vekt i tiltalebeslutningen;

I perioden 20. januar til 3. november 2013, ved gjentatt å hylle terrorhandlinger og terrorister på sin egen Facebook-profil, offentlig oppfordret han noen til å iverksette drap for å skape alvorlig frykt i befolkning og/eller tvinge norske eller andre lands myndigheter til å avstå fra militær deltakelse i muslimske land (del av tiltalen slik der er gjengitt på NRK.no)⁸.

Hussain skal, ifølge påtalemyndigheten, ha hyllet terrorangrepet mot Statoils installasjoner i In Amenas i 2012, bombene mot Boston Marathon og massakren mot Westgate-kjøpesenteret i den kenyanske hovedstaden Nairobi i fjor. Bak sistnevnte ugjerning utpekes den tjuetre år gamle norsk-somaliske Larviks-mannen, Hassan Abdi Dhuhulow, som en av fire hovedmistenkte gjerningsmenn. Sammen med tre andre islamistiske ekstremister – samtlige med bånd til terrororganisasjonen Al-Shabaab⁹ - antar den amerikanske etterretningstjenesten,

CIA, at Dhuhulow skal ha vært delaktig i planlegging- og aktiv i gjennomføringen av terrorren som høsten 2013 kostet minst 67 mennesker livet.

Om angrepet i In Amenas i januar 2013, der 29 mennesker ble drept, deriblant fem Statoil-ansatte nordmenn, skrev Hussain følgende «bønn» på sin Facebook; «Måtte Allah swt [Allah den høyeste] belønne våres brødre [sic.] med den største og beste Paradiset [sic.] og drive fiender av Islam ut av våres land [sic.] og utslette dem. Amiin»¹⁰. I tillegg skal Hussain ha ytret glede over machetedrapet i London i mai 2013, der en britisk soldat ble hugget ned på åpen gate; «Gledelige nyheter fra England. En terrorist svin [sic.] fra det britiske militæret slaktet av våres modige brødre [sic.] mens de ropte Allahu Akbar. Måtte Allah SWT akseptere deres handling og intensjon, og ydmyke fiender av Islam på verst mulig måte»¹¹.

Påtalespørsmålet er vurdert etter straffelovens § 147c, om offentlig oppfordring til en terrorhandling¹², eller § 135a, om hatefulle ytringer, der det heter;

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring, straffes med bøter eller fengsel inntil 3 år. Som ytring regnes også bruk av symboler. [...] Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse, b) religion eller livssyn, c) homofile legning, leveform eller orientering, eller d) nedsatte funksjonsevne¹³.

Bestemmelsen for overtredelse av straffelovens § 147c, som dreier seg om oppfordring til terrorhandlinger, har en strafferamme på inntil 6 års fengsel, og er den samme som mulla Krekar i Oslo tingrett i 2012 - som den første i Norge - ble idømt ett års fengsel for.

Den alvorlige tiltalen til tross, nekter Hussain å svare på aktors utspørring under rettsakens første dag. I stedet benytter han seg av sin mulighet til en såkalt fri forklaring; «Det har ikke vært min hensikt å oppfordre til drap, eller skape frykt i befolkningen. Selv om noen synes mine meninger er forkastelige, så har jeg fortsatt rett til å ytre meg i det såkalte demokratiske Norge, som er stolte av sin ytringsfrihet»¹⁴.

– Hussain nekter straffeskyld, og hevder at norske myndigheter driver en politisk og religiøs forfølgelse av ham. Han legger til at han ikke anerkjenner «menneskelagde lover», men at hans lojalitet kun er til Allah, profeten Mohammed, islam og de troende muslimene. «Min støtte er til de som kjemper mot okkupasjonen av sine land, undertrykkelse og forfølgelse. Jeg vil fortsette å ytre meg inntil Vesten har trukket seg ut av vårt land»¹⁵. På kvelden samme dag, registreres det imidlertid ingen ny aktivitet på Hussains åpne Facebook-vegg.

2 Ekstremismens argumentasjon – en presisering av oppgavens tema

Der sosiologien har beskjeftiget seg til å forklare kriminalitet, har man i utstrakt grad konsentrert seg om bakgrunn, oppvekstvilkår og den kriminelles sosiokulturelle status som årsaksbærende faktorer; fattigdom, arbeidsledighet, rotløshet. Psykologien har på sin side sett på familien, og diagnostisert etter de domfeltes relasjoner til sine omgivelser, mens det politiske perspektivet ofte har vært rettet mot maktøverne og den til enhver tids rådende kriminalpolitikk (Arnbjerg, 1988, s. 75). Likevel er det tydeligste fellestrekket kriminelle deler verken det av sosial klasse, tilhørighet eller kriminalpolitisk agenda – det er kjønn. De er – i klar overrepresentasjon – menn;

It is no secret who commits the vast majority of crime. Arrest, self-report, and victimization data all reflect that men and boys both perpetrate more conventional crimes and the more serious of these crimes than do women and girls. [...] As an explanatory variable, then, gender would seem to be critical (Messerschmidt, 1993, s. 1).

Kriminalitet og mannlighet kan i så måte se ut til å være tett sammenbundet, og inneha et likt sett av attribuerte- og maskuline egenskaper, så som aktiv, modig, potent, sterk og dominant, til forskjell fra uønskede- og mer *avmaskuliniserende* trekk, så som passiv, feig, impotent, svak og underlegen. Samtidig er det å være mann ikke ensbetydende med statusen kriminell. Vil det være riktigere å antyde at mannskomplekser har et iboende *kriminogent* potensiale? Og kan det i så måte tyde på mulige mangler ved hittil velkjente- og konvensjonelle kriminologiske teorier? Det kan antyde noen utilstrekkeligheter hva regnskapet- og potensialet for avvik i kriminalitetens kjønnede natur angår (ibid.). Maskuliniteter kan nemlig ikke betraktes som en størknet typologi, men som en dynamisk identitetsbærer. Kan det så spores lignende kjønnede variabler i de radikaliseringsprosessene som omfavnes av nettekstremismens fenomenologi?

I Redd Barnas rapport om unges nettvett, *Tilgjengelige, tøffe og trygge?: forebygging av kriminalitet på internett* (Berggrav & Hegg, 2013), kommer det frem at gutter og jenter er like aktive på nett – og like opptatte av å være tilgjengelige, sosiale og oppdaterte. Samtidig antydes det, både fra de voksne respondentene i undersøkelsen, så vel som fra ungdommene selv, at det er klare kjønnsforskjeller i atferden på nettet. Mens jenters konflikter på nett ofte sammenblandes med sjalusi, kjæresteuenigheter og «bitching», er det for guttene en ganske annen kjønnsmessig agenda; «[b]lant guttene dreier det seg mer om trusler om vold» (Berggrav

& Hegg, 2013, s. 6). Deltakelse på ekstremistiske fora og spredning av hatefulle ytringer, kan slik sies å ha «identitetsbyggende effekt som ekstremist» (Sunde, 2013, s. 10), og i effekt «antas å gjøre seg gjeldende uavhengig av om personen utviser aktiv deltagelse i debatter eller ei» (ibid.). Når deltagelse på sosiale medier blir et fullverdig substitutt for det fysiske møtet, fremstår antagelsen om at potensialet for radikalisering på nett er mye større enn tidligere antatt, som en svært rimelig hypotese.

2.1 Det kjønnede skjæringspunktet mellom maskulinitet og ekstremisme

Maleeha Aslam tar i boken *Gender-Based Explosions* (Aslam, 2012) for seg *nexusen* mellom nettopp mannlighet og ekstremisme. Hun søker å forklare sammenhengene mellom muslimske maskuliniteter, islamistisk fundamentalisme og *jihadistisk* terrorisme, med utgangspunkt i blant andre Connell, Beauvoir og Butlers teorier om kjønn som konstruksjon og identitet som symbolsk performativitet; altså en sosialt formbar og deskriptiv flytende størrelse. Det er med andre ord ikke snakk om en forutinntatt antagelse om at maskulinitet er noe som alle menn, i større eller mindre grad, er i fast besittelse av – simpelthen i kraften av at de er menn. Men snarere menns løpende individuelle forhandlinger om- og posisjonering i forhold til ulike maskulinitetsidealer.

Der Connell i sine studier av *bikerkulturen* hevder at protestmaskuliniteter er en aktiv respons med utløp fra arbeiderklassens solidaritetsetikk (Connell, 2005), ser Aslam manglende økonomisk kapital og nedadgående sosial mobilitet som en potensiell katalysator til menns radikalisering (Aslam, 2012). Men sett i forhold til eksempelvis terroristene bak 9/11, og til forskjell fra klassisk avvikssosiologi, er ikke lav sosial status alene bærende som årsaksforklaring. Muhammed Atta, som styrte et av flyene inn i World Trade Center, kom nemlig fra et middelklassehjem, og skal i tillegg til å være utdannet ingeniør, også ha avlagt en høyere grad innen arkitektur. Var han som *mujahid*, en som deltar i- eller begår *jihad*, klar over hvordan *jihadhandlingen* defineres ifølge Koranen? En *mujahid* sies nemlig å skulle søke å overbevise ikke-troende til å følge Gud gjennom kjærlighet og visdom – ikke med vold og blodsutgytelse; «One cannot have a "murder agenda" and claim to be a *mujahid*» (Aslam, 2012, s. 107). Det er nemlig ikke mulig å invitere døde kroppar til å følge Guds vei. Aslam argumenterer således for at gjerningsmennenes overbevisning og hang til spektakulære terrorangrep, ikke alene kan forklares som islamsk fanatisme eller som religiøst betingete

handlinger, men snarere som et uttrykk for opplevd mindreverdigheit, underlegenhet og maskulinitetskomplekser i posisjonering til den ypperste av maskulinitetsformene; den *hegemoniske hypermaskuliniteten* (ibid).

Kan man så, i en asymmetrisk sammenligning, spore tilsvarende maskulinitetsbevegelser, hos den *sinte hvite mannen*, eller som i vårt tilfelle hos *kommandant Breivik*? Michael Kimmel hevder i innledningen til sin bok *Angry White Men – American Masculinity at the End of an Era*, at det råder en klar sammenheng mellom tapt maskulin ære og et mannlig uprøvd voldspotensiale;

You see them pretty much everywhere these days – yet they're often invisible. [...] They swarm into populist Tea Party rallies, hoping to find like-minded kinsmen willing to join them to turn the country around. Some even take up arms against their own country, establishing semiautonomous enclaves and blowing up federal buildings. And, of course when threatened by external forces, they muster up their coldest steel-eyed Dirty Harry imitation and say, "Make my day" (M. Kimmel, 2013, s. 4).

I PSTs årlige trusselvurdering for 2014, er det således et viktig punkt at ekstreme miljøer, ofte tiltrekker seg ustabile enkeltpersoner, uavhengig av ideologisk forankring (PST, 2014).

2.2 Oppgavens problemstilling

Ved første øyekast kan kanskje en slik symbiose av mannlig homososialitet, utilpasshet og voldelig ideologi fremstå som utdatert, slik den skildrer et noe arkaisk- og forgjengelig maskulinitetsideal. Samtidig er det noe utvetydig- og udødelig over Kimmels metafor til Clint Eastwoods ikoniske signalkarakter Dirty Harry Callahan. Han er den filmatiske reinkarnasjonen av den omnipotente *Hevneren*, som – «når dritten treffer vifta» - legger all moral og embeds medfør til side, og bevæpnet med sin like ikoniske Magnum 44., legger ut på et egenhendig korstog for å gjenreise rettferdighetens banner – koste hva det koste vil. I populærkulturen portretteres Callahan, og hans likemenn, gjerne som attråverdige fremstillinger av nettopp *en mann blant menn*; «The soldier's body is the deliberate embodiment of an idealized masculinity, created and controlled for political concerns, infused with contradictory ideals that link violence with heroism, and the poster for normative masculine identity» (Åhäll & Shepherd, 2012, s. 19). Legger vi samtidig til grunn eksempelet Breivik, og hans tro på seg selv som «destroyer of evil and bringer of light», og hans digitale gjenfødelse som den mer anglosaksisk-klingende *avataren* Andrew Berwick, synes ikke tilnærmingen fullt så statisk likevel. Utledet fra dette

synes det derfor hensiktsmessig å la følgende problemstilling danne grunnlaget for denne studien i *ekstremismens argumentasjon* og ekstremistiske ytringer på Internett;

Kan radikaliserings og hatefulle ytringer sees som uttrykk for maskulinitetskomplekser eller uttrykk for opposisjonelle maskulinitetsidealer, og i hvilken grad kan utøvelsen av voldelig ekstremisme på internett sies å inneha maskulinitetsbærende identitetsmarkører?

2.2.1 Nettekstremisme i et kriminologisk kjønnsperspektiv – noen tilhørende forskningsspørsmål

Et slikt utgangspunkt, vil danne bakteppe for det som kan anses som en kriminologisk asymmetrisk tilnærming - altså at studiens problemstilling åpner for en analyse av høyreekstremisme på den ene siden og ekstrem islamisme på den andre, og en sammenstilling av disse som gjensidig polariserende. Radikalisering på den autonome- og politisk ytterliggående venstresiden kunne sågar også vært inkludert i arbeidet med masteravhandlingen, men med belegg i PSTs åpne trusselvurdering, ser det ikke ut til at disse grupperingene i dagens politiske klima utgjør noen større reell fare for allmennheten. Aktiviteten blant norske venstreekstremister anses som forholdsvis lav, og til å omfatte mer generelle ordensproblemer og ordensforstyrrelser (PST, 2014).

Når det gjelder ekstremisme generelt, tyder mye på at internett reduserer avstanden mellom tanke og handling, der sosiale medier medfører en innskrenket distanse mellom individuelle idéer, og inngåelsen av medlemskap i ett- eller flere ekstremistiske forum (Sunde, 2013). «Internett utgjør det viktigste verktøyet i radikaliseringsøyemed. [...] Sosiale medier bidrar til at mange opplever et fellesskap med andre likesinnede, der de tar del i og utveksler inntrykk som forsterker deres ekstreme verdensbilde» (PST, 2014, s. 4). Selv om antallet ekstremister i Norge er lavt, identifiserer Politiets sikkerhetstjeneste stadig nye personer som ser ut til å være i en radikaliseringsprosess. Trusselbildet i Norge vurderes dermed som skjerpet, der ekstreme islamister anerkjennes for fortsatt å utgjøre den mest alvorlige terrortrusselen. Denne trusselen relateres i første rekke til et multietnisk miljø bestående av ekstreme islamister på det sentrale Østlandsområdet. «Dette miljøet består hovedsakelig av unge menn oppvokst her i landet» (ibid.).

At nettekstremismen i første rekke manifesterer seg som hatefulle ytringer, skisserer imidlertid bare et av flere mulige utgangspunkt for kriminologisk interessante analyser. Den rødgrønne

regjeringens handlingsplan for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme, *Felles trygghet – felles ansvar* (Regjeringen, 2010), trekker nemlig opp en klar kobling mellom radikalisering, voldelig ekstremisme og faren for terrorhandlinger. På bakgrunn av dette, vil denne studien av nettekstremisme, hatefulle ytringer og ekstremistisk argumentasjon, derfor anse terrorhandlinger som radikaliserings ytterste konsekvens. Faglitteratur innenfor studier av terrorisme vil således anerkjennes relevans.

Slik det viser seg at nettekstremismen foreløpig er lite akademisk- og kriminologisk belyst, både nasjonalt og internasjonalt, og at ekstremisters- og terroristers bruk av sosiale medier derfor ikke har vært ansett som et eget forskningsfelt, men snarere som et undertema i studier av politiske aktørers nettbruk, vil følgende tilhørende forskningsspørsmål stilles underveis:

- Er hatefulle ytringer å anse som et instrument for frykt, trusler og fremmedgjøring, eller en direkte argumentasjon for- og oppmuntring til vold og voldsberedskap?
- Finnes det retoriske likheter og/ eller forskjeller mellom høyreekstreme og ytterliggående islamisters hatytringer?
- Finnes det et ideologisk skjæringspunkt mellom eksempelvis Profetens Ummah og Nordfront, eller provokatører som Fjordman versus Mohyeldeen Mohammad eller Ubaydullah Hussein?
- I hvilken grad kan ekstremistiske miljøer forstås som de mannlige ideologienes budbringere og tilhengere?
- Kan et sikkerhetspolitisk ensidig trusselbilde, og medienes tidvis monomane fokus på ekstrem islamisme, trigge en voldelig respons hos høyreekstreme meningsmotstandere?
- Menn er overrepresentert som avsendere for hatytringer på nett, men likevel er det snakk om et klart mindretall av den mannlige befolkningen. Skiller disse mennene seg ut med hensyn til maskulin sårbarhet, og i så fall hvordan?
- Hvordan posisjonerer så patriarkalske verdier seg henimot det kvinnelige kjønn? Fremstår den mannsdominerte *bloggosfæren* som et anti-feminismens medium?
- I hvor stor grad kan internett som kanal beskyldes for å være et verktøy for radikalisering? Eksisterer ikke ekstremismen også *offline*?
- Kan nettekstremisme sees i sammenheng med klassisk-kriminologiske perspektiver, så som sosial kontroll, selvhjelpsstrategier, *anomi* eller en form for moralsk panikk?

Den underliggende arbeidshypotesen, vil ha sitt faglige tyngdepunkt i et kriminologisk kjønnsperspektiv – «Kriminalitet – dit navn er mand!» (Arnbjerg, 1988). En gjennomgående og sentral påstand for oppgaven å besvare, vil derfor være at;

- Ekstremisme i sin uttrykksform er *kulturelt betinget*, men *kjønnnet i sin sosiale konstruksjon*

Altså at ekstremismen som fenomen ikke skiller seg nevneverdig fra hva kriminologiens øvrige forklaringsrepertoar vedrører. Det er snarere marginaliseringsprosessene hos den enkelte, som i den moderne- og medierte samfunnstypen finner nye uttrykksformer; altså at mens voldelig ekstremisme som kriminalitetsform på sett og vis fremstår som «ny», er naturen i kriminalitetens bakenforliggende årsaker ofte de samme. Den kulturelle betingelsen avhenger av den øvrige samfunnstilknytningen, eller eventuelt manglende sådan. Sentralt for en slik påstand, er tesen om at hvilken ideologi en radikaliseres i forhold til, kan virke både tilfeldig og forutbestemt på samme tid, og da med hensyn til blant annet etnisitet og politisk- og religiøs tilhørighet, så vel som popkulturell- og subkulturell adspredelse. Kan kjønn utgjøre selve katalysatoren for radikalisering og dragning mot det ekstreme? Og kan man så, kort sammenfattet, si at det er snakk om *gamle maskuliniteter* i en *ny kriminalitetsdrakt*? Det er i så måte fristende å bidra til et tilsynelatende nødvendig kriminologisk- og utdypende tilsvarende, eller i hvert fall søke å stikke hull på noe av den verkebyllen som ser ut til å omslutte ekstremismens årsaker og hatideologienes radikaliserende karakter.

2.3 Tidligere forskning

Terrorisme, radikaliseringsproblematikk, og politisk- og religiøs ekstremisme, ser ut til å kunne utgjøre det inneværende tiårets kriminalpolitiske *landeplage numero uno*. At domenet Radikalisering.no eies av- og ligger med en egen portal under Regjeringens nettsider, synes også å understreke at temaet som sådan vekker stor bekymring, og at det samtidig henger høyt på stjernegavlen hva utformingen av ny sikkerhets- og justispolitikk angår. I et av sine åtte satsningsområder, for å «forenkle, fornye og forbedre den politiske kursen», legger regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2015 opp til en økt bevilgning på 8,8 millioner kroner, for blant annet å styrke PSTs informasjonsinnhenting på «nye kommunikasjonsplattformer og andre radikaliseringsarenaer». ¹⁶ Når denne oppgaven forfattes, er rådende konsensus likevel at det er et visst forskningsmessig underskudd på voldelig ekstremisme og radikalisering på nett, og at behovet for ny empiri innen feltet derfor er overhengende. Et slikt forskningsmessig underskudd innebærer at det både mangler etablerte metoder for å belyse fenomenet, så vel som koherente data som er sammenlignbare over tid og mellom land. Eller som Anders Behring Breivik noe selvhøytidelig påpekte det under 22. juli-rettsaken i Oslo Tingrett; «Jeg har stor

forståelse for at folk ikke begriper hvorfor 22. juli skjedde. Hovedgrunnen til at de ikke klarer det, er at de har for lite kjennskap til militant nasjonalisme» (Skoglund, 2013, s. 8). I tillegg, og som denne masteravhandlingen vil forsøke å ta for seg, finnes det få- eller ingen tilfeller av sammenlignende kriminologiske studier av radikal islamisme og militant høgreekstremisme, og hvordan disse i et radikaliseringsperspektiv kan opptre som samtidig selvforsterkende og gjensidig polariserende. «Det er likevel mulig å si noe om nettekstremismens betydning for radikaliseringsprosessen, noe om sammenhenger mellom nettekstremisme og voldshandlinger, og noe om forekomsten av hatefulle ytringer» (Nesser i Sunde, 2013, s. 45). Hatefulle ytringer er, som allerede antydnet, utbredt på den åpnere delen av den sosiale mediesfæren, også utenfor de ekstremistiske bloggforaene denne typen nettaktivitet ofte er forbundet med. Nettekstremismen innrømmes derfor som et vesentlig åpent fenomen, siden formålet til aktørene i all hovedsak er å spre ekstremistiske ideologier i størst mulig grad. Nettekstremisme forstås videre som et utpreget anti-demokratisk virkemiddel, der hatefulle ytringer med formål utviser grov forakt for likhet og menneskeverd. Nettekstremisme anses også for å «omfatte hatkriminalitet, noe som på internett kan rammes av straffeloven § 135a om diskriminerende og hatefulle ytringer» (Sunde, 2013, s. 9). Som nevnt, er det per i dag gjort lite forskning på nettekstremisme, og fjorårets rapport fra PHS Forskning (P. Nesser, Lia, Stenersen, & Ravndal, 2013; Sunde, 2013), er i så måte tidlig ute i et tema som fortsatt fremstår som forholdsvis upløyd mark. Det legges derfor til grunn at det er et vesentlig behov for en bedre definering av nettekstremisme og hatefulle ytringer som samfunnsmessig problem, og at «[m]er tverrfaglig forskning vil kunne gi bedre innsikt i nettekstremsimen og de psykososiale prosesser som utløses hos deltakerne» (ibid.).

2.3.1 Radikalisering og voldelig ekstremisme på internett

Høsten 2013 lanserte PHS Forskning, Politihøgskolens forskningsavdeling ved redaktør Inger Marie Sunde, rapporten *Forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme på internett* (Sunde, 2013). I forbindelse med offentliggjøringen av rapporten avholdt Justis- og beredskapsdepartementet i november konferansen *Felles ansvar for tidlig forebygging – om radikalisering og voldelig ekstremisme 2013*. I likhet med rapporten, er begrepet «nettekstremisme» sentralt under flere av foredragene denne dagen, deriblant i innleggene til representanter fra Oslo Politidistrikt, Forsvarets Forskningsinstitutt FFI, og i konferansens innledningsord ved justis- og beredskapsminister Anders Anundsen. Sistnevnte vektla også ettertrykkelig behovet for mer kunnskap rundt radikaliseringsprosesser, og en styrking av

kompetansenivået, særlig i førstelinjearbeidet med barn og unge. Redd Barnas tilsvarende rapport *Tilgjengelig, tøffe og trygge?* deler dette synet, og en samtidig bekymring for at unges nettbruk kan omfatte hva som anses som en «lek med hatprat»; «[l]ærere og ansatte på fritidsklubber opplever stadig at «vanlige» ungdommer plutselig legger ut ekstremistiske bilder eller tekst på Facebook-profilen sin»¹⁷. I rapporten heter det at «unges mobil- og nettbruk er en helt naturlig og positiv del av barn og unges sosiale liv», og omfatter alt fra deltakelse i nettsamfunn, deling av digitalt innhold, kjøp av varer og tjenester, og gjennom ulike nettsamfunn opplevelsen av «tilhørighet og fellesskap» (Berggrav & Hegg, 2013, s. 3). Barn og unges hverdagslige nettvaner, bruk av digitalt innhold og sosiale nettverkstjenester, skiller seg i så måte ikke nevneverdig fra den av den voksne delen av befolkningen. Forskning på unges medievaner viser at unge håndterer risikable situasjoner jevnt over på en tilfredsstillende og god måte, og at deres digitale kontaktflate i stor grad gjenspeiler deres sosiale liv ellers. Det innrømmes imidlertid at det ikke finnes en fullgod oversikt over hvilke norm- og regelbrudd som foregår i sosiale nettsamfunn, lukkede grupper eller andre digitale kommunikasjonsplattformer blant unge på nettet. Politiet registrerer på sin side ikke statistikk over barn og ungdom og nettkriminalitet. «Vi har heller ikke nok kunnskap om ungdoms deltakelse i og tilhørighet til uønskede miljøer og fellesskap, som igjen kan trigge kriminelle handlinger og norm- og regelbrudd. Videre er sammenhengen mellom hatefulle ytringer på nettet og risikoer for norm- og lovbrudd heller ikke avklart og oversiktlig» (ibid.).

Våren 2013 inviterte derfor Redd Barnas nettgruppe, sammen med representanter fra Enhet for ungdom, kultur og nærmiljø i bydel Stovner, koordinatorene fra Oslo kommunes SaLTo-modell, ansatte i skolen, barnevernet og barnevernsvakten med flere, ungdom i alderen 12 til 18 år til dialogmøter. Gjennom samtalene kom det frem at både lærere og ansatte ved de lokale fritidsklubbene stadig opplevde at ungdommer tøffet seg med hatske- og aggressive symboler, uten å nødvendigvis vite hva slags signaler de da sendte ut til omverdenen. «Statusoppdateringene eller bildedelingen kunne være bilder av personer med tildekket ansikt og maskingevær og et sitat om at vedkommende var villig til å dø for islam. [...] Disse ungdommene ville ikke stilt seg opp på Stovner Senter med turban og AG3. Men de ser ikke ut til å forstå at de er mye mer offentlig synlige på nettet»¹⁸. Når ungdommene konfronteres med hvordan de ville reagere på slike profiler, gir svarene - slik de gjengis i rapporten - et noe delt inntrykk. En svarer at han ville latt det passere, og argumenterer for at «folk drar den lenger på nett. Det er deres liv, de bestemmer selv. Jeg ville ikke sagt noe før de eventuelt gjør noe galt» (Berggrav & Hegg, 2013, s. 6). En annen av deltakerne tilføyer at «[d]et er vanskelig å få folk

med slike holdninger til å skifte mening», mens en tredje legger til at «[m]ange av de som legger ut ekstreme ting om hvordan man skal leve livet sitt, er dobbeltmoralske. De hevder de er religiøse, på Facebook, men oppfører seg annerledes i virkeligheten» (ibid.). Dette kan tyde på at nettets sosialiseringsmekanismer fungerer identitetsbærende for brukeren, men at deltagelsen i sosiale medier også kan medføre andre utfall for den enkelte, enn hva det øvrige sosiale liv tillater.

Kaja Hegg i Redd barna, som ledet arbeidet med rapporten om nettvett, tviler på sin side om disse ungdommene alltid står inne for de ekstreme ytringene de deler. Like fullt anerkjenner hun at det kan få fatale konsekvenser, slik eksempelvis en statusoppdatering i Facebook ofte er åpne, og kan sees, deles og plukkes opp av mange. Hun ser derfor sammenhenger i *modus operandi* hos de som søker å radikalisere ungdom og barneovergriperes bruk av sosiale medier.

Overgripere bruker internett for å bygge opp tillit, nærhet og fellesskap til de ungdommene som uttrykker en sårbarhet eller søken, og det samme kan gjelde dem som er på utikk etter å radikalisere ungdom. Med slike delinger på Facebook kan man stå i fare for å komme i søkelyset til disse radikale kreftene¹⁹.

Martin Bernsen hos Politiets sikkerhetstjeneste (PST) deler langt på vei dette synet, og erfarer hva de kaller *radikalisatorer* benytter sosiale medier og Facebook som en arena for rekruttering, der de «radikale kreftene går aktivt inn for å hisse opp stemningen hos lett overtalbar ungdom» - ungdom som allerede er sinte for noe som de opplever som urett²⁰.

2.4 Sentrale begreper

Litteraturen tilbyr et utall definisjoner av radikalisering, ekstremisme- og terrorisme som beskrivende begreper på sosiale fenomen. For å etablere en fruktbar kriminologisk tilnærming til temaet, synes det derfor essensielt å presentere de klassiske definisjonene som denne oppgaven i all hovedsak vil lene seg mot.

2.4.1 Radikalisering

Begrepet radikalisering omtales som oftest som en prosess der individer eller grupper av individer gradvis anerkjenner- og aksepterer idéen om- og utøvelsen av vold som virkemiddel for å fremme (en ofte ytterliggående) politisk ideologi eller religiøs overbevisning. Terrorismen kan derfor sees på som radikaliseringens ytterste konsekvens, der ikke-statlige aktører

iscenesetter voldsbruk for å fremme egne politiske interesser, gjennom å skremme eller paralisere sine meningsmotstandere (P. Nesser et al., 2013, s. 82). Radikalisering er nært beslektet med begrepet «ekstremisme», og disse benyttes i vid forstand og tidvis om hverandre, der de som begrepspar har til felles at de begge er betegnelser på avvik fra det «normale», eller hva som ved demokratisk flertall er vedtatt som lovbestemt orden (ibid.). Radikaliseringsbegrepet sier derfor noe om bevegelser ut mot ekstremistiske ytterpoler, selve *radikaliseringsprosessen*, eller individers plassering i forhold til *radikaliseringstunnelen*. Radikaliseringsprosesser starter gjerne med opplevelser av ««moralsk sjokk» (skjellsettende opplevelse av urettferdighet eller eksistensiell trussel), som skaper «kognitiv åpenhet» for alternative verdensanskuelser og fiendebilder og dermed mottagelighet i forhold til voldelige politiske ideologier» (ibid.). Terrorgrupper søker derfor å rekruttere unge mennesker, som er «kognitivt åpne» og som derfor kan radikaliseres i tråd med gruppens ideologiske virkelighetsforståelse og politiske målsettinger (Wiktorowicz i P. Nesser et al., 2013). Regjeringen Solberg, ved Justis- og beredskapsdepartementet, ser ut til å støtte seg til denne definisjonen av radikaliseringsbegrepet i sin handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme;

Radikalisering forstås [...] som en prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål. En radikaliseringsprosess som leder frem til voldelig ekstremisme kjennetegnes av:

- en kognitiv utvikling mot en stadig mer ensidig virkelighetsoppfatning, der det ikke er rom for alternative perspektiver
- dernest en videre utvikling der virkelighetsoppfatningen oppleves så akutt og alvorlig at voldshandlinger er nødvendige og rettferdige (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, s. 7).

2.4.2 Ekstremisme

Ekstremisme er et problematisk begrep, i den forstand at det benyttes i svært forskjellige sammenhenger, og i ulike kontekster derfor gis ladete betydninger i flere retninger. Begrepet knyttes derfor både eksplisitt til voldelige aktører, og andre ganger til en langt videre betegnelse for meninger og holdninger, som har til felles at de avviker fra det normale eller standpunktene hos den demokratiske flertallsopinionen. Ekstremismebegrepet henspiller i så måte mot «noe som ligger i ytterkanten», så vel som «utenfor kanten av det som er [sosialt] akseptabelt» (Gule, 2012, s. 15). Ekstremisme knyttes derfor gjerne opp mot forestillinger om et politisk spektrum,

der det finnes et tenkt sentrum, definert som det «det vanlige», eller i normativ forstand «det riktige», mens ytterfløyene på høyre og venstre kant gjerne posisjoneres som ideologisk ekstreme. «Både «ekstrem» og «ekstremisme» kommer fra det latinske *extremus*. Uttrykket kan oversettes med det «det ytterste» eller «det fjerneste», eller også «det verste»» (ibid.). Ekstremisme er således en betegnelse for ytterliggående standpunkter, særlig i det politiske ordskiftet; «En «ekstremist» er derfor en person som er «ytterliggående». Interessant nok er det som regel «de andre» som karakteriseres slik. Den som bruker uttrykket, plasserer oftest seg selv i et fornuftig eller moderat sentrum, uten at dette nødvendigvis er spesielt klart avgrenset» (Gule, 2012, s. 18). Sett i lys av dette, kan ekstremisme sies å være beslektet med det kriminologiske begrepet *othering*.

Det innrømmes derfor at det ikke alltid er like enkelt å trekke klare grenser for hvor det «akseptable» slutter, og det «ekstreme» tar over. «Skal vi forstå ekstremisme som et samfunnsmessig fenomen vi kan studere, blant annet knyttet til den typen meninger og handlinger Behring Breivik har stått for, trenger vi imidlertid en mer avklart og gjennomtenkt definisjon» (Gule, 2012, s. 17). For å finne en slik klar- og entydig definisjon av både politisk- og religiøs ekstremisme, kan det derfor se ut til at det store spørsmålet, om hva som er normativt «riktig», «akseptabelt» og «normalt», ikke strekker til. Et politisk «sentrum» er til det for vanskelig å avgrense, uten at man kommer i fare for å stigmatisere den politiske opposisjonen under ett som ekstrem. Henvisninger til det ekstreme, på bakgrunn av normativ orden, har også historiske implikasjoner, der hva som er ansett som normalt og ikke, gjennom tidene er foranderlig. Et eksempel på dette er suffragettes kamp for likestilling og kvinners stemmerett, som i datidens England ble ansett som i strid med den normative orden, som oppvigleri mot staten og et uttrykk for ekstreme- og uønskede holdninger. Likeverd mellom kjønnene er i dag – heldigvis vil de fleste si - bærende i definisjonen av de grunnleggende menneskerettigheter, som i sum utgjør den demokratiske samfunnstypen. Et slik eksempel viser at avstanden mellom det riktige, eller «det normale», og «det ekstreme» er basert på *relative posisjoner*, og målt i avstand til hverandre i stadig bevegelse. Der den alminnelige mening endrer seg, og over tid slik beveger seg innenfor det politiske spekteret, kan den normative opinionens holdninger komme til å inkludere holdninger som tidligere ble ansett som ekstreme;

Det er ikke nødvendigvis noe galt med relative begreper, men det kan fort innvendes mot en påstand om ekstremisme at anklagen bare er et fordekt forsvar for en mer eller mindre tilfeldig gitt politisk-moralsk orden, en orden det kan være gode grunner til å stille spørsmål ved. En innvending mot ekstremismebegrepet handler derfor om at det blir for snevert, ja til

og med småborgerlig (innskrenket og trangsynt, eller perspektiv- og prinsipløst, og autoritært) gjennom sin implisitte og eksplisitte stempling av alternative politiske visjoner som politisk-moralsk forkastelige. Det blir uttrykk for en type definisjonsmakt som skal legitimere etablerte institusjoner og en gitt samfunnsorden. Slik kan mindretallsposisjoner fort stemples som illegitime, og slås ned på (Gule, 2012, s. 19).

Norske myndigheter, herunder PST, trekker et noe tydeligere skille mellom ekstremisme, og voldelig ekstremisme. Sistnevnte peker som oftest i retning mot ekstreme miljøer, som ikke er fremmede for å fremme- eller benytte seg av voldsbruk (ibid.). Denne oppgaven, som i all hovedsak fokuserer på nettekstremisme – altså ekstremisme og radikalisering på sosiale medier - vil derfor støtte seg til Nesser, Lia, Stenersen & Ravndal ved FFI (2013), og deres definisjon, slik den er gjengitt i rapporten *Forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme på internett* (Sunde, 2013);

[Med] fokus [...] på ekstremisme i sosiale medier, brukes begrepene «ekstremisme» og «radikalisering» i en relativt vid forstand, om personer og grupper som har en voldsforherligende retorikk på nettet. Begrepet «terrorist» viser til aktører som faktisk involverer seg i politiske voldshandlinger. Dette skillet er viktig nettopp fordi at et av de viktigste spørsmålene i studiet nettekstremisme er sammenhengen mellom det som foregår i den virtuelle verden og terrorhandlinger i den virkelige verden (P. Nesser et al., 2013).

I den rødgrønne regjeringens handlingsplan for forebygging mot radikalisering og voldelig ekstremisme, plasseres og ekstremismebegrepet tett opp mot voldspotensialet, og graden av voldsberedskap hos den enkelte;

En ekstrem person er således en person som aksepterer bruk av vold for å nå politiske mål. «Ekstremisme» henspiller derfor kun på valg av virkemidler og ikke på politiske mål. Med «radikalisering» menes her den prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å oppnå politiske mål. Slik sett vil radikalisering kunne representere en prosess som under gitte forutsetninger, vil kunne utvikle seg til ekstremisme (Regjeringen, 2010, s. 7).

I Solbergregjeringens handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme av juni i år, gjengis denne definisjonen, men den er presisert til også å omfatte voldsberedskap for å nå religiøse mål, der det heter at «voldelig ekstremisme forstås [...] som aktiviteten til personer og grupperinger som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, s. 7).

2.4.3 Hatefulle ytringer

Det finnes få- eller ingen adekvate formler som alene avdekker eller årsaksforklarer hatpropagandaens seiglivethet, unnfangelse, fremvekst eller dehumaniserende misjon.

Aggresjon og hat er til det å anse som nærmest like komplekst og gammelt som menneskeheten selv, vår iboende natur og de samfunnene vi berører og er et samtidig produkt av. Tross avstand i tid, demografi, geografi og teknologiske fremskritt, er parallellene likevel påfallende mange mellom 30-årenes Tyskland, og nazistenes spredning av idéen om «den endelige løsningen på det jødiske problem», til 90-tallets Rwanda og Hutu-militsens radiopropaganderte masseoppfordring til folkemord på sine landsmenn og naboer, Tutsiene (Klein, 2010, s. 4). «Throughout history, powerful effects of propaganda – what many media scholars commonly deem the «hypodermic needle» of mass communication – have been crafted through encoded racist sentiments and erroneous political causes in the media» (Klein, 2010, s. 16). Holocaust-forskning har således også avdekket at den tyske opinionens forrykte holdninger til sine medborgere, jødene, ikke startet med anti-semittiske marsjer i Nürnberg, eller ved Krystallnattens morgengry alene; «It began in the fringe media» (ibid.). Side om side ved ytringsfriheten som prinsipiell bastion av vår tid, og hvilende på nettopp dennes universalitet og ukrenkelighet som menneskerett, eksisterer også stemmer av en annen agenda en den av frihet, likhet og brorskap – og de er i aller høyeste grad *online*; «To attain the type of mainstream following the Nazis achieved, today's couriers of hate are using a new medium that can reach millions in a matter of seconds [...] That medium is the internet» (Klein, 2010, s. 17).

Utledet fra dette kan en mulig definisjon av hatefulle ytringer være «[...] that which offends, threatens, or insults groups based on race, color, religion, national origin, gender, sexual orientation, disability, or a number of other traits»²¹, og med et formål om å «[...] degrade people based on their race, ethnicity, national origin, gender, and sexual preference» (Tsesis, 2002, s. 70).

2.4.4 Sosiale medier

Sosiale medier forstås her som interaktive og brukerstyrte webapplikasjoner (Web 2.0), som vokste frem på slutten av 1990-tallet, og som ble allemannseie gjennom lanseringen av Facebook i 2005. Altså sosiale nettverkssider, eller SNSer, som defineres som nettjenester, der brukerne kan «1) etablere en åpen eller delvis åpen profil innenfor et definert system, 2) artikulere en liste over andre brukere de har kobling til, og 3) se og orientere seg i egne og andre brukeres lister over kontakter innenfor systemet» (Ellison & Boyd i P. Nesser et al., 2013, s. 83). Formålet med sosiale medier er - for brukerne - først og fremst å synliggjøre et allerede «offline» sosialt nettverk, og gradvis utvide dette gjennom venners venner. Dette vil si at

brukerne sjelden har som hovedformål å møte nye mennesker (ibid.), men likevel er en utvidelse av kontaktflatene sentralt i forståelsen av sosiale medier som moderne verktøy for adspredelse og kommunikasjon. Den kanskje viktigste endringen de sosiale mediene har brakt med seg, er knyttet til nettopp måten de forskyver hva som er privat og offentlig, eller sagt i en mer mediert sjargong; hva som er «online» og hva som skjer «offline».

Omdreiningspunktet [...] er nettopp utdeliggjøringen av grensene mellom det som er privat og det som er offentlig, noe som griper inn i identitet, sosiale roller, maktforhold og juridiske spørsmål. Dette reiser store prinsipielle problemstillinger der paradoksene står i kø og det sjelden er lett å konkludere entydig om hvorvidt den teknologiske utviklingen representerer et framskritt eller ikke. [...] [T]emaer som står helt sentralt når vi skal prøve å forstå hvordan de sosiale mediene allerede på [relativt] kort tid har grepet inn i og omformet våre mellommenneskelige relasjoner og samfunnet vi lever i på grunnleggende vis (Enjolras, 2013, s. 189).

Definisjonsspørsmålet mellom «offline» og «online» kan derfor synes som for vidt, og skillene som kunstige, der sosiale medier også kan anses som en «integreert del av sosiale relasjoner uavhengig om de skjer virtuelt eller ansikt-til-ansikt» (Beer i P. Nesser et al., 2013, s. 84). Norske ekstremister benytter SNSer som Webforum, Facebook, YouTube og Twitter ulikt og med ulike hensikter, der det i varierende grad har vært sammenhenger mellom «offline» og «online» aktivitet og sosiale forbindelser (P. Nesser et al., 2013).

2.4.5 Bloggosfæren

Idéen om internett som sosialt medium, må dermed kunne sies å være veletablert. «Før bloggene tok av som fenomen, fantes det en rekke digitale samfunn, Usenet og e-postlister, nettsider med diskusjonsforum, samt steder der man kunne chatte, både med gamle kjente og med fullstendig fremmede» (Strømmen, 2014, s. 99). Begrepet weblog, altså «nettlogg» eller «nettbasert dagbok», dukker første gang opp i 1997, men «ikke før helt sist på 1990-tallet ble det engelske ordet «blog» for alvor tatt i bruk som både substantiv og verb, og termen blogger kom til» (ibid.). Omtrent samtidig oppstår begrepet Internett 2.0 – eller *web 2.0*;

Web 2.0 handler om interaktivitet, om at nettbrukerne er i direkte kontakt med hverandre. Dette var en av flere revolusjoner i tilknytning til såkalte sosiale medier, internettfenomenet som har påvirket både hvor og hvordan vi snakker sammen. Bloggteknologien førte til at folk som tidligere hadde hatt begrenset tilgang til tradisjonelle medier, fikk mulighet til å bygge opp sine egne, alternative medier på nettet. Det ble en mediarevolusjon nedenfra, og en mulighet mange grep begjærlig (Strømmen, 2014, s. 99).

Stemmer som ellers opplevde å ekskluderes fra mainstreammedia, hadde gjennom bloggøsferen fått sine nærmest usensurerte kanaler ut til omverdenen. Ekstreme grupper er i så måte ofte forbundet med å være tidlig ute med å tilegne seg ny teknologi; «Et illustrerende eksempel [...] er nettstedet Stormfront – et gigantisk nynazistisk nettforum, og også et av de eldste nettstedene som fremdeles finnes. Stormfront er flere år eldre enn søkemotoren Google. Internett har kort fortalt gjort det langt enklere for både konspirasjonsteoretikere og ekstremister å spre sitt budskap» (Strømmen, 2014, s. 100).

Det første store blogg miljøet vokste frem i etterkant av 11. september 2001. I all hovedsak amerikanere, men også europeere som nordmannen Bjørn Stærk, som skrev om sin støtte til Bush-administrasjonens såkalte «War on Terror» - krigene i Irak og Afghanistan. Disse krigsbloggerne, «war blogs», hevdet selv å være en slags motpol til det de mente var medienes ventresidedominans, og mediehusenes *kulturmarxistiske*- og *elitistiske* eierskap til formidling av nyheter og fakta. «Bloggerne reagerte på det de anså som en hvitvasking av islam i etablerte medier, hvor alle negative sider av muslimske kulturer, fra autoritære og kvinnefiendtlige tradisjoner til islamistisk terror, i et misforstått forsøk på å motvirke islamfrykt ble bortforklart eller underrapportert» (Bjørn Stærk i Strømmen, 2014, s. 100). Disse unge bloggerne, mange av dem datakyndige menn drevet av tilgangen til ny teknologi, så det derfor som sitt kall å utfordre det etablerte *sannhetsregimet*; «Det postkoloniale rammeverket som hadde dominert debattene, hadde vært villedende, og da gamle raddiser ville sette Al Qaida i rollen som antikoloniale frigjørere mot det imperialistiske USA, avslørte de bløffen. De gamle «historiene» måtte kastes» (Sætre, 2013, s. 105).

3 Om metodiske utfordringer og analytiske fremgangsmåter

Ekstremistiske gruppers bruk av sosiale medier som verktøy til spredning av ideologi, fundamentalistisk propaganda og hatefulle ytringer, kan per i dag neppe sees på som et eget etablert forskningsfelt, selv om det i tiden etter 22. juli har blitt bevilget ressurser til slike studier. Det har imidlertid blitt forsket noe på hvordan ulike radikale og militante politiske aktører i variasjon bruker nettet til sin fordel, og således kan studier i nettekstremisme sees som en tematisk forlengelse til disse retningenes Internettpraksis (P. Nesser et al., 2013). Samtidig råder det en bred akademisk konsensus, om at sosiale medier er et viktig verktøy for rekruttering og radikaliserings inn mot ekstremistiske miljøer- og grupper, og mot mer ekstreme verdensanskuelser hos enkeltpersoner. I det overordnede pekes det mot at sosiale medier, herunder Facebook, Twitter og ulike blogger, eksempelvis Gates Of Vienna, islam.net og document.no, derfor er effektive for spredning av hatpropaganda, og at disse sammen utgjør svært viktige mediekkanaler i utbredelsen av nettekstremisme (P. Nesser et al., 2013). Alle disse kan igjen legge lenker til videoer som er lagt ut på videodelingstjenesten YouTube. YouTube som brukerstyrt kanal tas i forskningslitteraturen med som integrert med de øvrige tjenestene, og regnes derfor «blant de sosiale nettverkssidene selv om den ikke selv legger opp til å dele relasjoner» (Sunde, 2013, s. 46). Denne tette sammenhengen mellom tjenestene og tjenesteleverandørene på nettet, er et generelt teknisk utviklingstrekk, som også medfører at informasjonstilgangen for brukerne stadig forenkles. «På den annen side blir det stadig vanskeligere å skjerme informasjon som er lagt ut innenfor et bestemt forum» (ibid.). Et grunnleggende- og sentralt spørsmål utledet fra dette, er om nettekstremisme fører til mer, og farligere former for radikaliserings, og om dette medfører raskere skiftninger i trusselbildet lokalt, ettersom kommunikasjonen mellom aktørene forbedres. «Selv om det er vanskelig å si noe om dette i seg selv har medført til flere og farligere terroraksjoner, er det liten tvil om at Internett har skapt et betydelig skifte i lokale terrorgruppers evne til å påvirke et publikum utenfor deres umiddelbare konfliktteater, og har styrket deres internasjonale kontaktnett til geografisk spredte sympatisører» (ibid.).

Foreliggende forskning poengterer videre at det er utfordrende å skulle måle nettradikalisering med vitenskapelig holdbare metoder. «Den vanligste måten å spore nettradikalisering på er å studere en person eller en gruppe på nett over tid for å vurdere om de har blitt mer radikale.

Selv om denne metoden kan dokumentere radikaliserings, sier den ingenting om radikaliserings er forårsaket av nettbruk eller av andre faktorer» (Ravndal i Sunde, 2013, s. 47). Eller sagt med andre ord, var vedkommende radikalisert allerede før hun- eller han logget seg på? Studier i hatefulle ytringer vil i seg selv derfor være inadekvate til å måle radikaliserings, så lenge man ikke samtidig har tilgang til data om livssituasjonen og historiene til enkeltpersonene eller gruppene som studeres. Denne studien vil heller ikke kunne si noe om potensialet i rekrutteringsomfanget, da besøkstall- og «klikkprosent» for nettsidene og nettpublikasjonene, som avhandlingen tar for seg, ikke foreligger eller på andre måter er inkludert i avhandlingens kilder eller øvrige datamateriale. Slike forskningsmessige underskudd som det her skisseres for, og tidvis mangel på gode metoder og tilgjengelige data, er historisk sett ikke uhørt innenfor den kriminologiske disiplinen. Den upløyde mark som forskningsfelt, innrømmes derfor ikke til å være en barriere, men snarere en mulighet til ny empiri og innsikt. Det understrekes likevel at dette prosjektet ikke er en teknisk studie i nettbruk eller mønstre i nettvaner, og at det ikke er en kriminologisk tilnærming med hensyn til nettekstremismens utbredelse per se. Selv om begge i seg selv er interessante felter å belyse, fremstår disse likevel som for altomfattende med de foreliggende ressurser og tilgjengelige datamateriale.

Prosjektet vil derfor fokusere på et kvalitativt begrunnet utvalg kjente ekstremistiske aktører og grupper, og deres ideologiske- og hatefulle ytringer slik de fremkommer fra internett som åpen kilde. Facebook, YouTube, blogspots og de ulike grupperingenes hjemmesider, anses alle som åpne medier.

Internett som felt for datainnsamling, kan summeres til å ha følgende tre metodologiske hovedutfordringer;

1. Kontinuum; endringer av rollene *tid* og *rom*
2. endringer i kommunikasjon, kommunikasjonsform(er) og massekommunikasjonens rolle/ uttrykk
3. og nye spørsmål, eller en ny diskurs, knyttet til dualiteter som det virkelige og det virtuelle, sannhet versus fiksjon – teknologi og natur; det autentiske og det fabrikerte

(Hine, 2000, s. 5).

I tillegg til at spørsmålet om *det private* og *det offentlige* vil være sentralt, reises også spørsmålet om disse kan forstås som dikotomisk uttømmende størrelser, eller om grensene dem imellom i en nettets diskurs heller må forstås som overlappende og/ eller grenseoverskridende; Er det som ytres ment for en på forhånd kjent- eller ukjent mottaker? Og har avsenderne selv hatt dette i tankene, og har så avsenderne med det hatt et tydelig siktemål om å «bevege verden» med sine ytringer? Eller er ytringene å anse som en gjensidig meningsutveksling mellom likesinnede? Har de i så fall hatt til hensikt å la ytringene være synlige for en eventuell tredjepart?

En etnografisk tilnærming til hatefull ytringer og voldelig ekstremisme på nett som fenomen, vil som skissert kunne reise en hel del både metodologiske- og etiske problemstillinger, men også åpne for nye kriminologisk inspirerende- og utfordrende spørsmål. Med utgangspunkt i Hines *Virtual Ethnography* (2000), synes følgende punkter vitenskapelig essensielle i studier av Internettets globalitet, dets potensiale som meningsbærer i en lokal kontekst, og dets sosiale implikasjoner for brukerne;

- Hvordan forstår brukerne Internett og dets kapasitet i spredning av hatideologier?
- Hvordan påvirker Internett organiseringen av sosiale forhold og relasjoner i tid og rom, globalt vs. lokalt? Skiller det seg nevneverdig fra hvordan 'det virkelige liv' er organisert, og hvis så, hvordan forenes disse to for avsenderne av hatytringer?
- Hvilke implikasjoner har så nettet for autensitet og autoritet? Hvordan kommer identitet til uttrykk, og hvordan opptrer eksempelvis kjønn som performativitet?
- Går det et tydelig- og opplevd skille mellom det «virtuelle» og det «virkelige» - en grense mellom *online* og *offline*?

3.1 Netnografi – en studie av nye rom og nye selv

Et stadig tilbakevendende ankepunkt til sosiologiske tilnærminger og forskning på terrorisme, er at det lett fokuseres for mye på det ideologiske utgangspunktet. Terrorister kan oppleve prestisje, eller delvis anerkjennelse, som konsekvens ved at de nevnes gjennom akademiske publikasjoner og rapporter. Dette tidvis ensidige fokuset på ideologi, kan også kritiseres for at det distanserer seg fra det makabre i selve terrorhandlingen, og i så måte retter ytterligere søkelyset mot terroristen og ikke ofrene, som ofte er mange, og som i ettertid havner i

bakgrunnen når status skal gjøres opp. Som forsker faller en med andre ord pladask for terrorismens første bud; ideologien vies oppmerksomhet. En oppmerksomhet som i utgangspunktet er etablert gjennom voldelige- og udemokratiske virkemidler (Skoglund, 2013). Kriminologiens linse er sådan heller ikke rensset for lignende paradokser i møte med det ekstreme; «orthodox criminology not only distorts, it leaves out» (Young, 2011, s. 189).

Dette prosjektet vil kunne sies å føye seg inn under hva som gjerne refereres til som online etnografi, eller et *netnografisk* studie. En avart av den tradisjonelle etnometodologiske forskningskategorien, som i likhet med studier av det fysiske rom og fysiske relasjoner, benytter kvalitative metoder som analytisk rammeverk i studier av hvordan meninger konstrueres og utveksles online. En gjengående og utbredt kritikk til analyser i nettbruk og forskning på internett som sosial arena, er på bakgrunn av dette at skillelinjene mellom det private og det offentlige er diffuse og til dels helt visket ut. Som forsker vil man derfor kunne utsettes for et utall moralske utfordringer, der etiske retningslinjer for god forskningsskikk settes på prøve i møtet med nettets natur som brukerstyrt medium.

Can we justifiably regard online interactions on bulletin boards, mailing lists and in chat rooms as "public status" or do they constitute, as others may argue, a form of private conversation which is embedded within a public space? Or does the fact of private conversations occurring constitute these arenas as private spaces into which we, as researchers, are intruding? What are the natures and forms of intrusion online? And finally, and most significantly, what is the status of text in a world where the self is invested in the act of textual creation and no other? These issues clearly have considerable ramifications for a consideration of what would constitute a code of ethics in the age of information, and the establishment of such a code is particularly pressing now, when debate on the nature and forms of electronic life, in both on and off-line arenas, increasingly takes its cue from a moral panic over privacy and intrusion in the electronic age (Cavanagh, 2008, s. 1).

Selv om studier av ytringer på nett helt åpenbart vil forfølges av slike- og lignende dilemmaer, særlig knyttet til respekt for menneskeverdet og integriteten hos aktørene som observeres, vil kravet om informert samtykke måtte overprøves. Et slikt samtykke oppleves nemlig som vanskelig å innhente, tatt i betraktning oppgavens tema, der maskulinitetskomplekser settes i en kontekst med ekstremistiske ideologier, hatefulle ytringer og trusler. Det er også derfor at det kvalitative intervjuet tidlig ble valgt bort som metodisk grep for datainnsamling, da spørsmål som vil måtte omhandle menns *kjønnede lekkasje* og sårbare maskulinitet, fremstår som for intime til å la seg fornuftig formulere i en intervjuguide med heldig utfall, og uten å oppleves som krenkende for eventuelle informanter. Det er også en erkjennelse å ta med seg, at miljøene som denne oppgaven vil ta for seg, høyreekstreme så vel som ekstreme islamister,

tilkjenner en utstrakt mistillit til de etablerte institusjonene, herunder også Universitetet i Oslo. Som utsendt juniorforsker og masterstudent, anses det derfor som sannsynlig at man ville bli møtt med en tilsvarende forakt, og at det personlige møtet derfor kunne ha satt prosjektets gjennomførbarhet i fare. «Selv om informert samtykke er den klare hovedregelen også i prosjekter hvor deltakerne ikke selv deltar aktivt, kan unntak fra kravet om informert samtykke i visse tilfeller være aktuelt i situasjoner der forskningen ikke innebærer fysisk kontakt med forsøkspersonene, opplysningen som behandles er lite sensitive, og der forskningen samtidig har en nytteverdi som klart overstiger ulemper som kan påføres den inkluderte» (Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og & Kalleberg, 2006). I Personvernombudets vurdering av prosjektet er derfor samfunnsverdien ilagt større vekt enn vernet om den enkelte, særlig med hensyn til at ytringene og opplysningene som oppgaven tar for seg, uoppfordret er publiserte med formål om nettopp å nå en større gruppe mennesker. Samfunnsnyttene overstiger dermed personvernulempen, selv om opplysningene slik de gjengis kan være av sensitiv karakter, og i form av rasemessig eller etnisk bakgrunn og politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning.

Utledet fra dette kan også forskningsopplegg av denne typen, og der direktekontakt oppsøkes, utilsiktet være med på underbygge den enkeltes oppfatning som stigmatisert. Idet et akademisk søkelys rettes mot vedkommende, for sin ideologi eller for sine hatefulle ytringer, kan en slik institusjonalisert anerkjennelse av annerledeshet og ekstremitet, få uheldig ringvirkninger- og ha forsterkende effekt på de radikaliseringsprosessene personen allerede gjennomgår, eller på andre måter er stilt sårbar for. En kriminologisk tilnærming til ekstremistiske utsagn og ytringer, er dermed en balansekunst på en tveegget kniv, der man på den ene siden forsøker å årsaksforklare radikaliseringsprosessene hos unge nordmenn, og med et siktemål om å kunne bidra forebyggende i utviklingen av ny empiri, og på den andre siden ikke ønsker å tilgodese de allerede radikalisererte ved å anerkjenne dem som ekstremister, og slik ytterligere understreke deres polariserte verdensbilde.

I tillegg er det viktig å understreke at en studie av hatefulle ytringer og ekstremistisk argumentasjon, må ta hensyn til at datamaterialet nesten utelukkende dreier seg om nedskrevet tekst. Tekster som er produsert og publisert, uavhengig av mellommenneskelig interaksjon, og der avsenderens relasjoner - eller mangel på relasjoner - til omverdenen forblir tilslørt. I tråd med hva som innledningsvis er nevnt som å «tøffe seg på nettet» (Berggrav & Hegg, 2013), må derfor brukernes nettiditeter leses som konstruerte selv, og et selv som kan skille seg

betraktelig fra avsendernes fysiske selv. Et konstruert cyber-selv, som gjennom fortieelse av en stigmatisert identitetsfølelse, kan finne sosiale markører og kulturelle idéer om kjønn, seksuell legning og etnisitet med mer, som valgfrie størrelser i fremførelsen av det nettbaserte selvet, og ikke minst i hvordan slike *avatarer* produseres- og projiseres online. «In accounts of internet interaction the self is seen as an article of individual genius, the creation solely of its' controller, a creature apart from and uninfluenced by the social world» (Cavanagh, 2008, s. 1).

En slik forståelse, og en tilhørende filosofisk erkjennelse om at slike *transcenderte selv*, kan skille seg betraktelig fra avsenderens virkelige identitet, og at en og samme avsender - i post-modernistisk ånd og oppløsende forstand - kan operere med flere- og samtidige nettidentiteter, setter etnografiens relevans og metodiske mandat på en solid prøve.

For å unngå å falle for forenklete tolkninger og biaser i møte med avsendere av hatefulle ytringer, og slik de fremsetter seg selv online, vil oppgaven i stor grad lene seg mot foreliggende litteratur og uautoriserte biografiske skildringer av offentlig kjente ekstremister, som i eksemplene *Fjordman – portrett av en anti-islamist* (Sætre, 2013) og *My Life After Hate* (Michaelis, 2010), så vel som nyhetsoppslag i dagspressen og i media for øvrig. I tråd med Geertz krav til *thick descriptions*, vil dette først og fremst kunne avdekke avsenderne av hatefulle ytringer som mer enn én- eller todimensjonale- og kunstig oppstilte *onlineidentiteter/ avatarer*, samtidig som det plasserer dem i en fysisk- og virkelig kontekst, til forskjell fra nettets mer abstraherte *virtualitet*. Prosjektet vil i så måte, i tillegg til tekstanalyse av foreliggende funn i netthat, også i høy grad kunne sies å være en litteraturstudie. Ved å i all hovedsak fokusere på ekstremister som allerede figurerer i den offentlige debatten, deriblant Anders Behring Breivik og nevnte talsmann Ubaydullah Hussain, vil jeg samtidig søke å unngå å tilby hittil ukjente stemmer et nytt talerør.

3.2 Kilder og utvalgsriterier

Nettets enorme utstrekning byr naturligvis på en nesten uuttømmelig kilde til data. Dette har vist seg å være både til nytte og som utfordring. Likeså er spørsmålene om anti-feminisme som *mannlig ideologi*, *hatets retorikk* og dens iboende potensiale som utløsende *radikalisator*, altså graden av bevegelser fra kulturell aksept- til ytringer av ekstreme holdninger over til utøvelsen av volds- og terrorhandlinger, åpenbart akademisk omfattende- og teoretisk enorme lærerter å skulle bleke, selv gitt en masteroppgaves omfang og lengde. Det var derfor essensielt å tidlig

avgrense fokusområdene for hva avhandlingen burde omfatte, og gjøre fornuftige utvalg i henhold til problemstilling og teoretisk utgangspunkt. Som belyst legger prosjektet opp til en asymmetrisk sammenligning mellom høyreekstreme- og jihadistiske ideologier og hatefulle ytringer, samtidig som disse vil sees i sammenheng med sårbare maskuliniteter som et mulig felles utgangspunkt for radikaliseringsprosesser hos den enkelte. I utvalgsøyemed, og som unik kilde til førstehåndsbetraktninger, vil Breiviks kompendium derfor danne et bakteppe for flere av radikaliserings- og maskulinitetsteoriene som avhandlingen vil ta for seg. Det foreligger naturligvis en hel del litteratur om årsakene og hendelsesforløpet rundt 22. juli, terroristens «veier til Utøya» og hans ideologiske utgangspunkt, nettvaner og kvinnesyn inkludert (Borchgrevink, 2013; Mühleisen & Lorentzen, 2013). Disse anerkjennes i høy grad som relevante- og særdeles innsiktsfulle studier, og vil naturlig inkluderes i en redegjørelse, ved siden av lignende, dog ikke-akademiske utgivelser, så som *Det mørke nettet* (Strømmen, 2012) og *Norsk Jihad* (Akerhaug, 2013). Besvarelsen av problemstillingen er derfor tuftet på litteraturstudie og tekstanalyse som metode. Avhandlingen omfatter, i tillegg til en større andel egne funn gjort på internett, og fra kilder som Facebook og mer typiske ekstremistiske forum som eksempelvis Nordfront, også bearbeidelse av akademiske utgivelser, artikler, tidsskrifter og innslag fra media, søk blant nyhetsartikler og publikasjoner på internett. Sistnevnte har vist seg å være en nødvendig kilde til informasjon og teori, da mye av litteraturen på temaet som problematiseres fortsatt er såpass fersk at denne ikke finnes tilgjengelig hos hverken norske forlag eller biblioteker.

Jeg vil i oppgaven angripe sentrale kjønnsrolleteorier, patriarkalske- så vel som struktur-funksjonalistiske maskulinitetsforståelser, og drøfte disse i lys av hatytringer, misogynisme og renhetsidealer som *mannlighetsarbeid*, og sette disse i sammenheng med eksempler på senere tids terroranslag. Kritisk mannsforskning og en kriminologisk tilnærming til fanatisme, representert ved Griffin (2012), samt farene ved en biologisk-reduksjonistisk tilnærming, vil av nødvendighet måtte utgjøre sentrale deler av besvarelsens midtre avsnitt. Ved problematisering av sosial mobilitet og kjønnede samfunnsstrukturer, vil jeg med relevans trekke inn blant andre Connell (2005) og Aslam (2012). Sistnevnte trekkes særlig frem med sitt vokabular rundt muslimske maskuliniteter.

Som vist innledningsvis, vil jeg beholde- og gjengi sitater og funn på hatefulle ytringer i originalspråket de opprinnelig er forfattet i. Å oversette, eksempelvis fra engelsk, kunne muligens ha gitt teksten en mer leservennlig- og forlokkende flyt, men hensynet til innholdet i

de bloggpostene som analyseres, synes etter mitt skjønn å overskygge ethvert rent forskjønnende- og litterært virkemiddel. I tillegg vektlegges argumentet om å ikke la viktige data gå tapt eller forringes i oversettelsens øyemed - eller i mangelen på et bedre uttrykk; la disse bli *lost in translation*. I de delene av avhandlingen der jeg vil komme i kontakt med eksempler på nettytringer gjengitt i litterære kilder, vil disse - så langt det er overhode mulig med hensyn til internett som forgjengelig kilde - kryssjekkes opp mot de aktuelle nettstedene og bloggpostene de er hentet fra.

Oppgavens tematikk springer utfra tidligere ervervede kunnskaper innenfor kriminologifaget og fordypningsoppgaven *Menn over bord*, og er således også grunnet i en personlig interesse for kjønn og kriminalitet satt i en globaliseringens kontekst. - En vis foreleser har poengtert at en må angripe kriminologiske problemstillinger fra flere fronter samtidig – først da vil en kunne evne å komme frem til ny viten og dypere erkjennelse. Jeg vil likevel avgrense oppgaven til kriminologisk kjønnsteori, og perspektivere dette opp imot spørsmålet om maskuline behov i en radikaliseringskontekst, og gi eksempler på hatytringer som mannlighetsarbeid, sett i lys av de teorier om opposisjonelle- og sårbare maskuliniteter som litteraturstudien frembringer. Forhåpentlig har jeg ikke i mitt overmot gapt over for mye, men heller satt startskuddet for hva som eventuelt kan danne grobunn for videre innsats i arbeidslivet, fortrinnsvis innenfor kriminalitetsforebyggende virksomhet.

3.3 Oppgavens oppbygning

Hva temaets samfunnsmessige aktualitet angår, synes dette å allerede ligge til grunn, tatt i betraktning hva som hittil er belyst. Jeg ser det imidlertid som hensiktsmessig å kort skissere for hvilke sider ved temaet som denne oppgaven i all hovedsak vil ta for seg.

Kapitlene 4 og 5 vil i første rekke presentere funn gjort på internett og gjennom sosiale medier, og henholdsvis konsentrere seg om høgreekstremisme, her representert ved nettstedet til bevegelsen Nordfront, og *nettjihadisme* på sin side gjennom eksempler fra den ekstreme islamisten Ubaydullah Husseins ytringer på Facebook og i øvrige medier. Verdens Gangs intervju med sistnevnte, der han gjentar sine ytringer og slik dette ligger tilgjengelig på avisens nettsider, vil inkluderes og drøftes.

I kapitlene 6 og 7 vil jeg ta for meg aspekter ved såkalt *mannlig argumentasjon*, med eksempler fra både den jihadistiske og den kontrajihadistiske nettaktiviteten. Eksempler representert ved

Peder Are Nøstvold Jensen, bedre kjent som nettdebattanten, bloggeren og dommedagsprofeten *Fjordman*, vil settes i sammenheng med lignende, dog motsettende, ytringer fra Mohyeldeen Mohammad. Mohammad blir i boken *Norsk Jihad* (Akerhaug, 2013) omtalt som *jihad-ingeniøren*, om enn i en lokal målestokk, og som Syria-farer slik ansett som svært sentral i radikaliserings- og vervingen av unge nordmenn til å delta i *hellig krig*.

Kapittel 7 vil i grove trekk, og med en forankring til PSTs åpne trusselvurdering, søke å gjøre rede for noen historiske aspekter ved motstående ekstremisme, hvordan disse har gitt utslag i norsk risikotenkning og i utformingen av ny sikkerhetspolitikk, og hvordan slike ideologiske ytterpunkter i *blogosfæren* kommer til uttrykk som gjensidig polariserende.

Kapittel 8 vil redegjøre for hvordan det kjønnede *renhetsidealet* kommer til uttrykk i ekstremistiske ideologier, og for hvordan voldsfantasier i mannlige ideologier nærmest per automatikk fremstår som *misogynistiske*- og kvinnefiendtlige av natur. Eksempler på 22. juli-terroristens kvinnesyn slik det fremkommer i hans eget manifest, 2083, vil inkluderes og drøftes i sammenheng med funn på lignende ytringer fra personer som politisk befinner seg i ytre høyre fløy. Utledet fra dette vil kapitlet også omfatte eksempler på hatefulle ytringer og holdninger, slik de også avstedkommer i mer *mainstream* media, og redegjøre for de mulige implikasjoner dette har for den offentlige debatten, idet ekstremistisk ladet argumentasjon siver inn i det åpne politiske ordskiftet.

I kapittel 9 settes sentrale maskulinitetsteorier i sammenheng med elementene som det er redegjort for i de foregående kapitlene. Radikalisering som postmoderne fenomen og justispolitisk område for hodebry, vil drøftes opp mot teorier om protestmaskuliniteter (Connell, 2005) og politisk- og fundamentalistisk ekstremisme vil settes i lys av teorier om den patriarkalske mannligheten som uttrykk for «teatralsk maskefall» og *kjønnnet repressivitet* (Aslam, 2012).

Kapittel 10 vil i forlengelse av teorier om maskuliniteter som sosial kapital, fokusere på det ideologiske bakteppet for hatefulle ideologiers tradisjonsbundne- og patriarkalske forestillingsverden, og videre gjøre rede for kriminologiske teorier om *anomi* som et mulig forklaringsvokabular i møte med mannlige radikaliseringsprosesser.

Kapittel 11: I en avslutning, og mulig konklusjon, vil det i være fristende å formulere et, for nå, dekkende- og oppsummerende kriminologisk tilsvarende til de aspektene ved hatefulle ytringer

og voldelig ekstremisme som avhandlingen har inkludert. Slik teorier om ekskludering, marginalisering og nedadgående sosial mobilitet står sentralt i et flertall av kriminologiske forklaringsmodeller til kriminalitetsformer med maskulin overvekt, vil kriminologien som samfunnsvitenskapelig disiplin i en avrunding forklares-, forsvares- og foreslåes som essensiell i utarbeidelsen av fremtidige sosiologiske tilsvær og virkningsfulle forebyggingsstrategier.

4 Det høyreekstreme hatet

***Mørkets hjerte** – men en rest av tvil lå igjen, for hvor kom dette vulkanutbruddet av hat egentlig fra? Noe var åpenbart råttent i staten Norge. En av «våre egne» hadde angrepet oss. Noen diskuterte dataspillenes nedbrytende virkning, andre mente at høyreekstrem ideologi og islamkritisk dommedagsretorikk hadde skylden, at nettet og sosiale medier kunne radikalisere folk til monstre, eller at det skjulte seg en klasse hatefulle mannlige tapere i Norge (Borchgrevink, 2013, s. 334).*

Anders Behring Breivik lot seg over tid inspirere av bloggere som Fjordman og andre kontra-jihadistiske nettsteder, som eksempelvis Gates Of Vienna, der førstnevnte i terroristens manifest er inkludert med hele 45 av sine essays (Skoglund, 2013). Men som eksempel på høyreorienterte ekstremister, som har vært nettekstremister før de gjennomførte sine voldshandlinger, er Breivik dessverre ikke unik;

I tillegg til Anders Behring Breivik var både den nynazistiske terrorcellen NSU som gjennomførte en drapskampanje mot tyrkiske muslimer i Tyskland, Peter Mangs kalt «Lasermannen 2» som drepte innvandrere i Sverige mellom 2003 og 2010, og mannen bak det såkalte «Heimdalsdrapet» i Norge i 2008, deltagere på høyreekstreme og antiislamske nettsteder (P. Nesser et al., 2013, s. 93).

Videre har sammenhengene mellom høyreekstremisme på nett og terror blitt ytterligere aktualisert i kjølvannet av 22. juli, og gjennom en rekke hendelser med såkalte «copycats» i USA, Tsjekkia og Polen (P. Nesser et al., 2013; Strømmen, 2014). Dette kan igjen tyde mot at voldspotensialet hos enkelte høyreekstremister på nett har vært undervurdert (P. Nesser et al., 2013).

«The role of the Internet in fomenting hatred and prejudice cannot be overstated. Unlike fear campaigns of the past that relied on more traditional means of communication, the blogosphere has allowed ordinary folks with a bone to pick to disseminate their message far and wide» (Lean & Esposito, 2012, s. 50). Alt en trenger er en fungerende datamaskin med internett- og servertilgang, og en kan nærmest fritt laste opp det en måtte ønske av innhold. I hvert fall så lenge det ikke berammes av straffeloven. Men gråsonene er mange og vidstrakte. I produksjonen av informasjon og kommunikasjon, er det få- eller ingen filter som kvalitetssikrer eventuell sannhetsgehalt i innholdet som publiseres, eller som avgjør hvorvidt publikasjoner av tekst, bilder, lyd og video er støtende, krenkende eller på annen måte hatske eller usanne. Så er jo dette også i tråd med selve internettets natur; dets eksistens og mangfold som medium, fri

distribusjonskanal og plattform for sosiale medier med mer, beror nettopp på brukerkontroll og brukerfrihet – og ikke minst dets anledning til anonymitet. «In the cybersphere everyone fits in; there are no sore thumbs» (ibid.). Baksiden av medaljen er uansett at ideologier, også de av ekstremismens argumentasjon, ligger tilgjengelige, som poster i nettforum, kommentarfelt og i åpne blogger. Ofte ubestridte utsagn, med uforutsett lang holdbarhet, skulle noen i nettets virtuelle ånd velge å dele på Facebook, linke til YouTube, følge på Instagram eller re-tweete fra Twitter. Men ved siden av mainstream-tjenestene, finnes også nettets mørkere sider;

The rhetorical escalation that the Internet facilitates is also a result of the interconnectedness of those who, situated miles or even continents apart, seek to manufacture the same type of hate. [...] What begins as a paranoid race rant quickly turns into a full-blown story about the alleged takeover of the United States by socialist-loving Muslims who are thought to detest apple-pie, baseball, freedom, and every other thing that is quintessentially American (Lean & Esposito, 2012, s. 51).

Vender vi tilbake til Behring Breiviks manifest “2083 – A European Declaration of Independence”, kan en spore lignende retoriske fellesnevner, og frykten for hva han kaller «et demografisk jihad» (Lean & Esposito, 2012, s. 162). Den muslimske diaspora og masseimmigrasjon til Vesten, vil - i Breiviks verdensbilde – innen få år fortrenge den ariske rasen til et mindretall på det europeiske kontinentet. «But Breivik did not come out of nowhere. His manifesto made that clear. It offered a window into the motives and inspirations that led him to his binge and elucidated the embodiment of a hate ideology that was fast being institutionalized» (ibid.). Den svenske religionshistorikeren Mattias Gardell støtter seg også til dette synet, og legger til at miljøet Breivik er et produkt av, holdes oppe av sterke tradisjoner i de skandinaviske og europeiske landene; «Om vi ikke tar dette på alvor, risikerer vi å stå uforberedt om det vokser frem en ny slags fascisme, som denne gang ikke er antisemittisk, men islamofobisk. Dette gir oss et innblikk i hva islamhatet og islamofobien kan lede til»²². «They use the Internet as a meeting place, as a place to exchange information and to reciprocally stoke their own passions. Above all they use the Internet to create fences, put up barriers and dig defensive ditches between those who are with them and those who are against them» (Roversi, 2008, s. 135).

4.1 Den nordiske motstandsbevegelsen

En nettside jeg har viet mye oppmerksomhet til i arbeidet med denne avhandlingen er Nordfront.net. Nettstedet til en gruppering, som påberoper seg å være *Den nordiske*

motstandsbevegelse, og «det frie Nordens røst». Nordfront må ikke forveksles med nevnte Stormfront.org, som var et av Breiviks tidlig favoriserte webforum. Budskapet som her deles har likevel mer til felles enn navnelikheten med det amerikanske domenet, og de deler tydelige neonasjonalistiske- og nynazistiske trekk. Men der Stormfront fremstår mer som et forum for likesinnede høyreekstremister, skiller likhetene med Nordfront seg, der sistnevnte har en tydelig organisering og organisasjonsstruktur. Samtidig ser det fysiske møtet - og ikke minst fysisk fostring - til å stå sterkt blant de høyreekstreme medlemmene. I juli i år reiste Nordfront-sympatisører gruppens flagg på toppen av Galdhøpiggen. Et symbol som til forveksling kan minne om nazistenes hakekors, men der swastikaen mot en rød og hvit bakgrunn, er byttet ut med runen for norrøn T, eller *en Torshammer*, mot en mer militærgrønn bakgrunnsfarge. Gruppen hevder selv at symbolet representerer Tyr, eller Ty – krigsguden fra norrøn mytologi, og guden som, ifølge Snorres *Edda*, rår over hvem som til slutt skal vinne i strid (Snorri Sturluson, Aarnes, Holtmark, Holstmark, & Holstmark, 2008). «De var ti stykker og jeg tenkte først at dette var en leir av noe slag der man motiverer unge menn til å komme til topps. Det var nemlig en svært militær stemning blant dem»,²³ hevder en turgåer som ble vitne til Nordfronts mønstring på Galdhøpiggen. Hun legger til at de hadde på seg t-skjorter med påskriften «Nasjonal frigjøringskamp», og «som det var avbildet et gevær på. Alle sammen var blankskallet og gikk i grønne klær. Flere av dem hadde norrøne symboler, som Tors hammer, rundt halsen»²⁴.

På Nordfronts åpne Facebook-side er toppturen dokumentert, med en lenke til bevegelsens egen nyhetsartikkel, og med ingressen «se Motstandsbevegelsen bestige Galdhøpiggen, Nordens høyeste fjell!». ²⁵ En følger som kaller seg «Ola Nordmann» skriver i kommentarfeltet under; «Flotte bilder, mektig å se Tyr runen på Nordens topp». ²⁶ En følger med brukernavnet «værmeldinga» kommenterer også med ros til tindebestigerne, med en hilsen til turdeltakerne som «Vidkun Quislings venner på høyeste fjelltopp», og en oppfordring om å «kjøpe seg en t-shirt med ørnevinger på». ²⁷ - En mulig metafor for ønsker om et gjenoppstått NS, *Nasjonal Samling*, og dens militære gren, *Hirden*. Samlinger til ideologisk brorskap, og massemonstringer i Guds frie natur, er således ikke en ukjent syssel i den høyreekstreme sfære. - Assosiasjonene til Ku Klux Klans hemmelige korsbrenningsmøter er mange. Den tidligere nynazisten Arno Michaelis beskriver sine campingturer som «male bonding», og som brorskapsbånd vevd sammen i norrøn glorifisering, hvit makt og rasehat. «Facing a massive bonfire, I stood with my arm raised in a crisp Nazi salute. My crew of Northern Hammer Skinheads [...] [A] small cadre of hardened men» (Michaelis, 2010, s. 71)

Tilbake på Facebook høster Nordfronts innlegg også sin beskjedne salutt, der bildene fra turen anerkjennes med åtte «likes», og deles videre én gang.

Vitnet, som derimot ikke lot seg imponere, kontaktet ikke politiet, men la i stedet ut en melding på nettopp Facebook, riktignok på sin egen profil, der hun i klartekst, og i sammenheng med årsdagen for 22. juli, forklarer hvordan hun opplevde flaggheisingen; «Ingenting bør få ødelegge en tur i norsk natur, men i dag ble jeg både sint og rasende. [...] Det er fire dager siden vi markerte avstand til disse ideene, som røvet ungdom fra oss. Noen kaller det kanskje oppmerksomhetssøken, for meg er dette ondskap»²⁸. Lederen for den norske grenen av den nordiske motstandsbevegelsen, Haakon Eihwaz Forwald, svarer på kritikken med at de har som alle andre lik rett på å benytte seg av norsk natur, og at gruppen ikke hadde noe «politisk formål med turen»²⁹. På Nordfronts egne nettsider, under tittelen «Hva innebærer et engasjement i motstandsbevegelsen?», og på en side som ellers prydes av en kulltegning av Vidkun Quisling, heter det imidlertid at

Som aktivist i motstandsbevegelsen er man helt og holdent dedikert til kampen og vår organisasjon. Organisasjonens aktivister utgjør spydspissen i vår bevegelse; den harde kjerne av fanatiske, revolusjonære nasjonalsosialistiske kjemper. Av våre aktivister krever vi at de er aktive, at de trener og at de tilegner mye tid på organisasjonen og kamparbeide [sic] [...] Våre aktivister fyller ut en AMA-rapport (aktivistmarkeringer) som dokumenterer hvor aktive de er, og om de er verdige tittelen aktivist. Hver time man benytter på kampen gir 6 AMA-poeng. Aktivister skal ha et snitt per måned på minimum 120 AMA, noe som innebærer 20 timers kamparbeide [sic] per måned. Aktivister mottar også en Tyr-pin.³⁰

4.2 Å leve for kampen

«Opp til kamp!» og «Kampen trenger deg!». Slik ordlegges det for rekruttering på Nordfronts hjemmeside. En hjemmeside, som forøvrig også skilter med egen webshop, og et eget Nordfront Forlag. Her kan bøker og pamfletter om holocaustfornektelse, og svenske oversettelser av eksempelvis Richard Harwoods *Did six million really die?* bestilles for en hundrelapp. Nettbutikken tilbyr en mengde militante- og symboltunge klær og t-skjorter, samt klistremerker av Adolf Hitler og mer kreativt propagandamateriell, så som whiskyglass med den tyske ørnen på, *Det tredje rikets* riksvåpen, buttons, jakkemerker og ruller med plakater til bruk for gateaktivisme³¹. Her selges det meste en forluren Nordfront-aktivist skulle behøve, og mangler du midler, kan det meste av materiellet fritt lastes ned og printes ut i egen stue. For i bevegelsens for tiden utsolgte håndbok, heter det nemlig at «[n]asjonalsosialismen er en total

verdensanskuelse og forplikter derfor av oss at vi omfavner den totalt. [...] Kun gjennom å leve nasjonalsosialismen kan vi gjenvinne rasens opprinnelige styrke og overvinne fienden»³².

På Nordfront.net finnes derfor strenge instruksjoner for TV-titting, hvilken type musikk en bør høre på, kosthold- og treningstips, ja sågar hvor mange timer søvn en bør tillate seg, for å være «en sunn sjel i en sunn kropp». Det manes til måtehold og minimumskonsum, og boikott av amerikanske- og jødiske produkter. Narkotikabruk møtes med nulltoleranse. «De kommende generasjoner, våre rekrutter, er forgiftede både i kropp og ånd. [...] Det holder ikke å kun tenke nasjonalsosialismen, men den må utføres rent fysisk. [...] [E]t fysisk og åndelig svakt folk [kan] [ikke] befri seg uansett hvor «rett» de enn har».³³ Den nordiske motstandsbevegelsen hevder slik å kunne tilby et fullendt livssyn, og en ideologisk total livsfilosofi som rommer alle svar for livets stor utfordringer, både for sine nåværende medlemmer, og den nordiske befolkningen under ett. I nettutgaven av bevegelsens *aktivisthåndbok* forklares dette slik;

Nasjonalsosialismen er den opprinnelige, naturlige, organiske og vitenskapelige måten å se verden på. Det er en tilbakevending til våre før-kristne forfedres måte å tenke på, samt en høyere innsikt om vår plass i kosmos, en høyere bevissthet vi har lyktes å nå, gjennom rasens oppsamlede historiske erfaringer og vitenskapelige oppdagelser. [...] Den «moderne kulturen» er i seg selv ikke en kultur, men en antikultur. Den er motpolen til den kultur som er et folks naturlig utviklede måte å leve på. Antikulturen innebærer utenlandske implantater, som unaturlige skikker og tradisjoner, som dreper den opprinnelige kulturen og til slutt dreper menneskene, ettersom de er avhengig av sin egen kultur for langsiktig overlevelse.³⁴

4.3 Den biologiske verdensanskuelser

Gjennom historien har ikke de tidlige europeiske kirkeledere latt mange sjanser gå fra seg, når det har kommet til nedsettende omtaler av sin samtids jødiske befolkning (Strømmen, 2014). En av dem som ikke la mange fingrene imellom i sine uttalelser, var 300-talets erkebiskop av Konstantinopel, Johannes Khrysostomos, eller «gullmunn» som han også ble kalt på bakgrunn av sine begavelser i talens kunst. Khrysostomos mente at jødiske synagoger var verre enn «bordeller» og «drikkebuler», og at det mest var et «samlingssted for ville beist, et tempel for demoner, et skjulested for banditter, og et kriminelt samlingssted for dem som hadde drept Kristus» (Strømmen, 2014, s. 121). Selv reformasjonens far, Martin Luther, skrev i sin pamflett fra 1453, *Von den Jüden und iren Lügen (Om jødene og deres løgner)*, at jødene var «fulle av djevelens dritt, som de ruller seg i som svin» (ibid.). Luther råder derfor sine kristne medborgere om å brenne jødiske synagoger, skoler og hus, la jødene leve som slaver i uthus og skjul, forby rabbier å preke og om å prompte beslaglegge alle jødiske skriftruller. Bak jødeparagrafen i vår

hjemlige Grunnlov av 1814, lå sågar en lignende protestantisk antijudaisme. En paragraf som Vidkun Quisling, og hans parti Nasjonal Samling, senere også gjeninnførte etter okkupasjonen i 1940. «I Spania spilte doktrinen om *limpieza de sangre* – blodets renhet – en rolle etter den kristne gjenerobringen av det som i hundrevis av år hadde vært det muslimske al-Andalus. Jøder var ikke til å stole på [...] Det samme gjorde seg gjeldende for muslimer» (Strømmen, 2014, s. 122). Om de tidligere tiders anti-judaisme og modernitetens anti-semittisme, slik vi kjenner den fra 30- og 40-tallets Nazi-Tyskland, er markører for historisk kontinuitet, eller om de i opphav tegner for et kontinuitetsbrudd, kan muligens være vanskelig å slå fast med belegg. Like fullt er nasjonalsosialismens fremvekst i Europa neppe tilfeldig, eller historisk sett et «underlig avvik» (Carsten, Francis L. i Strømmen, 2014, s. 122).

Samtidig var den nye antisemittismen et barn av sin egen tids modernitet: av biologisk orientert rasetenkning, av nasjonalistisk ideologi, etter hvert også av fascismens politiske forestillingsunivers og av kryssende og motstridende lengsler: tilbake til fordums storhet, men fremover til en ny gullalder. Jøden var ikke minst et symbol på alt man ikke likte ved moderniteten (Strømmen, 2014, s. 123).

Sett i lys av dette, gir ytringene i Nordfronts netlessays nettopp et gufs fra fordums tid. Om nasjonens opprinnelige renhet, og krav på renselse til å gjenoppstå i den prakt den engang angivelig skal ha hatt, om et forestillingsunivers av et beleiret Europa, om motstandsbevegelsen av forente- og kjempende unge nordmenn, og om idéen om et nytt, eller rettere sagt, gjenreist Norden. Motstandsbevegelsens ideologi hevder slik å være i besittelse av den absolutte sannhet, og den eneste løsningen for det menneskelige prosjekt, dets samfunn og utvikling;

I motsetning til dagens sorgløse relativisme, der alle idéer – i det minste i prinsipp – er like akseptable og gyldige, representerer nasjonalsosialismen den nådeløse jakten på å finne den absolutte sannhet og å gjøre denne sannhet til det menneskelige samfunnets grunnmur. Til forskjell fra dunkle forvirrede, meningsløse, skrivebordsfilosofier og orientalsk mystisisme er nasjonalsosialismen basert på sunn fornuft og finner sine argument i den virkelige verden, der forskjellen mellom sannhet og løgn, og mellom godt og ondt bestemmes av fakta og ikke gjennom ønsketenkning og teoretiske drømmerier.³⁵

Nordfronts nettsider peker seg samtidig ut, med at innholdet som deles, selv om det er hatefullt og rasistisk propaganderende, samtidig og nesten utelukkende holder seg innenfor ytringsfrihetens yttergrenser. Hets av romfolk, homofile og muslimer, er hele tiden det rådende- og redaksjonelt tilbakevendende hovedtema. Likevel oppfordres det ikke eksplisitt til drapshandlinger eller hatvold. I stedet søker Nordfront å fremstå som akademiske i tonen, som belærte og opplyste. Simon Lindbergs innlegg *Rasen – ikke landet*, er et eksempel på dette;

Det vi nasjonalsosialister kjemper for, er at vårt folk og vår rase skal overleve. At jorden skal fortsette å rotere med ariere på den. Vårt fremste mål i kampen er ikke at Finland, Sverige eller Norge skal overleve som land. Misforstå meg ikke, Norden er og har vært vårt folks hjem i tusenvis av år, og vi skal så klart forsvare det til siste blodstråpe [sic]. Men for å klargjøre: Et Norden uten nordiske mennesker er ikke verdt å forsvare. Ikke i et sekund. Når vi prater om at vi vil skape et fritt Norden, så er det et Norden fritt fra blant annet flerkultur og annen antinordisk åndelig gift vi kjemper for. Et fritt Norden styrt av frie nordiske menn og kvinner. [...] I ærlighetens navn så hater jeg alt det som ønsker å tilintetgjøre meg, eller det jeg elsker. Jeg hater så det gløder i meg. Jeg hater den eller det som kommer mellom meg og min familie, akkurat som jeg hater de som ønsker min rases undergang. Uten hat så hadde jeg ikke vært sann i min kjærlighet. Til familien eller rasen.³⁶

På nettsidens modererte kommentarfelt, er hyllesten til Lindbergs nærmest unison og det ropes i kor; «Flott skrevet!» og «tak!». ³⁷ Brukeren «EnOgFørr» er på sin side mindre ordknapp i sine tilbakemeldinger, og skriver; «Flott. Da kan jeg fortsette å være nasjonalsosialist uten å bli med på jøde-hetsen og Hitler-dyrking. Jeg støtter for øvrig det meste av livssynet her presentert [sic], og vil kjempe side om side med dere mot de/ det som måtte true vårt folk og vårt land»³⁸. En annen bruker, som i all enkelhet kaller seg «norrøn», røper i sitt svar kanskje mer enn herr Lindberg antydte i sitt innlegg, nemlig at «det med hitler [sic] skremmer folk flest. vi må heller fokusere på den logiske ideologien og nåtiden å fremmover istede [sic] for historie som folk føler er skremmende pga propagandaen de er utsatt for».³⁹ Vedkommende er imidlertid raskt ute, og korrigerer sin første kommentar, for «norrøn» skriver straks etter; «men jødehetsen syns jeg bare kan fortsette fordi jødene undertrykker oss».⁴⁰

4.4 Horst Wessel-hymnen

«En viktig utvikling i dette hundreårets høyrradikale aktivisme er [...] uten tvil at den har snudd seg i retning anti-muslimsk politikk» (Feldman i Strømmen, 2014, s. 83). En slik antydning utvikling kan delvis forklares som «et resultat av «kumulativ ekstremisme», altså at én form for ekstremisme fremmer [eller avløses av- og utløses i] en annen form for ekstremisme» (ibid.). Sentralt er det iranske regimets fatwah- og dødsdom mot forfatteren Salman Rushdie, drapet på den islamkritiske filmregissøren- og nederlenderen Theo Van Gogh, de siste tiårenes dramatiske- og blodige terrorangrep, karikaturstriden rundt danske Jyllandsposten, og andre eksempler av «hjemmedyrkede ekstremister», nå sist representert ved tilfellet Hassan Dhuhulow, der alle har vært viktige fenomener for fremveksten av antimuslimske idéer. Disse og lignende hendelser har til felles at de bygger opp om tesen om *sivilisasjonenes sammenstøt*. Diasporaen er ikke lenger jødisk, og slik «fiendebildet» er endret, endres også ekstremismens

kulturelle betingelse; «[im]migranter [har] blitt muslimer, og Europas høyreside har funnet sitt mål» (Bunzl i Strømmen, 2014, s. 83).

Som i eksempelet fra Nordfronts kommentarfelt, der et av medlemmene fremsetter påstanden om at «jødene undertrykker oss», lever altså den antisemittistiske konspirasjonsteorien om et slags allestedsværende jødisk *Illuminati* fortsatt i beste velgående. Like fullt som høyreekstreme grupper ikke lenger anser jødene som den mest synlige fienden, er deres antatte makt i verden, og over verdens kapitalistiske system, delvis skyldig i at dagens Europa overstrømmes av muslimske innvandrere. «Ideologien deres kan beskrives som en ny ytre høyre-ideologi, de baserer seg ikke på biologiske fordommer, men på kulturelle. Hovedfokus ligger på islam og muslimer, heller enn på de andre og tradisjonelle målene for den ytterliggående høyresiden, altså jøder, frimurere og så videre» (Feldman i Strømmen, 2014, s. 81). Og like fullt lever også den norrøn-germanske symbolbruken i den høyreekstreme propagandaen, som en slags vestlig kulturell motvekt, eller motmakt, til det Nordfronts Simon Lindberg kaller «orientalsk mystisisme». Gruppens retorikk er sågar på mange måter en analogi til Nazi-Tysklands propagandavokabular. På Nordfronts nettsider presenteres daglig egenproduserte nyheter av redaksjonell karakter, som taler kampens sak og som skal underbygge gruppens tro på egen ideologisk ekthet. Disse nyhetsartiklene har til felles at de søker å underminere enhver legitimitet for den innvandringspolitikken som føres, ved at nyhetssakene som presenteres utelukkende dekker begivenheter der innvandrere, muslimer og etniske minoriteter er ensidig negativt fremstilt, helst i forbindelse med vinnings-, volds- og sedelighetskriminalitet. Her eksisterer ikke etiske prinsipper om god presseskikk, eller journalistiske hensyn til Vær varsom-plakaten. Kildehenvisninger til andre mer seriøse medier finnes, men er en sjeldenhet, mens bakgrunns- og dybdereportasjer er kategorisk fraværende. Av de senere nyhetsomtalene kan en lese artikler som «Nordafrikanere i knivslagsmål i Bergen»⁴¹, «Sigøynere stjal blomster fra grav – solgte de utenfor McDonald's»⁴², «Mann siktet etter svært grov overfallsvoldtekt i Grimstad»⁴³ og «Utlending stjal verktøy for 200.000 kroner fra byggeplass»⁴⁴. I tillegg finnes det flere innslag som stiller seg svært kritiske til homofili og homofilt partnerskap⁴⁵, nyhetsartikler der Nordfronts egen gateaktivisme- og plakatklistring er nevnt, og der meningsmotstandere omtaler denne som «hatpropaganda»⁴⁶, samt tilfeller der politi- og påtalemyndighet gransker gruppens meningsfeller eller andre høyreorienterte miljøer⁴⁷.

I oktober 2014 publiserer Nordfrontredaksjonen nyhetssaken «Forsker taler uvanlig klart om masseinnvandringen til Europa»,⁴⁸ der det heter at «EUs innvandringspolitikk er [...] udemokratisk fordi EU går imot innbyggernes vilje: «Innvandringsskepsisen er økende i Europa. Det skeptiske flertallet har i liten grad fått sine synspunkter omsatt i færre innvandrere». [...] Asylinnvandring fremstilles ofte som noe uunngåelig. Det er det naturligvis ikke. Det er valgt».⁴⁹ Forskeren, som siteres fra et innlegg i Dagens Næringsliv⁵⁰, er Asle Toje. Redaktør i document.no, Hans Rustad, har tidligere omtalt Toje som «en intellektuell fra høyre fløy»⁵¹, og hevdet at blant annet Tojes tilknytninger til Fremskrittspartiet, og det faktum at Toje er «liberalkonservativ» og «fundamentalt uenig når det gjelder bistandspolitikk, sikkerhetspolitikk, innvandring og justis», har gjort det vanskelig for ham å få seg jobb blant det venstrevridde norske akademiske miljøet. «På 80-tallet var man opptatt av alle med utenlandsk bakgrunn som ikke slapp inn på utesteder. Nå slipper ikke annerledestenkende til på akademiske institusjoner i fast jobb»⁵², tordner redaktør Rustad. Tilbake på Nordfront.net kommenterer brukeren «Kim Larsen» Tojes forskningsfunn på sin måte;

Vi skulle sprengt oljeplattformene og sendt Norge tilbake til 50 tallet, så hadde ikke noen ville emigrert hit fordi da hadde vi vært lutfattige... Hadde det ikke vært for oljen så hadde det vært de etnisk norske som måtte ha betalt skatt for at asylsøkerne skal få ha det som plommen i egget, akkurat som svenskene allerede gjør det i Sverige. En dag vil blir det borgerkrig i Norden...⁵³

Forestillingen om den kommende krigen har vi hørt før. Den kontrajihadistiske litteraturen 22. juli-terroristen sakset sitt kompendium fra, er spekket av lignende dommedagsfantasier. Da terroren rammet Norge, var det ifølge Breivik selv et «preventivt angrep for å bevare urfolket i Norge» (Jupskås, 2012). Brukeren «Trond» responderer raskt, og uttrykker sin enighet med en smiley;

Helt riktig! Heldigvis er ikke oljepenger en fornybar ressurs☺ Gleder meg til den dagen de verdiløse i ap, sv og lo ikke lenger har penger til å importere voldtektsmenn og tvangsplassere dem over hele landet mot vår vilje. Breivik ofret seg i kampen mot disse rottene og fortjener respekt for sin innsats⁵⁴.

I en annen tråd gjentar «Trond» sin hymne til Breivik. Denne gangen i en trepunktliste, og om forholdene hos vår nabo, Sverige;

1: For å vise hvor åpent og tolerant det svenske samfunnet er, har makteliten i Sverige gitt sitt samtykke til at kulturberikere har rett til å trakkasere [sic] og voldta etnisk svenske damer når de føler for det. Litt må svenskene ofre så pk-rottene kan skryte av for noen fantastiske overmennesker de er.

2: Pakket i riksdagen er valgt av det svenske folk. Velger folket sin egen undergang så lå [sic] de nå bare gjøre det og brenne i helvete.

3: Anders Behring Breiviks hat er rasjonelt og berettiget. Mannen er en helt⁵⁵.

Slik Breiviks resonnement i korthet omhandler at dagens europeiske ledere «enten nekter å innse, ikke er i stand til å avdekke eller bevisst holder tilbake informasjon om en pågående muslimsk kolonisering – en såkalt «islamisering» - av samfunnet», rettes det høyreekstreme hatet mot indre-, «elitene» (de etablerte partiene og politikere på venstresiden, mediene, kultur- og næringslivet, lærere og universitetsansatte m. m.) så vel som ytre fiender, «muslimene», i hva som best kan karakteriseres som en «splittet delegitimering» og et typisk trekk ved det høyreekstreme tankegodset (Jupskås, 2012, s. 17). «Ytringsfriheten i Norge og Europa er et begrep uten reelt innhold, sa han i retten. Politiske motstandere måtte derfor bøte med livet.» (ibid.). Selv om hatet mot «de andre», den ytre fienden og muslimene, som regel er av en mer intens karakter, var det likevel i tilfellet Breivik «hatet mot den «indre fienden» som ga retning til hans grusomme handlinger» (ibid.).

Under nyhetssaken «Kvinne inviterte tiggere med hjem – ble gruppevoldtatt»⁵⁶, syder det i kommentarfeltet. Brukeren «værmeldinga» er også her aktiv, men denne gangen lyrisk i tonen, og nærmest overbærende med noen antatt hjemløses behandling av en svensk 19-årig jente. I innlegget sitt legger «værmeldinga» til grunn for at ledigheten er roten til alt ondt;

[N]asjonalsosialismen handler om arbeidets moral og etikk. «Arbeit macht Frei» [...]. «Kraft durch Freude». [...] Blir du [...] fanget i multikulturens fremmedgjørelse, så mister du langsomt arbeidsgleden, livslysten og sjelen i en babelsk forvirring og begår langsomt selvmord. Misunnelsen er årsaken til at renteslaveriet hater arbeidsgleden. Derfor hater jødene Kristus. Derfor hater jettene Thor. Derfor hater trollene Askeladden. Skyggene hater lyset. I stedet for å forbanne mørket, så tender du lyset. Åndsarbeid skaper lyset. Det handler om å tjene noe som er større enn deg selv, Gud [sic]. Den fjerde veien – eurasianismen [sic] – betyr å forenes med lyset. Det er det Odin gjør, når han setter øyet i lysets brønn – og blir ett med sjelens ild – som er utgangen i Platons hulelignelse. Hollywood-nazipropagandaløgnen er tidsspille, som viser feil vei i livet. Derimot, så handler det om å bli omvendt – bort fra «skyggene på huleveggen» - og søke lysets kilde i deg selv. Kjenn deg selv! Adolf Hitler er Kristi gjenkomst!⁵⁷

«Arbeit macht Frei» og «Kraft durch Freude», skriver «værmeldinga». Førstnevnte sitat behøver formodentlig ingen større forklaring, der dette sitatet – *arbeid gjør (deg) fri* - kjennes best som det karakteristiske slagordet som prydet portene inn til Auschwitz – en av Nazi-Tysklands mange beryktede konsentrasjonsleirer. «Kraft durch Freude», eller *kraft gjennom glede*, henspiller mot Det tredje rikets statlig-kontrollerte fritidsorganisasjon, *KdF*. En

organisasjon, som gjennom sine mange fritidsaktiviteter, så som gymnastikk, svømmekurs, konserter, sjakkturneringer og feriekolonier, skulle se til at den tyske befolkningen, gjennom styrkende- og kulturelt samlende aktiviteter, til enhver tid levde i tråd med rikets ideologiske doktriner. Blir du, som «værmeldinga» skriver, derimot fanget i multikulturens fremmedgjørelse, mister du livslysten i «babelsk forvirrelse».

Under en artikkel om at «[a]frikanske og nordiske fotballspillere er ulike» fra 5. november i år, utdyper «værmeldinga» hva han muligens anser som en konsekvens av en slik multikulturens «babelske forvirring» og «fremmedgjøring»;

Nordboerens kamphandling er selvpoppoffelsen, som i det ytterste er å gå i døden. Negeren slåss utfra territorial apedominans: «Muh dick!» [sic] Jøden slåss som ei kjerring, og hyler i smerte når han slår deg: «Muh holocaust!»

Kannibalsmen er utbredt i Afrika. Den hemmeligholdes systematisk av tre årsaker. (1) Anti-hvit marxistmedia fremstiller race [sic] som sosial konstruksjon, for å begå folkemord på hvite. (2) Negrene skjuler kannibalsmen for omverdenen, for å tilpasse seg vestlige normer. (3) Negrene skjuler kannibalsmen for hverandre, fordi ingen neger ønsker å være nabo til en kannibal, og bli sett på som en omvandrende matpakke i reserve. Legger vi bort de kulturelle brillene, så er du og jeg bare kjøttstykker, som kan tilberedes, serveres og fortæres av troll⁵⁸

En skikkelse som går igjen i Nordfronts propagandamateriale, ved siden av nevnte Quisling, nazisympatisøren Hamsun, og rariteter som sosialantropologen Thor Heyerdahl og Fridtjof Nansen, er SA-aspiranten Horst Ludwig Wessel. En ung nasjonalsosialistisk aktivist, som etter å ha blitt drept i sammenstøt med aksjonister fra den tyske marxistiske Rød Front-bevegelsen i 1930, etterlot seg sangen «Die Fahne Hoch» - *hold fanen høyt*. Wessel fikk, på bakgrunn av dette, det noe tvilsomme ettermælet som «den første nazimartyr». Sangen hans ble omdøpt til «Horst Wessel-Lied», gjort til en nazistisk hymne - som den i og for seg er - og under Hitler brukt som en slags Tysklands andre nasjonalsang, i tillegg til den tradisjonelle *Deutschlandlied*. I Horst Wessels penn, er den krigerske retorikken og hatet mot venstresiden lett gjenkjennbar, og et mulig tegn på hva som er antydning i det foregående. At 30-tallets gryende ekstremisme har latt seg akkumulere til vår samtid, der det synges om- og til menn, og der en rasistisk ideologi om *hvit suprematisme*, fortsatt kan leses som opprinnelig *brun*. Revolusjonen starter nå – snart er den politisk korrekte venstresidens undertrykkende regjeringsvelde over, og alle «kam'raden die Rotfront und Reaktion erschossen» - snart er alle reaksjonære rød front-aktivister skutt.

Wessels hymne er, tidsriktig nok gjort, fritt tilgjengelig på YouTube i hjemmesnekrede musikkvideoer, noen mer kreative enn andre. Mens enkelte tilbyr MP3-versjoner til deling, hevder en annen å ha en originalinnspilling på vinyl. På Nordfront.net er teksten gjengitt i sin helhet. For poengets skyld, holder det her med et utdrag;

Die Fahne hoch! [...] Die Straße frei [...] Dem Sturmabteilungsmann! Es schau'n auf's Hakenkreuz, Voll Hoffnung schon Millionen. Der Tag für Freiheit und für Brot bricht an. Zum letzten Mal Wird Sturmappell geblasen! Zum Kampfe steh'n Wir alle schon bereit! [...] Die Knechtschaft dauert, Nur noch kurze Zeit!⁵⁹

Hold fanen høyt! [...] Gjør gaten fri, du Stormavdelingsmann! Se alle hakekors vekker håpet hos millioner. En tid for frihet og for brød bryter frem. For siste gang skal stormsignalet ringe. For kampen står nå, og vi er alle klare! [...] Vår trelldoms tid er snart forbi! (min oversettelse)

5 Nettjihadismen

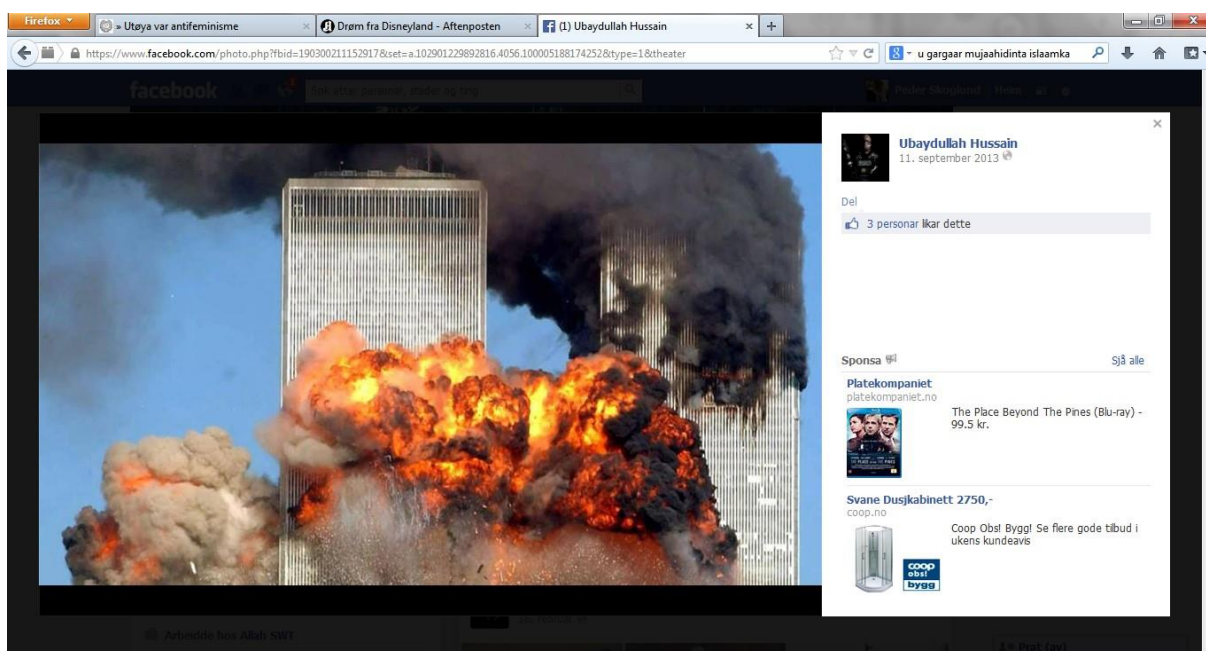
Allahs krigere, har en gang for alle løst det subjektive spørsmål om livets mening. De plages ikke av tvil. For dem åpenbares livets mening i en dødshandling. Den alene gjør deg til en sann troende. Den absolutte handling i Allahs navn (Bjørneboe, 2006, s. 7).

Som nevnt innledningsvis, anser PST - i sin åpne trusselvurdering av 2014 - den største terrorfaren i Norge, til å være sentrert rundt et mindre multietnisk miljø av ekstreme islamister på det sentrale Østlandsområdet (PST, 2014). - Et miljø bestående av unge sunni-muslimske menn oppvokst her i landet. De aller mest profilerte er uten diskusjon gruppen Profetens Ummah, og i den senere tid gruppens mye omstridte talsperson og tidvis medieyndling, norsk-pakistanske Arslan Maroof Hussain, bedre kjent som Ubaydullah Hussain; «I manges øyne fremstår Ubaydullah som karikaturen av en radikal muslim, med sine voldsomme krav om hvordan Norge skal styres etter islamske lover. [...] «Vi skal være harde mot de vantro», skriver han. Budskapet gjentas og gjentas. Konfrontasjon, ikke dialog. Jihad, ikke fred» (Akerhaug, 2013, s. 96).

Gjennom tiden i arbeidet med denne oppgaven har Ubaydullah Hussain vært særlig aktiv på det sosiale mediet Facebook. Hussains kontoer har i perioden vært flere, og sporadiske, der brukerprofilen hans ved ujevne mellomrom har forsvunnet fra nettstedet, for så å dukke opp igjen etter kort tid. Det er for meg uvisst om dette skyldes at han selv har slettet sin profil etter press i medier eller fra andre, eller om profilene hans, på grunn av støtende innhold, har blitt stengt av Facebooks egne moderatorer. Det gjentagende, og muligens oppsiktsvekkende, er at Hussains Facebook-kontoer alltid er registrert med fullt navn, ofte et gjenkjennelig bilde av ham i retten er demonstrerende utenfor den amerikanske ambassade, og at kontoinnstillingene hans tilsynelatende alltid er satt til «public». Altså at innhold Hussain velger å dele ligger åpent og offentlig synlig for alle, uavhengig av den «vennestatus» en måtte ha til ham som bruker av nettstedet. Utsagnene og ytringene som presenteres videre, er derfor hentet fra Facebook uten videre samtykke fra Hussain. Siden disse utsagnene, ytringene og bildene er- eller har vært tilgjengelige og mulige å se gjennom innlogging med en ordinær Facebook-konto, uten å først ha blitt akseptert som en del av Hussains Facebook-vennekrets, og i og med at Facebook som sosialt medium per august 2013 kan vise til at om lag 2,2 millioner nordmenn til daglig benytter Facebook⁶⁰, anses disse som offentlig tilgjengelige.

Det tas samtidig høyde for at Hussains Facebook-kontoer faktisk er autentiske, ettersom disse av påtalemyndigheten benyttes som bevismateriale, som under rettsakene mot ham i februar og i september i år, samtidig som Hussain selv refererer til ytringer fra disse i intervjuer og i sine forklaringer til Oslo Tingrett.

Den 11. september i fjor, på årsdagen 12 år etter terrorangrepene på World Trade Center i New York og Pentagon, oppdaterer Ubaydullah Hussain sitt bakgrunnsbilde på Facebook. Han velger et foto som viser treffpunktet sekunder etter at United Airlines Flight 175 treffer det søndre av tvillingtårnene, og går i oppløsning i en ildkule av støv og røyk. Han har i det en skjermdump tas, høstet tre «likes».

Figur 1.: Skjermdump fra Hussains Facebook-profil, den 11. sept. 2013

Antallet personer som klikker liker-knappen på Hussains bilde fra 9/11 på Facebook underbygger muligens PSTs påstand, om at dette dreier seg om et mindre- og til dels oversiktlig miljø av radikale islamister (PST, 2014). Like fullt, og som bildet også på sin måte illustrerer, strekker Profetens Ummah og Ubaydullah Hussains interesser seg langt utenfor det sentrale Østlandet og nasjonens øvrige yttergrenser. Hyllesten av terrorhandlingen 9/11 er således ikke uvanlig på jihadistiske nettsider, der al-Qaida-inspirert retorikk fremstår som en mal til etterfølgelse. I al-Qaidas eget propagandamagasin, *Inspire*, av mars i år heter det;

O Muslim brothers [...] The blessed battles on September 11 were a result of America's recurring crimes against Muslims, and it's occupation of Muslim lands. And until today, twelve years after those battles, America has perpetrated more crimes, inspiring Muslims to repeat such attacks. Indeed, among the glad tidings of victory to the Muslim Ummah is that

Americans stick with the same mistakes, they persist to run in the same dark tunnel, and they jump from one failure to another, and from defeat to another. This is the Plan of Allah to destroy them as He has destroyed arrogant nations before⁶¹

Internett som medium og ressurs muliggjør således at det lokale når det globale publikum, og vice versa – at globale bevegelser får lokale ringvirkninger, avarter og variasjoner. Radikalisering til ekstrem islam skjer, ifølge PST-sjef Benedicte Bjørnland, nå over hele landet, og det haster dermed å få på plass «lokale virkemidler» for å stoppe denne utviklingen;

Det er geografisk spredt over hele landet hvor vi har etterretning og opplysninger om at det pågår radikalisering, og at det er personer og miljøer som ønsker å dra til Syria og Irak [...]. – Sosiale medier brukes kynisk av dem som ønsker å bidra til radikalisering, som har et budskap de ønsker å formidle⁶².

Er så Hussains bildedeling en ren hyllest til terrorhandlingene, som på morgenen tirsdag 11. september rammet World Trade Center i New York, og i så måte et bidrag til å radikalisere andre til å bli fremmedkrigere for IS, og såkalte Syria-farere? Hussain har riktignok i dette eksempelet unnlatt å legge til en bildetekst - ikke et «hurra» eller et «Allahu akbar», og han holder seg for god til et «Insha Allah! Med Guds vilje måtte det skje igjen». Samtidig er det kjent at hans meningsfeller ellers, med og uten en bekreftet tilknytning til al-Qaida, under den årlige markeringen for angrepet, villig lar seg avbilde mens de spiser WTC-kake. – Et bakverk med tvillingtårnene i sjokolade og krem, pyntet med styrtede lekefly. I all sin enkelhet, en konfrontasjonens markering. «Beste kaken as! Må lage sånn og feire snart in sha Allah!».

Figur 2: Skjermdump fra norsk IS-sympatisørs Facebook-side, den 4. mai 2014.

5.1 Facebookekstremisten

Den 23. juni i år poster Ubaydullah Hussain et lengre innlegg på sin Facebook-vegg. Under overskriften «Ingen kan stoppe Jihad!», angripes blant annet norsk utenrikspolitikk, og PSTs arrestasjon av tre såkalte Syria-farere. Disse er, ifølge NRK, tre unge menn på henholdsvis 24, 27 og 29 år⁶³. Samtlige tre - som mistenkes for terrorplanlegging - skal ha norsk statsborgerskap og antas å ha forbindelser-, eller ønske om å slutte seg til, terrororganisasjonen *Den islamske Staten Irak og Levanten* – også kjent som ISIL eller ISIS. En organisasjon, som hevder å ha gjenetablert et muslimsk *kalifat*, og som med innføring av sharia-lovgivning over et ikke ubetydelig geografisk areal innenfor irakisk- og syrisk territorium, i den senere tid har tatt det noe enklere navnet *Den islamske staten, IS*. Grupperingen har gjort seg særlig beryktet på grunn av sine makabre henrettelser av meningsmotstandere, avstraffelser av religiøse minoriteter, halshugging av vestlige journalister og hjelpearbeidere, og for å ha fortrent hundretusener av mennesker på flukt.

På Facebook skriver Hussain, og han har mye på hjertet. Innlegget gjengis her i sin helhet;

Ingen kan stoppe Jihad!

Den siste tiden har tre norsk-muslimske menn i 20-årene blitt arrestert av Politiets sikkerhetstjeneste [sic] (PST) for å ha støttet og/eller deltatt i kampen mot det syriske regimet. Arrestasjonene er for å virke avskrekkende på andre muslimer som ønsker å reise til Syria eller andre krigsområder, men slike arrestasjoner motiverer og er en vekkelse for oss muslimer. Allerede her har PST og den norske regjeringen tapt. Slike handlinger fra Vesten er konkrete beviser for undertrykkelse og forfølgning av Islam og muslimer, og Vesten avslører gang på gang sitt hykleri og dobbelmoral [sic].

Vi muslimer tror, lever og handler etter Koranen og Sunnah som er levemåten til profeten Mohammad (fred være med ham). Og profeten har sagt at «Den som dør i den tilstand uten å ha kjempet eller har hatt intensjon om å kjempe (i Jihad), dør i en tilstand av hykleri.» Så ifølge Islam er jihad obligatorisk for enhver muslim, og dermed burde PST foretatt et betydelig større antall arrestasjoner enn kun de tre – for i Norge bor det nemlig over 100.000 muslimer!

Siden den syriske krigen startet i 2011 har vi vært vitne til flere grusomheter utført av regimet til Bashar. Ulike rapporter forteller at over 200.000 av sivilbefolkningen har mistet livet, minst fem millioner har mistet sine hjem og over tre millioner har flyktet fra landet. ¾ av flyktningene er kvinner og barn. Det finnes ingen konkrete tall på hvor mange som er fengslet av regimet, ei heller hvor mange som har blitt utsatt for tortur, voldtekter og mishandlinger. Er det ikke vår plikt som medmennesker å få stoppet slike grusomheter?

Modige norskmuslimer - Samtlige vestlige land betegner regimet til Bashar i Syria som brutalt og imot Vestens verdier. Og selv om omtrent samtlige land har en moralsk motstand

mot regimet i Syria, blir de som reiser til Syria for å kjempe imot dette regimet fortsatt forfulgt, svartmalet og arrestert. Som muslimer er det vår plikt å gripe inn hvor enn vi ser at urett blir begått, enten vi gjør det med ord, handlinger eller andre metoder.

Mange muslimer fra Norge har reist til Syria for å bidra med humanitært arbeid, og de risikerer sine liv for å hjelpe en befolkning i nød. Vesten har ikke bidratt med noe, fordi det finnes ingen goder for dem å finne der. Men disse modige unge muslimene som reiser ned for å gjøre en innsats burde bli hyllet som helter. Dette er gode mennesker. Gode muslimer. Og det har hendt at de har blitt angrepet av fienden mens de har drevet med humanitært arbeid. Er det da ikke deres rett til å forsvare seg? Hadde ikke du forsvart deg hvis noen brøt seg inn i ditt hjem og ønsket å ta livet av deg? Svaret vet vi alle selv. Likevel har vi sett at de som i slike tilfeller blir skadet, har blitt arrestert når de lander på norsk jord.

Det som også er verdt å bemerke er at norske jøder har ifølge norsk lov tillatelse til å reise til Israel og slutte seg til deres hær og være med på å bekjempe muslimer og okkupere muslimske områder. Mens muslimer blir arrestert for å ha deltatt eller støttet våres [sic] søsken som ønsker å frigjøre seg fra okkupasjon av vestlige land – samt diktatur regimer [sic]. Hvorfor blir ikke de norske jødene straffeforfulgt på samme måte som muslimer blir gjort? [sic] Jo, for de har i dagens samfunn felles agenda: nemlig å utslette Islam.

PST og den norske regjeringen frykter at norske Syria-farere skal komme tilbake og angripe norske mål. Dette er et oppbrukt argument. Norske jøder som slutter seg til den israelske hæren kunne gjort det samme. Eller enda større trussel er norske soldater som kommer hjem igjen etter å ha vært delaktige i krigssoner. De sliter både fysisk og psykisk, og er mentalt ustabile. Hittil har det aldri blitt avslørt noen konkrete planer om å angripe Norge, vel å merke fra muslimer. Mens deres egen Anders Behring Breivik fikk planlegge og handle fritt, i ro og orden. Og mest sannsynlig med sine støttespillere. Muslimer i Norge har alltid støttet Jihad, om det Jihad i Kashmir, Afghanistan, Yemen, Somalia, Tsjetsjenia, Palestina, Nigeria, Mali, Irak, Syria eller andre steder. Likevel har det aldri blitt utført et eneste angrep av muslimer på norsk jord.

Norge – En nasjon av terrorisme

Den norske loven definerer begrepet terrorisme med følgende: «Ulovlig bruk av, eller trussel om bruk av, makt eller vold mot personer eller eiendom, i et forsøk på å legge press på landets myndigheter eller befolkning eller samfunnet for øvrig for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål.» Og Norge er en av de største aktørene i nettopp handlinger av slikt art [sic] og verre. De siste 15 årene har Norge gjennom å alliere seg med USA og Nato deltatt aktivt i angrep og okkupasjon av blant annet Irak og Afghanistan, samt bidrag i Libya og Mali. Og den gang Norge var med på teppebombingen av Libya utalte daværende forsvarminister [sic] at man ikke kunne se bort ifra at norske bomber har tatt livet av sivile. Vesten reagerer meg skrekk og gru [sic] når 11. september, London-bombene, Moskva i 2002 og Boston-angrepet hylles, men slike angrep fra muslimer er en direkte konsekvens av Vestens handlinger på muslimsk jord.

Videre i norske bidrag har Kværner Process Services vært medansvarlige av byggingen av bur, blant annet på «CAMP X RAY» [sic] på Guantanamo basen [sic] hvor flere tusen muslimer sitter fengslet under umenneskelige forhold og fortsatt uten lov og dom. Dette norske selskapet, som er Røkke-Kværners amerikanske datterselskap, har også hatt ansvaret for vedlikehold, strøm, vann, avløp og vannforsyning. Norske firmaer som Nammo, Kværner Eureka, Kongsberg-gruppen som også er delvis stats eid, [sic] og den tidligere norsk eide

[sic] firmaet Dyno, er leverandør av våpen, ammunisjonsmateriell og høyeksplosiver til blant annet USA og Israel, som igjen bruker Norges bidrag i sine terroristiske handlinger mot muslimer i ulike land. Norge bidro også i opptrappingen av krigen mot Irak ved å leie ut krigsmateriell og ved å frakte militært utstyr og mannskap for det amerikanske forsvaret via det norske rederiet Wil Wilhelmsen [sic]. Norge har med disse få eksemplene spilt en sentral rolle i krigen mot Islam og med sine handlinger dekket alt som kommer under deres eget lovverk om hva som er terrorisme.

At Norge fremstår som en fredsnasjon og deler ut fredsprisen hvert år er ren propaganda, løgn og bedrageri. Et godt eksempel på dette er fredsprisen som ble delt ut i 2009 til USAs president Barack Obama, en sittende president i full krig med minst to muslimske land, for ikke å nevne amerikanske droneangrep i blant annet Pakistan, Somalia og Jemen. Ovennevnte eksempler er ikke noe annet enn toppen av dårlig skjult hykleri og dobbelmoral! [sic]

Khilafa skal etableres i dag eller i morgen – Hovedgrunnen til at troende muslimer i dag blir forfulgt og arrestert, er Islams fremvekst. Slik den helhetlige Islam har vokst og blitt fremvist i Norge de siste årene, har dette lille landet aldri før vært vitne til. For denne generasjonen har våknet. Vi er ikke grådige etter materialisme eller andre av deres goder slik noen muslimer i generasjoner før oss har vært. Vi er grådige etter å etablere Khilafah. Vårt mål er å leve under en verden [sic] styrt med Shari'ah lovgivning [sic], og hvor sorte flagg med trosbekjennelsen veier over Stortinget, Buckingham palace, Det hvite hus og alle andre steder. Enhver muslim er pliktig til å ønske å leve under Islamske lover, og å la Allahs lover være de eneste gjeldende.

De vantro anser Allah og troende som sine fiender, og Allah selv er fiende av slike vantro. Jeg finner det derfor essensielt i denne sammenheng å påminne mine søsken i Islam om forbudet mot å assistere de vantro i den fysiske og ideologiske krigen mot muslimer, og å alliere seg med dem, noe som nullifiserer [sic] troen. Det er kun hos Allah vi søker beskyttelse.

Islam har kommet. For igjen å regjere fra øst til vest, og nord til sør. Og vi skal ikke gi oss før vårt mål er fullført. Min generasjon, den eneste eller den neste der igjen. Med Allah's hjelp!

Ubaydullah Hussain,

Profetens Ummah, Talsmann

Figur 3: Skjermdump fra Ubaydullah Hussains Facebook-profil, den 26. juni 2014.

For dette innlegget mottar Hussain ni «likes», mens det deles direkte fra hans vegg av tretti av hans Facebook-venner og følgere. Hvorvidt Hussains innlegg er materiale for ytterligere delinger gjennom venners venner på nettstedet vites ikke, men det er naturlig å regne med at innlegget har blitt spredd, trolig også av meningsmotstandere, som ønsker å vise andre hva Hussain står for og ytrer gjennom det sosiale mediet. At Islam er kommet, for «igjen å regjere fra øst til vest, og nord til sør», er kanskje kort summert hovedbudskapet i Hussains lange Facebook-tirade. Det er noe uvisst hva han legger i passasjen «igjen å regjere». Det Ottomanske riket var riktignok enormt i sin utstrekning, der det i sin storhetstid omfattet de østlige Middelhavsområdene og det sørøstlige Europa, Kaukasus, Midtøsten og Nord-Afrika, men det nådde aldri skandinaviske himmelstrøk, og noe verdensherredømme var det aldri snakk om. Troen på et *Khilafah 2.0*, ser dermed ut til å overgå historiens osmanske erobringer. Hussain regnes av sine egne som en «bror som er *hafiz quran*» - altså en som kan Koranen utenat i sin helhet (Akerhaug, 2013, s. 117). Det kan i så måte være verdt å lytte til hva han har å si.

Så hva står Hussain egentlig for? Og hvor representativ er han som selvutnevnt talsperson for sine likemenn? Er Hussains ytringer et instrument i spredningen av en anti-Vestlig, hatefull- og intolerant arkaisk ideologi? Og er argumentasjonen, slik han fremsetter den, en oppmuntring til vold og voldsberedskap, og en klar oppfordring til terror, slik PST og påtalemakten hevder?

I følge Aslam (2012), finnes det ingen rom for aggresjon innen den islamske lære. Snarere er jihad en øvelse i pietistisk måtehold, og et levesett i avhold til indre fristelser. Jovisst, Koranen omtaler deltagelsen i slagmarkens handlinger, og mot en fiendtlig undertrykkende overmakt, som *hellig krig*. Men det innrømmes som et uttrykk for et mindre aktverdig- og verdslig bundet jihad – *Jihad-i-Asghar*. Mens det er kampen mot et indre *nafs* – det *mannlige ego*, og selvforherligende- og syndige *selv* - som er det virkelige jihad, eller *Jihad-i-Akbar*. Den modne muslimske maskulinitet, oppfordres derfor til å søke sitt ærefulle oppdrag gjennom opplysning og underkastelse; «[...] he becomes an active “agent” making a constructive contribution to this world. [...] A «perfect man» does not restrict his qualities to *rationality*, but furthers them into the realms of *intellect* that brings to him *perfection* and nobility» (Aslam, 2012, s. 107). Kan Ubaydullah Hussains ytringer, i en forlengelse av dette, leses som den tidligere NAVeren, uønskede budbilsjåføren- og den utviste fotballdommerens selvpålagte gjenreisingsoppdrag i egen *ære* og *perfeksjon*? – En *maskulin selvhjelpsstrategi* i en tilstand av personlig *anomi*, i det dørene inn lukkes for godt?

«Det er vanskelig å bli bedt om å ta en jobb når han ikke får lov til å jobbe fordi gode nordmenn ikke liker ham»⁶⁴, uttaler Hussains advokat John Christian Elden, i en kommentar til at Postens kunder føler det «ubehagelig» og «skremmende» å møte pakkebud Hussain på hjemlevering. Norges Fotballforbund inndrar på sin side dommerlisensen for godt, og begrunner det i at «[u]ttalelsene hans strider med normene for norsk fotball»⁶⁵, samtidig som dommer Hussain selv har nektet å dømme kvinnefotball, «da det [har] flere elementer som strider mot islam». Oslo fotballkrets forsikrer dermed kategorisk at de «skal ikke benytte dommer nr. 2203, Arslan Hussain, i oppdrag i sesongen 2014»⁶⁶.

5.2 VG-intervjuet med dommer nr. 2203

August i år skjerpes beredskapen, idet PST anser terrortrusselen mot Norge som hevet. Med sin uttalte støtte til IS' fremmarsj i Syria og Irak, tilbys Hussain en ny kanal for sine ytringer gjennom et lengre videointervju på VG.no. Her gjentar han flere av sine poenger fra Facebook-innlegget den 23. juni, og bekrefter at personer med tilknytning til Profetens Ummah befinner seg i Syria og Irak på oppdrag for Den Islamske Stat, IS. Hussain vil ikke gå inn på hvilke arbeidsoppgaver disse Syria-farerne har, og han gjør kanskje klokt i å dysse dette ned for VG-leserne. I tillegg til å innrømme at norske Syria-farere bidrar med «krigføring» for IS, hevder Hussain igjen at det daglige virke innenfor Den Islamske Stat skjer på «humanitært grunnlag»,

og at det i stor grad handler om å leve i fred under et fullendt islamsk styre og under *sharia*⁶⁷. Hussain bekrefter også PSTs anslag, om at det dreier seg om et tall mellom 50 og 60 personer som skal ha forlatt Norge, for å slutte seg til blant annet IS, og til fordel for å delta i *væpnet jihad*. Om han fremsetter dette med et bevisst siktemål om å dekke over at antallet norske fremmedkrigere i realiteten er større eller mindre, eller om det er et personlig overveid forsøk på å fremstå som innsiktsfull, og med en sentral verdi i deltagelsen i kampen om global sharia vites ikke. En kombinasjon av begge faktorer virker sannsynlig, i det han i neste åndedrag understreker at han har kontakt med flere av de utreiste, men også stridende personer fra Sverige, Danmark og England. Han legger til «at det muslimske miljøet i Norge er såpass lite at de fleste kjenner til hverandre, på en eller annen måte». Det siste er en selvmotsigelse, sett i forhold til Facebook-innlegget han postet knappe to måneder tidligere, der han skriver at «i Norge bor det nemlig over 100.000 muslimer».

På direkte spørsmål om Profetens Ummah støtter Den Islamske Stat (IS), er svaret «absolutt». «Jeg tror de fleste muslimer i Norge, og de fleste muslimer rundt omkring i verden støtter en islamsk stat», sier Hussain, før han legger til at «det er muslims obligatoriske oppgave å jobbe for en etablering av islamsk lovgivning, uansett hvor vi befinner oss hen. Og nå, som vi endelig har fått en islamsk stat, etter 90 år, så er dét det beste stedet for oss å leve i. [...] Hvor vi kan få våres ære [sic] beskyttet av staten»⁶⁸. En stat som er velorganisert og strukturert, ifølge Hussain.

Hussain vises så et videoklipp, som for VGs lesere bare beskrives av den intervjuende journalisten. Der får Hussain se hva som er antatt militante IS-soldater, gjennomføre et kort avhør, før de dømmer- og skjærer hodet av en mannsperson som hevdes å være en irakisk etterretningsoffiser. Hussain sier han ikke kjenner til den aktuelle hendelsen, og utdyper at det i en krig vil være falne i begge parter rekke. Han parerer videre med mantraet sitt fra Facebook, om at amerikansk innblanding og okkupasjon av muslimske landområder er like krenkende, og om at forholdene for de innsatte i det omstridte fengselet for krigsfanger i Guantanamo Bay, er et eksempel på dette; «De torturerer dem. De håner dem. De undertrykker dem på det groveste. Det har vi sett flere bevis på i vestlig media». Derimot ser Hussain ingen bestialitet i IS' avrettingsmetoder, men anerkjenner dem – om enn på et «generelt grunnlag» - som legitime, og i tråd med *sharia*; «I Islam så er det slik at tar du krigsfanger, så skal de bli behandlet enten bra, eller så får de dødsstraff. [...] Visse lover i Islam medfører dødsstraff. [...] Halshugging er uten tortur, og folk dør momentant, i motsetning til hvordan Vesten opererer»⁶⁹.

5.3 *Alle Ummahens menn* – den iscenesatte maskulinitet

Allerede i overskriften har Morgenbladet med sin artikkel *Alle profetens menn*⁷⁰, plassert det sosiale fenomenet – eller nyheten - som beskrives i en kulturell kontekst, en mannlighetsdiskurs med religiøst tilsnitt. De er menn, og de kommer med en profeti. I ingressen har avisen ytterligere tilegnet dem en voldelig kvalitet, og plassert dem innenfor en fundamentalistisk tradisjon; islamister for *sharia* med en mulig tilknytning til al-Qaida. Gruppens antatte leder, Arslan Ubaydullah Hussain sitter, når artikkelen publiseres, varetektsfengslet på Ila for trusler mot journalister. «Går de god for vold som politisk virkemiddel?» Statsviter og terrorforsker Laila Bokhari sier under avsnittet *En argumentasjon for vold*, at det er tendens at radikale islamistiske grupperinger forfekter vold. En vold, som ifølge dem selv, er mindre enn den vestlige volden de akter å svare på. En vestlig utøvet vold som legitimerer deres vold som rettmessig motstand; «– Ut fra det mediebildet som er tegnet, med de truslene som er fremmet, og med Arfan Bhatti avbildet i avisene [...] med automatgevær i grenselandet mellom Pakistan og Afghanistan, så skal vi ta på alvor at det for noen kan være kort vei mellom en tøff retorikk og handling» (ibid.).

Et overordnet spørsmål i denne konteksten blir da hvorfor enkelte menn velger å strukturere sin virkelighet og løse problematiske forhold ved hjelp av vold eller et siktemål om vold? En innvending kan være at det ikke dreier seg om rasjonelle valg, men om lidenskap. Hvorfor formes så den mannlige lidenskapen, til forskjell fra den kvinnelige, slik at den gir seg utslag i vold? Selv om Profetens Ummah hevder sin rett til selvforsvar, et voldelig svar på vestlig inngripen i Irak og Afghanistan, finnes det ikke noen form for vanlig selvforsvar i de potensielle voldshandlingene, i hvert fall ikke slik de forfekter dem, ved å true jøder bosatt i Norge via Facebook, å rette trusler mot norske journalister, eller å uttrykke sin støtte til halshugging av meningsmotstandere. «Vår hypotese er at volden blir en måte å strukturere virkeligheten, og løse kjønne konflikter på, fordi disse menn aksepterer og tar imot den *sentripetale invitasjon*, som er immanent i tidens mannsikonografier» (Kolnar, 2006, s. 223).

Kan deres mannlige fellesskap slik sies å besitte en slags *symbolsk makt*? Ved å plassere Profetens Ummah i et kulturfellesskap med al-Qaida og IS, og andre meningsfeller som taler for innføringen av en global *sharia-lovgivning* på kalifatets premisser, synes det naturlig å slutte dithen at Profetens Ummah som gruppe ønsker å utgjøre en mye større- og grenseoverskridende

verdi, enn den av de tre herrer som møtte Morgenbladet til intervju; «Symbolsk makt er en makt til å konstituere det gitte gjennom utsagn om det, til å få andre til å se og til å tro på en verdensoppfatning, til å bekrefte den eller til å forandre den, og gjennom verdensoppfatningen også handlingen i verden, og dermed verden selv» (Bourdieu & Prieur, 1996, s. 45). Men en symbolsk makt virker bare når den anerkjennes. Det vil si at den definerer seg i og gjennom de strukturerer og i de felter hvor «tro produseres og reproduseres» (ibid.). Gjennom anerkjennelse både i media og i straffeapparatet, av folkeopinionen og av krefter på den radikale høyresiden, kan det virke som Profetens Ummah har oppnådd en slik anerkjennelse. Samtidig er «[O]pprettholdelsen av fellesskapets integritet [...] også vesentlig i et utall former for vold som gir heltestatus [...] For menn i konflikt, for marginaliserte menn, for menn som opplever trusler mot mannligetskapi talen, er den svært tiltrekkende» (Kolnar, 2006, s. 227). Den *sentripetale* volden fremstår slik som en kjønnet redningsplanke, når «maskuliniteten begynner å sive ut av identitetskonstruksjonen» (ibid.).

5.4 Konstruerte fellesskap og symbolske arenaer

«Vår kultur av martyrdom trenger en gjenopplivelsen[sic] fordi fiendene av Allah frykter ikke noe mer enn vår kjærlighet for døden»⁷¹, skriver Profetens Ummah på sine hjemmesider, nærmere bestemt under fanen «jihad». I etterspillet etter 11. september 2001, bemerket president George W. Bush at «de hater våre verdier», der «de» var terrorister som handlet under islamsk navn og banner (Aslam, 2012, s. 42). Men kan massive terroranslag, slik som 9/11, enkelt forklares på bakgrunn av et brennende hat til Vesten og den vestlig-demokratiske livsstil? Eller skjuler det tilsynelatende rødglødende hatet, et annet og mer sammensatt bilde, eller sågar en kjønnet dimensjon ved motivasjonen som leder unge menn til å begå *jihad*? Og er det, som hos president Bush, så enkelt som å hevde at alle som fremmer anti-Vestlige verdier, så som *sharia* og en gjenreising av det muslimske kalifatet, kan stemples som de facto terrorister? Ungdomsopprørets motstand til det etablerte, og idéen om 60-tallets *mods*, 70-årenes *hippies*, og det glade 80-talls sinte *pønkere* som skyldnere for alt som var galt, og at alt var bedre før, er således ikke nytt eller uhørt. Heller ikke den globale diskursen som stadig omkranser ungdommens naivitet i viljen til å bevege verden.

Om vi vender blikket mot vår samtids politiske bevegelser, og aktivisme som verdensomspennende ungdomsfenomen sett under ett, er det en realitet at globale ungdomsbevegelser fremstår som mer militante, der rasister, anti-rasister, miljøaktivister og

dyrevernsforkjempere, synes å dele et felles momentum om å fremtvinge et alternativt politisk klima (Aslam, 2012). Med voldelig midler formidles den primære sosial kontroll gjennom moralens mot og dyd, både mot meningsmotstandere, så vel som etablerte institusjoner, globale korporasjoner og det øvrige maktapparat. Ekstremismen ser ikke ut til å skille seg fra dette. Derimot ser den ut til å dele mange likhetstrekk med ungdomsopprørets klassiske apparat. Men forskjellene er også mange.

Ekstremismens opprør ser ut til å bre om seg, og rekrutterer sine deltagere og tilhørere med en ny dynamikk og hastighet. Dens estetikk spres ikke via radioapparatet eller platespilleren, eller gjennom redigerte TV-bilder, postordrekataloger og blåflimrete VHS. Den styles ikke av blomstrete kjoler, pottesveis eller naglebelter. Nå er det religiøse bevegelser som er «hot», «chic» og «cool» (Temple-Raston i Aslam, 2012, s. 42). «Det er en god bror som sparer til skjegg» (Omar Abu Moussa i Akerhaug, 2013, s. 118). Intervjuede ekstremister innrømmer at religionsutøvelsen i seg selv ikke er det tiltrekkende, og at islam og Gudfryktighet kommer i andre rekke hva det militante opprørets forlokkende angår. På spørsmål om hva som brakte dem til jihad, siteres «motorcycles, guns and access to women» (ibid.).

[Militants] are educated, and rebellion is their teacher. It is “alienation” that educates man – even if literacy is absent. He knows that his status quo needs to be changed, and therefore he takes action with whatever is available. [...] [M]ilitants are genuine and normal, certainly not psychopathic or criminal, but they have their own psyche and logic, such as “I kill, therefore I am”, “Listen to me, I have a problem” or “Look what I can do!” It is the propaganda of the deed, its romanticism, the chance of making headlines – quite similar to what Che Guevara believed: “create revolutionary situations, rather than waiting for them” (Arjun Ray i Aslam, 2012, s. 43).

Skiller i så måte ekstremismens årsaker seg fra 90-tallets gjengmentalitet, og om det å være *gangsta* og *thug*, og å dra damer, eller det ikke lenger et spørsmål om å «get rich or die trying»? Selv om verdslige goder innrømmes verdi, er det sosiale aspektet større. En nedadgående sosial mobilitet kan knyttes til fenomenet, selv om manglende utdanning og fattigdom ikke per automatikk er en utslagsgivende katalysator for radikalisering. Men det råder likevel mange egosentriske trekk ved radikaliseringsprosessene, der den enhetlige- og mannlige forbrødring oppleves som frarøvet, eller kulturelt splintret og fragmentert. En brorskapets diskurs preget av mannlig sosial diskrepans, og narsissistiske fascinasjoner om å handle ærefullt, innenfor en arena der betingelsene for æresbegrepet i stor grad bestemmes av deltagerne selv. En konstruksjon som utløses gjennom gruppementalitetens hang til homososialitet. Udødelighet gjennom oppnåelsen av samtidens anerkjennelse, både på godt og vondt;

Group affiliations serve as a means for validating one's thinking as an individual feeling that many share one's values. Immortality arises from being part of a group. A participant lives up to the norms and contributes to the group in life and death. For terrorists who are educated, the power of an idea itself may become more convincing than any group identity. In that sense a particular ideology or way of seeing things becomes important. According to the theory of social comparison, there is always competition for status in which no one wants to fall behind in supporting the direction favoured by the group (Aslam, 2012, s. 45).

I gruppementalitetsens ånd, er visse aktiviteter basert på «frivillighet», likevel - som i tilfellet Hussains hyllest av IS' halshugger i kalifatets navn, eller Nordfronts intrikate poengsystem for verdige aktivisters propagandavirksomhet – vil en total oppofrende deltagelse på gruppens vegne kunne gi individuell anerkjennelse *par excellence*. Martyrdommens pietisme besitter således hedersplassen på den maskuline seierspallen. Verdsatte handlinger, som går utover det forventede mandat, fungerer dermed som selve limet som binder medlemmenes kollektive bevissthet sammen. Men det er også fugemassen som stenger alle andre ute. Slik fungerer også internett som *ekkokammer*, der det - i radikaliseringsøyemed - skrikes i kor og forkynnes for en allerede overbevist menighet. Meningsmotstanderen, og røstene fra «de andre», nøytraliseres som *dhimmi*, kuede under multikulturalismens hang til politisk korrekthet, eller henges ut som *kuffar*, vantro undermennesker, i en argumentasjon der *moralsk mot* tildeles *moralsk fortrinn*;

Group cohesiveness simultaneously convinces vulnerable youth to focus on the in-group as “us” and everyone else, including their own societies, communities and future targets, as the out-group, “them”, with a clear belief that it is “us” who are morally engaged and have a “moral advantage” while everyone else is morally disengaged and has a “moral disadvantage”, and therefore is liable to be killed (ibid.).

I hver sin ende av det ideologiske pendelsvinget, er jihadismen og den høyreekstreme kontrajihadismen likevel nært beslektet i sine narrative fremstillinger. Det er noe den angrende høyreekstremisten Arno Michaelis vet å sette ord på. I sine memoarer *My Life After Hate* Michaelis (2010) deler han sine personlige betraktninger om gruppedynamikkens omsluttende- og seige membran;

[...] I immersed myself in racist dogma, taking in only information that supported the tenuous premise that the white race was at once mighty and fragile, and in dire need of conservation by any means necessary. And there is plenty of such information out there if you choose to spin that way; blacks and Latinos commit crimes, Jews make movies and own banks – you do the math. [...] You would die for your brothers and sisters, but you are unable to put yourself in their shoes. You don't really care about or understand their individual hopes and dreams, because like you, they have none outside of the movement. Your feeling for them is one primal pack-mentality. Survival melded with a perverted sense of honor (Michaelis, 2010, s. 29 og 35).

Kan man så, utledet fra dette, slutte at det bak ekstremismens argumentasjon, skjuler seg en kjønnet plattform – en felles forankring i maskulin voldsestetikk, der pendelen henger i ro, og der motstående ekstremister bare kan skilles fra hverandre på betingelsen av kulturelle forskjeller? Og i så fall, kan det trekkes retoriske paralleller mellom ulike gruppers hatefulle ytringer, og hvordan den polariserende karakteren i disse kommer til uttrykk?

6 Mannlig argumentasjon

***Menn er barn** - For oss som er vokst opp med latterliggjøringa av mannsrollen, er det vanskelig å ha et utelukkende positivt forhold til kvinnebevegelsen. Den har også resultert i en rasert familiestruktur det sannsynligvis vil ta lang tid å gjenreise⁷²*

Sitatet er hentet fra en kronikk i regionavisa Sunnmørsposten, datert 21. desember 2000. Artikkelforfatteren er den daværende universitetsstudenten Peder Are Nøstvold Jensen. Kronikken er polemisk i ordelaget, og bærer preg av at skribenten finner slitasje i de feministiske parolene, om at «kvinnene er framtida», at de nå er «det sterke kjønn» og at «menn bør oppdras». Særlig finner Nøstvold Jensen at dette går på bekostning av guttene, og han taler derfor for behovet for en ny ideologi i likestillingskampen. I hvert fall må kvinnene jenke på krava, om mennene i det hele tatt skal vurdere å sette seg ned ved forhandlingsbordet. Tonen er antagonistisk – oss mot dem, samtidig som argumentasjonen bærer tydelige preg av umodenhet, generalisert synsing og en personlig begrunnet misnøye; «[d]e må være logisk redelige. [...] De bør vise mer fleksibilitet når samlivsproblemer diskuteres [...] Før eller siden blir menn lei av å hjelpe to generasjoner feminister som synes å gi mindre og mindre respekt dess mer de selv blir møtt med» (ibid.).

Likevel fremstår ikke kronikken som representativ for det gryende sinnet, eller den flammende retorikken Nøstvold Jensen senere vil bli kjent for. Som i tittelen, er heller ikke skribenten selv ennå fullvoksen i rollen som nettdebattant. Vi vil først lære ham å kjenne som den antiislamistiske bloggeren Fjordman – profeten som førte pennen bak den apokalyptiske ideologien Breivik lot seg inspirere av, og som ikke ubetydelig er gjengitt med hele 45 av sine essays i terroristens endelige manifest (Skoglund, 2013). ««Vi er den gruppen menn som oftest demoniseres og angripes,» siterer han Fjordman, «mens ikke-hvite menn behandles med langt større respekt. Det den hvite mann lærer av det, er at hvite vestlige kvinner foretrekker menn som behandler dem som dritt, og ser ned på menn som behandler dem med respekt»» (Borchgrevink, 2013, s. 222). Men i Sunnmørsposten kaller avsenderen seg fortsatt Nøstvold Jensen, og dommedagsprofetiene er ennå ikke å lese. Likefremt, karrieren som skribent og senere antiislamistisk stjerneblogger i mannosfæren, kan i dette tilfelle se ut til å starte med motstanden til feminismen.

6.1 Motstrøms for Fjordman

Men Nøstvold Jensen hadde så smått rørt på seg i likestillingsdebatten allerede før dette, og ved gjentatte anledninger gått til verbale angrep mot norske feminister. Etter at en ny generasjon unge kvinner skrev om sine liv og laden i bøker som norske *Råtekst*, og den muligens enda mer toneangivende svenske *Fittstim*, hadde en bølge av feminisme skyllet over landet, og satt den pressede- og pasifiserte norske mannen i skvis. Begeret syntes å være fullt for Nøstvold Jensen. «Det hadde vokst frem en stridbarhet i ham, som nå begynte å vise seg i det han skrev» (Sætre, 2013, s. 74). Nøstvold Jensen oppholdt seg på denne tiden i Kairo, Egypt. Via internett hevdet han seg som likestillingsdebattant på Dagbladets nettsider;

Jensen engasjerte seg på mannens vegne i innlegg som med sitt fravær av bokstavene «æ», «ø» og «å» kan gi assosiasjoner til det tidlige 2000-tallets computerrom og internettkafeer, der man stuet seg sammen foran trege pc-er og skrev e-poster hjem. «Dere som synes at samfunnet har et negativt syn paa kvinner, kan ta en kikk på 'Scenarier aar 2030' i Aftenposten. Der beskrives menn stort sett som hjelpelose tapere som ikke vil klare seg i framtida», skrev han. «Det er selvsagt kvinnene som styrer [...] Jeg har en sterk mistanke om at scenariet er skrevet av de samme feministene som vil ha kjønnskvalifisering for kvinner. Interessant logikk, er det ikke? (ibid.).

Sosiologen Kjetil Rolness sine humoristiske skildringer rundt egen- og andres mannlighet i samme avis, gav gjenklang hos den unge Nøstvold Jensen. Men der Rolness' i sitt komiske kåseri *Macho-masochismen* harselerte med det nye årtusenets kjønnsroller, og om mannen som den den underlegne taperen i kjønnskampen, fikk den unge Fjordman blod på tann. Om Fittstim-bevegelsen skriver Rolness;

Bølgen er på vei mot kongeriket. Nå kommer bøkene som «kler mannen naken», og viser at han har mistet grepet på alt annet enn sitt mest primitive organ. Nå kommer svaret på fittstimen. Danskene har i år utgitt to antologier med såre, mannlige bekjennelser: «Hvordan mand» og «Pikstormerne». Side opp og side ned om tårer, sæd, muskler, anoreksi, pornobruk og pedofilifrykt. Om mannlighet som tvangstrøye. Eller var det det motsatte - den utflytende, diffuse mannligheten? Mangelen på rollefigurer, uklare krav, kaoset av motstridende forventninger? Det er ikke lett å leve uten stabilitet og tradisjoner, verken for kvinner, menn, barn, dyr eller potteplanter. Men nå skal tydeligvis alle former for tidsriktig ubehag føres tilbake til kategorien kjønn⁷³.

Den moderne mannen skal oppdras til å dvele ved sin kjønnethet, og oppfordres til å finne sin egen maskulinitet. Men bare så lenge det ikke blir for mye av den, for «jo mer mandig mannen er, jo mer drites han ut». Det er – ifølge Rolness - moteriktig å bekymre seg over egen mandighet, der menn skal plages over kjønnnet, skylde på kjønnnet, og som Rolness hevder å sitere danske akademikere på, har dette blitt «en statusgivende del av det refleksive

identitetsarbeid» hos dagens menn (ibid.). Rolness betraktninger om en innskrunpet mannsrolle, falt sammen med Nøstvold Jensens tanker, som på sin side mente at alle menn under ett ble fremstilt som veike, puslete og samtidig kvinneundertrykkende. Men for Nøstvold Jensen var det til forskjell lite komikk å spore. Det var på det rammeste alvor, at han hevdet at den skandinaviske mannen snarere var altfor snill og veldressert, og han etterlyste likeverdighet. Man kan anta at leserne av Sunnmørsposten må ha tenkt sitt, der Nøstvold Jensens mor hjemme i Ålesund er en kjent feminist og selverklært «rødstrømpe» (Sætre, 2013).

I det som Nøstvold Jensen senere har kalt sitt «første brudd med konsensuskulturen», skriver han videre; «Det bør være et tankekors for 70-tallsfeministene at deres hardeste kritikere i stigende grad finnes blant deres egne sønner» (Sætre, 2013, s. 76). Senere gav Nøstvold Jensen uttrykk for at den feministiske oppdragelsen dagens unge menn hadde blitt utsatt for, hadde satt det mannlige beskyttelsesinstinktet utav spill – kvinnene hadde egenhendig utryddet denne naturgitte kvaliteten ved det mannlige kjønn. «Gratulerer ... Dere har lyktes i å sjikanere og latterliggjøre deres egne sønner inntil de har undertrykt mange av sine maskuline instinkter» (Nøstvold Jensen i Sætre, 2013, s. 76). Den patriarkalske kjønnsrollen, er tilsidesatt av et marxistisk multikulturelt matriarkat, preget av en stadig hang til konsumerisme, og et underforstått påbud om mannlige nikkedukker. Modenhet og ansvarlighet, begge maskuline i valør, er - ifølge Nøstvold Jensen - byttet ut med de aldrende sekstiåttarnes søken etter evig ungdom og forlystelse, «den pop-inspirerte ungdommelige kulhet – alltid åpne, fordomsfrie, navlebeskuende, og på søken etter [...] identitet» (Nøstvold Jensen i Sætre, 2013, s. 78). Denne påstanden om dekadanse og promiskuøst forfall, finner Nøstvold Jensen tilsynelatende bevis for i nabolandet Sverige;

Sverige har forvandlet seg til en dildo-dyrkende nasjon med så godt som ingen ytringsfrihet. Eller, ved nærmere ettertanke, det trekker jeg tilbake. Sverige er ikke en nasjon lenger, det er bare en tilfeldig flekk på kartet fylt med androgyne dildo-dyrkende shoppere, som dessverre ikke er så ulikt resten av Vesten ... Jeg er ikke puritaner selv, så jeg skal ikke være dobbeltmoralisk, men det er noe trist ved en kultur hvor ALT handler om sex. Sex er i seg selv naturlig og ikke nødvendigvis skadelig, men denne forvrengningen, av politiske årsaker, er helsefarlig (Nøstvold Jensen i Sætre, 2013, s. 78-79).

Mens kvinner trakter etter ungdommelig mote, smuldrer familien som institusjon opp, idet alle mannlige forbilder - på feminismens befaling - reduseres til umodne- og kjønnsløse «Peter Pan-figurer». Denne forrykte balansen i kjønnsordenen har medført en «farløs sivilisasjon», og Nøstvold Jensen frykter at dette skal få katastrofale følger når den vestlige samfunnstypen brått står overfor en trussel fra mer aggressive menn. Menn med en langt sterkere og tradisjonell

maskulinitet - muslimene (ibid.). I sitt essay *The Failure of Western Feminism* fra august 2008, skriver han;

The truth is that any nation is always protected from external aggression by the men. The women can play a supporting role in this, but never more than that. For all the talk about “girl power” and “women kicking ass” which you see on movies these days, if the men of your “tribe” are too weak or demoralized to protect you, you will be enslaved and crushed by the men from other “tribes” before you can say “Vagina Monologues”. Which means that if you break down men’s masculinity, their willingness and ability to defend themselves and their families, you destroy the country.⁷⁴

6.2 Den farløse generasjonen

Etterhvert hardner Nøstvold Jensen, og han flytter seg fra dagsavisenes nettutgaver og inn i blogosfæren. Her kan forfatterskapet råde på andre premisser, og uten påvirkning fra redaksjonell kontroll, fremstår han straks som langt sintere i sin penn. Han tar nicket Fjordman, og blir i løpet av kort tid anerkjent som «The Dark Prophet of Norway». Bloggpostene hans blir til prosaiske essays og skriftspråket engelsk, i det Nøstvold Jensen som debattant og skribent går internasjonalt. Fortsatt får kvinnene unngjelde, og de bebreides stadig for nærmest uavkortet å ha ført en ideologisk kjønnskrig mot hvite menn, der vestlig feminisme og sekstiåttenes seksuelle revolusjon, settes i sammenheng med en tydelig kulturell forflatning (Sætre, 2013). En slik utvanning av alle tradisjonsbundne normer, har som konsekvens medført at enhver form for maskulin autoritet - ifølge Fjordman - øyeblikkelig avfeies som foreldet, passé og latterlig gammeldags. Ikke engang Gud, den allmektige allfader, er lenger motstandsdyktig for feminismens kontinuerlige nedbrytning av vestlige verdier;

I sometimes wonder whether the modern West, and Western Europe in particular, should be dubbed the Fatherless Civilization. Fathers have been turned into a caricature and there is a striking demonization of traditional male values. Any person attempting to enforce rules and authority, a traditional male preserve, is seen as a Fascist and ridiculed, starting with God the Father. We end up with a society of vague fathers who can be replaced at the whim of the mothers at any given moment⁷⁵

Men de yngre generasjonenes horder med ryggradsløse zombier av femininiserte menn, er ikke et resultat av det avmaskuliniserende overgrepet i de moderne mødrenes oppdragelsesprosjekt alene. Det foregår en strukturell utvelgelse, der kvinner foretrekkes og særbehandles. Som en følge av at 70-tallets radikale feminister fritt fikk danne den politiske korrekthetens fortropp, rår det nå en bevisst forskjellsbehandling fundert i en stadig skjev- og kjønnet ubalanse. For Fjordman bærer marxismen på en skjult agenda, med formål om å gjøre «misandri (hat mot

menn) [...] mer sosialt akseptert enn misogyni (kvinnehat)» (Sætre, 2013, s. 77); «Misandry, the hatred of men, isn't necessarily less prevalent than misogyny, the hatred of women. The difference is that the former is much more socially acceptable»⁷⁶. Det er nemlig – skal vi tro Fjordman – en allestedsværende rødstrøpemma i den sosialdemokratiske velferdsstatsmodellen, som passiviserer alle former for maskulin adspredelse, og som systematisk legger sin gunst til fordel for kvinner på bekostning av menn. I en henvisning til forfatteren Fay Weldons antagelser om at det finnes «noe seksuelt forlokkende ved underkastelse», spekulerer Fjordman i om det er et underbevisst kvinnelig begjær om underdanighet, som ligger til grunn for at de så enkelt vil gi fra seg makten til muslimene. (Sætre, 2013, s. 77).

6.2.1 “Norwegian kafir”

I etterkant av 22. juli ble Fjordman for alvor rikskjendis, også utenfor de høyreekstreme bloggrommene på nettet, straks idet Anders Behring Breivik løftet ham frem som en sentral ideolog og en viktig inspirasjonskilde. Breivik var dypt betatt av Fjordmans apokalyptiske forestillinger om verden, og det hendte også at han nevnte bloggeren for sin mor. «Breivik fortalte hvor klok Fjordman var, og hvor godt han skrev. «Fjordman var Anders sitt idol», sa moren senere. «Fjordman var nummer én for Anders»» (Sætre, 2013, s. 23). Men de massive presseoppslagene som fulgte, særlig etter at Fjordman gjorde seg til kjenne, var ikke første gangen Peder Are Nøstvold Jensen hadde fått bildet sitt på trykk. Historien om hvordan han ble Fjordman starter i Sunnmørsposten, der en litt smånerdete type med allværsjakke og paraply er avbildet på bybrua over Brosundet. Året var 2000 og anledningen til intervjuet at Peder Are skal reise til Kairo for å studere arabisk, - noe som slett ikke er typisk for den gjengse møring. ««Peder Are Nøstvold Jensen fra Ålesund bytter i disse dager bort skole og lesesal i regntunge Norge med solfylte Kairo [...]. Her skal han lære seg både arabisk språk og kultur. Inshallah – om Gud vil!»» (Sætre, 2013, s. 65). I intervjuet forteller Nøstvold Jensen, om hvordan han har tenkt å først studere, for så å satse på en fremtidig karriere hos en eller annen bedrift med engasjement og arbeidsfelt i Midtøsten. Han begrunner studievalget sitt med at det finnes minst 200 millioner mennesker som snakker språket, og at det i tillegg lever om lag én milliard muslimer på kloden;

«[E]gentlig synes jeg det er litt pussig at folk synes det er rart at jeg ønsker å lære et så viktig språk. Kanskje til og med litt fantasiløst. Nordmenn tenker altfor tradisjonelt. Ikke at det er

noe galt i det, men arabisk er faktisk et av de største språkene som finnes. Verden er mer enn Europa og USA» (Strømmen, 2012, s. 52).

Til VG, i intervjuet der han i august 2011 står frem som Fjordman, forteller Nøstvold Jensen, at det nettopp var i Kairo at motviljen til muslimene slo rot, da han så den vanlige mannen i gata feire terroren mot WTC den 11. september med kake (ibid.). Det er dette som leder ham inn i det islamkritiske internettmiljøet, der han til å begynne med skriver under navnet «Norwegian Kafir» - norsk vantro - i blogger som Little Green Footballs og nevnte Gates Of Vienna. Her radikaliseres han sammen med andre, og etter hvert begynner han også å snakke om «rase» (Strømmen, 2012). Han tilkjennegir kjente islamkritikere og kontrajihadistisk propaganda, som blant annet Bat Ye'ors bok *Islam and Dhimmitude* og Robert Spencers *Onward Muslim Soldiers*, og skriver; «Som jeg har sagt før tviler jeg iblant på at Europa en gang kommer til å overleve den pågående invasjonen av muslimske innvandrere. [...] Muslimene vil starte sin jihad, og britene, tyskerne, italienerne og kanskje amerikanerne vil bli dratt inn [...]» (Strømmen, 2012, s. 53). Idéen om den kommende verdenskrigen fremsettes som uunngåelig, og det er ingeniørene bak det multikulturelle *Eurabia*, som er svikerne. Alle forkjempere for statsfeminisme- og marxistisk ideologi, vil måtte ta på seg skylden for alle de millionene menneskeliv som i nære fremtid vil gå tapt. Nøstvold Jensens dystopiske fremtidsvisjoner høster etter hvert flere faste *followers*, og der Breivik var en av dem, er Ole Jørgen Anfinsen en annen. Den 6. mai 2010 lanserer han sin bok *Selvordsparadigmet*, som i likhet med nettstedet han til daglig driver, *honestthinking.org*, fremmer demografisk panikk, høyrevridd ideologi- og raseteori. Fra bokens sammendrag kan man lese «at den vestlige sivilisasjon er i ferd med å begå selvmord, og at det som ødelegger sammenhengs- og bærekraften i våre samfunn, er en serie med forhold som har sine røtter i et intellektuelt paradigme som nekter å snakke sant om menneskets natur».⁷⁷ Viktige stikkord som nevnes er «rase/etnisitet, kjønn, islam, makt, autoritet, skolevesen, demokrati, innvandring og integrering» (ibid.).

Fjordman er inkludert i boken, som bidragsyter og forfatter av et appendiks med tittelen «Sviket». Bloggeren gjentar sine påstander om at vestlige eliter godtar muslimsk masseinnvandring i forsøk på å forskyve den globale maktbalansen til sin favør. Av redaktør Anfinsen omtales Fjordman som «en usedvanlig kunnskapsrik kommentator og en våken observatør»⁷⁸. - «Mange beundrer ham, For å sette det litt på spissen blir han nesten sett på som en profet», sier Anfinsen til NRK⁷⁹. Peder Are Nøstvold Jensen er ikke lenger bare en profet

i et avgrenset internettmiljø for de spesielt interesserte. Han er nå «en fascistisk ideolog med et betydelig internasjonalt publikum» (Strømmen, 2012, s. 54).

6.3 “Det er ingen trussel, men en advarsel”

I følge Lars Akerhaugs *Norsk Jihad* (Akerhaug, 2013), startet Mohyeldeen Mohammads radikaliseringsprosess i 2008-2009, og de første signalene på sin radikalisering skulle han etter hvert dele i rasende ytringer gjennom engasjement i flere opphetede diskusjoner på nett. Blant de som tidlig får gjennomgå er den amerikanske standupkomikeren og buktaleren Jeff Dunham, og hans smått ikoniske gjennombruddskarakter, dukken Achmed, the dead terrorist – en selvmordsbomber returnert fra det hinsidige, eller i det minste det som var igjen av ham. Et skjelett med turban og skjegg, som, gjennom Dunhams talent, selv etter sin død deler sine betraktninger om «infidels» og lyser «death to America». Jeg jobbet selv for selskapet som distribuerte og representerte Jeff Dunham i Skandinavia under denne tiden, og husker godt hvordan Achmeds signaturfrase «Silence! I kill you!» spredde seg som en farsott over nettet. Jihad og religiøs ekstremisme var ikke begreper allmenheten i denne tiden anså som størrelser med et mulig norsk tilsnitt. Snarere opplevdes Jeff Dunham og hans Achmed, som en del av en ny og ung generasjon amerikanske artisters oppgjør med tiden etter 11. september, der Vestens stereotypiske fremstillinger, og fordommer mot arabere generelt og muslimer spesielt, ble harselert med. I ettertid må nok selv Dunham innrømme at ikke alle delte denne forståelsen av håndduken Achmed. I en diskusjonstråd i tilknytning til Rabita-moskéen, skriver Mohyeldeen Mohammad; «[a]lle vet at dette er hån mot Islam og troende, praktiserende muslimer og ikke komedie. Jøder og kristne er onde og vil deg som muslim bare vondt» (Akerhaug, 2013, s. 29).

I samme forum deler også Mohyeldeen flere av sine personlige kriser og prøvelser, særlig problemer i sammenheng med den økonomiske situasjonen rundt farens firma, og det som fortøner seg som en nært forestående konkurs. På Facebook deler Mohyeldeen bilder av Osama bin Laden, og propaganda for hellig krig. I en nettdebatt rundt et arrangement i regi av foreningen Muslimsk Studentsamfunn på Blindern, argumenterer han mot arrangørens avgjørelser om la gutter og jenter sitte i samme forsamlingssal (ibid.). Om sitt tidligere vennskap med Mohyeldeen Mohammad, forteller den norske konvertitten Youssef Assidiq; «[h]an var helt annerledes på Facebook enn da vi møttes ansikt til ansikt» (Akerhaug, 2013, s. 31).

Den 3. februar 2010 utgjør en karikatur av profeten Mohammed, for anledningen tegnet som en gris, forsiden på Dagbladet. Karikaturstriden, som fra før var en kjent kontrovers etter en serie tegninger av Profeten i danske Jyllands-Posten i 2005, og som også ble gjengitt fra en faksimile i den norske kristen-konservative avisen Magazinet i januar 2006, utløste opptøyer i flere muslimske land. Etter stort press beklaget den gang redaktør Vebjørn Selbekk i Magazinet til slutt publiseringen av karikaturene. Likevel var saken fortsatt mer enn betent i det muslimske miljøet her hjemme, også blant mer moderate muslimer, og det resulterer etter hvert i at det via Facebook mønstres til demonstrasjon på Universitetsplassen. Et mulig paradoks, siden demonstrasjon og sivil ulydighet som demokratisk virkemiddel, synes motstridende til Mohyeldeen Mohammads egne uttalelser; «Demokratiet har ingen plass i islam, fordi islam forbyr menneskeskapte lover. Den eneste som kan komme med lover er Allah»⁸⁰. Like fullt, og i en forlengelse av fredagsbønnen, går demonstrasjonen av stabelen den 12. februar.

Som organisator og appellholder kjenner kanskje Mohyeldeen et visst behov for sikkerhet, for under demonstrasjonen på Universitetsplassen har han Arfan Qadeer Bhatti ved sin side – Norge er nå, ifølge Mohyeldeen, i «krig med alle muslimer»⁸¹. Bhatti - et tidligere gjengmedlem i Young Guns og omtalt som Oslos farligste mann - ble i 2008 funnet skyldig for skyting mot det Mosaiske Trossamfunn i Oslo i 2006. Det samme året stod Bhatti også tiltalt for å ha planlagt eller forberedt terroranslag mot den israelske- og den amerikanske ambassade⁸². En tiltale som også omfattet ulovlig våpenbesittelse, og planlegging av ranet av en verditransport. Bhattis rulleblad strekker seg sågar tilbake til pubertetsårene, og han er domfelt en rekke ganger, blant annet flere tilfeller av grov vold. I et intervju fra 2002, hevder Bhatti at han «lever for islam og hater norske verdier»;

I Norge har dere homser i toppstillinger, til og med i regjeringen. Homofile får adoptere barn! Pedofile og voldtektsforbrytere blir beskyttet i fengslene. Dere kaller Norge et kristent verdisamfunn. Hvordan kan nordmenn kalle dette verdier? [...] Jeg har jævlig mye hat i hodet mitt. Jeg er så forbannet at tårene kan begynne å renne, bare jeg tenker på norske myndigheter.⁸³

Men denne dagen er det likevel ikke Arfan Bhatti som står i sentrum for oppmerksomheten. Mohyeldeen Mohammad, som for allmennheten fremdeles er å regne som et uskrevet blad, kaster manuset han har fått på forhånd, og taler fritt foran de nærmere 3000 fremmøtte meddemonstrantene; «Når skal norske myndigheter forstå dette her. Kanskje ikke før det er for sent. Kanskje får vi en 11. september eller 7. juli på norsk jord. Det er ikke en trussel, men en advarsel»⁸⁴. «Folkemengden klapper, roper og knytter nevene. «Takbir», roper Mohyeldeen.

Dette ordet er en oppfordring om å erklære den muslimske læresetningen om at Gud er størst. «Allahu Akbar!», svarer folkemengden» (Akerhaug, 2013, s. 35).

Mohyeldeen blir i løpet av få uker medienes symbol på unge norske radikale islamister, og han kommer også med ytterligere kraftsalver og hatefulle ytringer – en rolle som han etter hvert vil oppleve at også bidrar negativt rundt egen person, slik den vanskeliggjør hans bevegelsesfrihet og mulige reisemønster. Når Mohyeldeen i et intervju med Klassekampen støtter somalske al-Shabaab i å ha steinet en homofil mann til døde, og uttaler at «det er straffen alle homofile fortjener», og at dette er «standpunktet enhver muslim er påtvunget gjennom sin religion»⁸⁵, er det imidlertid flere moderate røster som tar til motmæle. I den tidligere omgangskretsen kjenner de ham ikke igjen. «Før spilte han fotball og drakk alkohol [...] Han er en stille og rolig kar med veldig mye humor» (Akerhaug, 2013, s. 38).

Når han så senere forlater Norge til fordel for studier i Saudi-Arabia, nærmere bestemt i Medina – muslimenes nest helligste by - omtaler norske medier Det islamske universitetet som en «shariaskole», og Mohyeldeen som «sharia-student»⁸⁶. Skolen er i virkeligheten underlagt streng kontroll fra myndighetens side, som alle læresteder i det strengt regulerte Saudi-Arabia er. Den underviser alle aspekter ved islam, og forfekter en konservativ tolkning av Koranen og hadithⁱⁱⁱ. Samtidig tar skolen sterk avstand fra enhver støtte til vold mot Vesten, slik Saudi-Arabia også er en av Vestens mest sentrale- og nærmeste allierte i regionen. Oppholdet blir derfor kort, i det Mohyeldeen utvises i mars 2010, etter sigende på bakgrunn av samtaler skoleledelsen har hatt med nysgjerrige norske journalister (Akerhaug, 2013). Mohammad forsøker seg på flere utreiser, igjen til Saudi-Arabia og til Tunisia, men ved ankomst blir han stoppet og anholdt. «I det islamistiske miljøet er det en utbredt oppfatning at det blir vanskeliggjort for ham på grunn av informasjon norske myndigheter deler med andre land. Hver gang han reiser ut, blir han tvunget til å komme tilbake til et samfunn han hater» (Akerhaug, 2013, s. 39) Å oppholde seg i Norge, er nemlig å oppholde seg i *dar al-kufr* -de vantros land (Akerhaug, 2013, s. 89).

Mohyeldeen Mohammad regnes i dag som selve foregangsfiguren til at vi i dag har et aktivt, dog fortsatt begrenset, men synlig norsk miljø av radikale islamister, og han er fortsatt en av de

ⁱⁱⁱ *Hadith* betyr tale, referat eller beretning, og henspeiler på overleveringer om handlinger og utsagn fra profeten Muhammad og hans etterkomere. Hadith kan uttrykke læresetninger eller være forklaringer til dem. De omhandler innholdet i Koranen, sosial og religiøs livsførsel og hverdagslig adferd ned til de små ting. (Kilde: Koranen.no: <http://www.koranen.no/artikkel.php?id=24?id=29>).

mest innflytelsesrike- og profilerte personene i det radikale islamistmiljøet. Mohammad betegnes - riktignok i en norsk målestokk - som selve jihad-ingeniøren (Akerhaug, 2013, s. 28). Den tidligere hiphoperen, som blant venner gikk under kallenavnet Molly, avbildes i 2012 i Syria med langt skjegg og automatvåpen. Dagbladet er blant mediene som publiserer bildene av hva som etter hvert skal vise seg å bli vår første offentlige norske jihadist⁸⁷.

«Nå er han en del av et norsk islamistmiljø bestående av unge muslimer preget av et hat mot landet de har vokst opp i [...]» (Akerhaug, 2013, s. 28).

6.3.1 En *dawah* fra Syria

Fra hva som trolig er filmet i opprørskontrollerte deler av Syria, publiseres det den 13. november 2012 et YouTube-klipp, der Mohyeldeen Mohammad, for anledningen iført militære klær, fremsetter en såkalt *da'wah* eller *dawah* – ifølge muslimsk tradisjon en invitasjon til Islam og underkastelse til Allah. Men sittende med et M16-maskingevær oppstilt ved sin side, og hva som ser ut som en granatkaster foran seg, benytter Mohammad den knapt tolv minutter lange filmen til å konfrontere snarere enn å invitere. Der musikk ofte anses som *haram*, og etter den mer konservative islamske troslæren derfor ikke er tillatt, ledsages videoen av en såkalt *nasheed* – islamsk sang uten akkompagnement (Akerhaug, 2013), ikke ulikt den kristne a cappella-tradisjonen etter middelalderens forbud mot instrumenter i kirkene. Med hevet pekefinger veksler Mohyeldeen mellom arabisk og norsk. Etter å ha innledet videoklippet med en trosbekjennelse, fortsetter han; «[v]idere så er denne beskjeden hovedsakelig rettet mot den norske regjeringen, Forsvarets forskningsinstitutt, samt Politiets sikkerhetstjeneste, som sammen med sine korrupte media, fortsetter med sin stigmatisering og svartmaling av oss muslimer, og samtidig lyver og manipulerer på sin arrogante måte i sine fortapte forsøk på å slukke Allahs lys»⁸⁸. Selv om han i klippet gjennomgående hevder å lene seg til Koranen som kilde, er han per tendens gjentagende i sin argumentasjon. Likevel er beskjeden slik han fremlegger den klar tale;

Allah har tillatt de troende som blir overgrepet til å krige mot de vantro. [...] Har dere ikke lært deres lekse av 22. juli? Det er ikke vi muslimer som er de usiviliserte, barbariske terroristene, men dere selv som er barbarer, urene, usiviliserte og gudløse skapninger, som sammen med deres allierte har terrorisert og undertrykket uskyldige muslimer siden fallet av det islamske Khilafah. [D]ere er vantro kuffar, de aller, aller verste skapningene som trækker på denne jorden [...] Og la dere vite, at denne islamske ummah er en ummah av seier og ære. En ummah av jihad og martyrdom, som aldri vil bøye seg eller gi etter for deres ondskap, urett eller falskhet. Det er ingen kompromiss mellom oss og dere. Deres barbariske

sivilisasjon og demokratiet deres har ingen plass på denne jorden. [...] [D]e vantro skal alle samles i Helvetet. Og la både Østen og Vesten vite at denne ummah vil fortsette å presentere menn som elsker døden i veien av Allah, på lik linje som dere elsker deres fortapte og ynkelige liv. Og til den norske regjering, deres sirkustjeneste[sic] og etterretning, sier jeg: Jeg er ikke grunnen til hva dere kaller radikaliserings av muslimsk ungdom, men dere har i oppgave å innrømme at deres egen innenriks- og utenrikspolitikk - deres deltagelse i korstoget mot vårt kjære Afghanistan, og andre muslimske land, deres støtte til Israel og Amerika, og deres dårlige behandling av muslimer og forfølgelse av dem i deres land og utenfor – er hovedgrunnene til hva dere kaller radikaliserings av muslimer. I realiteten, så er det dere selv som er ekstremistene og radikalistene, så ikke pek på meg, men gå i dere selv.⁸⁹

I kommentarfeltet under videorammen koker responsen. For å kommentere, stemme videoer på YouTube opp eller ned, og laste opp eget innhold, krever videodelingstjenesten login, og at man registrerer seg med en egen brukerprofil. Dette er imidlertid ikke en større jobb enn at man registrerer seg med et vilkårlig nickname, og knytter dette til en e-postadresse uten nødvendig gjenkjennbart navnetrekk. Ytterligere personalia ber ikke YouTube om. En bruker som ironisk nok kaller seg «Uba Dullah», og som benytter et bilde av Arfan Bhatti som sitt profilbilde, skriver; «Jeg tørker meg i griseræva mi med deg, muhammed-profeten din og koranen. Dere vil like både lukt og smak», med en tydelig henvisning til svinekjøtt som urent etter Islam. «Uba Dullah» er aktiv flere steder i diskusjonstråden; «Har apen puttet halen sin i buksene?» og «Du er faen ikke noen nordmann som du sier. Du er et forpult møkkete svin som forpester luften med ditt nærvær. Brenn der nede du snakker så mye om» - et innlegg som brukeren «Uba Dullah» denne gangen signerer med «Linda». «Opteryan Hegemony» går lenger, og skriver; «Åååå, næmen er ikke dakkars lille muslim gutten sur fordi at helten hans liker tiss i prompe prompen». Antydninger til profeten Muhammed som både homofil og pedofil, er en ikke ukjent gjenganger i den kontrajihadistiske konspirasjonslitteraturen. En annen skriver «Morraslikker. Du kan se han er en morraslikker. Feige faen. Gå og sleik morra di din dritt», og «Morra di er ei hore. Må være kjipt å være deg og ikke vite hvem faren din er. Ubrukelige lille drittunge. Du er ikke så tøff som du tror du er din lille panchod». Panchod er punjabi, og et skjellsord med hentydninger til seksuell kontakt mellom søsken.

Men Mohyeldeens dawah høster også støtte, og hylles som «mujaheed» og «Mann!!!». Brukeren «mariam hamza» utbasunerer med hjerter og caps lock'en på «MASHALLAH<3 INSHALLAH<3», - i Guds bilde og hvis Gud vil.

7 *Opposti estremismi* - asymmetriske sammenligninger i en historisk kontekst

Utbruddet av første verdenskrig betydde slutten på en fredfull og – i ettertid – litt intetanende tidsalder og utløste en tidsalder preget av krig, totalitær undertrykkelse, mekanistisk barbari og byråkratisk masse mord. På den tiden var det noe i retning av en utbredt forutelse. Det er først i ettertid vi vil kunne se om de kapitalistiske tårnenes symbolsk ladede sammenbrudd på nedre Manhattan utgjør et tidsskille av dette slaget, eller om katastrofen bare bekrefter, om enn på umenneskelig og dramatisk vis, en sårbarhet ved vår mangfoldige sivilisasjon man lenge har vært klar over (fra Den hjerterå selvrefererende kurs av Jürgen Habermas, gjengitt i Morgenbladet 9. sept. 2011)⁹⁰

Etter at medlemmer av al-Qaida den 11. september 2001 kaprer- og flyr to passasjerfly inn i tvillingtårnene som huset World Trade Center, og med det for alltid endrer Manhattans karakteristiske skyline, finner det sted et tydelig paradigmeskifte innen den vestlige sikkerhetspolitiske tenkningen. Globaliseringen som fenomen fikk sitt fysiske bevis denne formiddagen, der USAs utenrikspolitikk brått gjorde seg smertelig til kjenne, med påfølgende fatale konsekvenser på hjemlig amerikansk jord. I Norge vekkes man til bekymring om at terrorfaren er skjerpet, og i 2002 gir Politiets da nyopprettede sikkerhetstjeneste – fra Politiets overvåkningstjeneste omdøpt fra POT og omstrukturert til PST - ut sin første åpne trusselvurdering. Den årlige trusselvurderingen er en presentasjon av analyserte forhold, som sikkerhetstjenesten anser som særlig utfordrende, og som kan ha kapasitet til å kunne påvirke nasjonens sikkerhet, eller ha mulige siktemål om å skade norske interesser, hjemme og ute. I 2002 konkluderer imidlertid PST med at Norge ikke er direkte truet av al-Qaida, og at «USA fremstår som det primære målet» (Akerhaug, 2013, s. 270). Kommisjonen etter 22. juli slår også fast i sin rapport, at man på denne tiden ikke vurderte norske interesser som et potensielt mål for islamistiske terrororganisasjoner. Man var imidlertid klar over at jihadtilhengere bosatt i Skandinavia indirekte kunne utgjøre en sikkerhetsmessig risiko, men først og fremst i form av pengeinnsamlinger til inntekt for terrorfinansiering. Radikalisering av individer bosatt i Norge nevnes ikke med et ord (ibid.). Som jeg vil komme tilbake til, er trusselbildet for 2014, ifølge sikkerhetstjenesten, ganske annerledes.

Løfter man imidlertid blikket noe, er ikke 22. juli første gang vi i moderne fredstid opplever en terrorhandling på norsk jord. I 1977 ble den AKP-tilknyttede Oktober-bokhandelen i Tromsø

utsatt for et bombeattentat. I VG ble angrepet fremstilt som «den foreløpige toppen i «den tilspissede situasjonen mellom politiske ytterkrefter i Tromsø»» (Strømmen, 2012, s. 36). Øyvind Strømmen hevder i sin bok *Det mørke nettet* (2012) at VGs forståelse i dekningen av hendelsen ikke er nevneverdig ulik begivenhetene som også preget andre europeiske land, som på denne tiden opplevde terror med både høyreekstreme- så vel som venstreradikale fortegn. «I Italia var man inne i de såkalte *anni di plombo* – blyets år – der man så en rekke voldelige aksjoner fra såkalt *opposti estremismi* – motstående ekstremister» (ibid.). AKP var selv raskt ute og pekte mot aktive nynazistiske grupperinger, og at bakmennene kunne ha tilknytning til det nasjonalistiske Norsk Front-miljøet. Den kjente ml-eren Jon Michelet, som selv hadde stått sentralt i etableringen av bokhandlerringen Oktober, påstod sågar at bombeaksjonens ingeniører hadde forgreininger helt inn i Tromsø-politiets egne korridorer. I rettsaken som fulgte ble gjerningsmennene beskrevet som «en gruppe uorganiserte ungdommer hvis fellesnevner var en sterk irritasjon over venstreradikale og deres virksomhet», og at aktor derfor mente at «det ikke var snakk om nazister eller fascister» (Strømmen, 2012, s. 36). At de to tiltalte skulle fremstå som helt frarøvet politisk motivasjon, eller at man under rettsaken ikke i det hele tatt fant relevansen i handlingen som politisk ladet, finner Øyvind Strømmen langt på vei underlig; «Når gjerningsmennene tok i bruk 2,5 kilo dynamitt i et målrettet angrep mot den ytterliggående venstresiden, er det i det minste fristende å anse også Oktober-bombingen som et høyreekstremt terroranslag» (ibid.).

I 1979 blir så Petter Kristian Kyvik dømt til fem års fengsel for å ha kastet en bombe mot Faglig Fronts 1. mai-tog i Oslo, hvor to personer kommer alvorlig til skade. Kyviks betydelige tilknytning til Norsk Front, og miljøet rundt gruppens «fører», Erik Blücher, levnet den gang liten tvil om at attentatet var politisk motivert og høyreekstremistisk fundert (Strømmen, 2012). I februar 1982 står en 48-årig mann sammen med sine to sønner tiltalt for en serie innbrudd og tyverier. Under rettsaken kommer det imidlertid også frem at den hovedtiltalte over tid skal ha planlagt å etablere en høyreekstrem terrororganisasjon i Norge, med inspirasjon fra nevnte Kyvik og etter den venstreekstreme terroristgruppen Baader-Meinhofs modell. Det skal ha blitt gjort rekognosering og planlegging til et mulig drapsforsøk på statsminister Odvar Nordli, men disse planene ble riktignok aldri noen gang satt ut i live (Strømmen, 2012). Natt til 14. juni 1985, og i sammenheng Eid-al-Fitr, tredagersfesten og markeringen av slutten på den islamske fastemåned, eksploderer en bombe i kjelleren på Ahmadiyya-moskeen Normoské i Frognerveien på Oslos vestkant. Under etterforskningen spekuleres det i om aksjonen er resultat av et rivaliserende oppgjør mellom ulike muslimske trosretninger. «Det var ikke andre

muslimer som stod bak. Det var en nittenårig nordmann, Ole Kristian B. [...] Han har lyse klær, kort hår og ser ellers ordinær ut» (Strømmen, 2012, s. 35). Han tiltales sammen med fire andre – samtlige medlemmer med tilknytning til Nasjonalt Folkeparti, en videreføring av Norsk Front. Nittenårige Ole Kristian opplever muligens tiden i fengselet som rehabiliterende, for i løpet av soningen blir avstanden til miljøet han var en del av betraktelig, og han innser etter hvert hva han har vært med på. I et intervju med Aftenposten i 1994, innrømmer han at den største faren ved å tilhøre høyreekstreme miljøer er at man raskt blir isolert for korreksjoner fra meningsmotstandere og verden forøvrig;

Jeg sammenligner det med ekstreme religiøse grupper, hvor foreldre må kidnappe sin sønn eller datter for å få dem vekk fra miljøet. Slik er det også i den nasjonalistiske bevegelsen. Du blir fullstendig sugd opp og mister alle motforestillinger. Miljøet tilbyr deg en ideologi som gjør at du slipper å tenke selv (Ole Kristian B. i Strømmen, 2012, s. 36).

Høyreekstremister involverer seg utover på åtti- og nittitallet i en rekke andre volds- og terrorrelaterte hendelser. Av disse nevner Øyvind Strømmen blant andre brannstiftelser ved flere asylmottak, planer om å sprengte stortingspresident Jo Benkows hytte, attentatforsøket mot Salman Rushdies norske forlegger William Nygaard i 1993, og to avvergede angrep mot henholdsvis den egyptiske- og den israelske ambassaden i Oslo i 1979. Som en digresjon nevnes også Lillehammerdrapet den 21. juli 1973, der den marokkanske kelneren Ahmed Bouchikhi feilaktig identifiseres som Ali Hassan Salameh, og på vei hjem fra kino likvideres av agenter fra den israelske etterretningstjenesten, Mossad (Strømmen, 2012). Salameh - en kjent lederskikkelse i terrorgruppen Sort September, og antatt som en av hjernene bak attentatet mot München OL i 1972, der elleve israelske atleter til slutt mister livet - gir drapet på Bouchikhi en tydelig internasjonal tilleggsdimensjon. Drapet førte sågar til diplomatisk krise, og en kollaps i relasjonen til norske myndigheter, straks det ble kjent at ugjerningen skjedde på bestilling fra staten Israel. Flere av agentene ble sågar senere dømt til fengselsstraffer. Likevel er det først i april i år at den forhenværende Mossad-sjefen, Mike Hariri, innrømmer drapet «som hans største profesjonelle tabbe»⁹¹. Med Hariris presisering av feilen som «profesjonell», kan man spørre seg om hvilke tabber han begikk privat, som eventuelt kunne ha overskygget omstendighetene rundt Lillehammerdrapet.

Eksempelene til tross, så må det uansett være sagt at Breiviks soloterrorisme den 22. juli skiller seg betraktelig ut med sitt enorme skadeomfang og antall drepte, skadde og berørte. Samtidig synes det tydelig - at de fleste tilfellene som nevnes av hjemlige terrorhandlinger - i all hovedsak bærer de samme unisont høyreekstreme fellestrekkene. «Hva fikk oss til å glemme det? En av

grunnene er utvilsomt de blodige terrorangrepene i USA den 11. september 2001, i Madrid den 11. mars 2004 og i London 7. juli 2005 – alle knyttet til Al Qaida. En annen grunn er skjev mediadekning» (Strømmen, 2012, s. 39).

Samtlige av disse anslagene ligger den kollektive bevisstheten friskt i minnet. Til forskjell fra terrorhandlingene som ble begått av høyreekstreme grupperinger på sytti-, åtti- og nittitallet, opplevde vi her til lands anslagene mot USA 11. september, mot Madrid i 2004, London den 7. juli 2005, og ikke minst bombene mot Boston Marathon i 2013, nærmest i direktesendingens sanntid. Utbredelsen av internett, senere også med bredbåndskapasitet, og utviklingen av mobilteknologi, der de skuelystne har kunnet dokumentere de dramatiske hendelsene fra førstepersons-perspektiv, har gjort det mulig for alle å interaktivt «være der når det skjer» – på gatenivå – i sekundet terroren inntreffer. Det samme kan nok ikke sies å ha vært tilfellet, for hendelser som eksempelvis bombingene av Oktober Forlags utsalgsfilial i Tromsø, der ikke engang avisforsidene fra den gang er lette å finne med et søk i nettavisenes filarkiv. Informasjonsflyten, sammen med al-Qaidas hang til det spektakulære når de først går til angrep, kan dermed slutes til å ha influert noe av risikoanalysene frem mot den 22. juli. Kan et sikkerhetspolitisk ensidig trusselbilde, og medienes tidvis monomane fokus på ekstrem islamisme, slik sies å kunne trigge, både motstand hos ekstreme islamister, så vel som fremprovosere en voldelig respons hos høyreekstreme meningsmotstandere?

7.1 *Zeitgeist jihad* – om ideologiske blindflekker

Øyvind Strømmen (2012) viser til mediedekningen av to omtrentlig samtidige terrorrelaterte hendelser i Europa, i et forsøk på å kaste lys over påstanden om mulig skjevt- eller ensidig mediefokus. Om dette skyldes tilfeldigheter, forfatterens egen tolkning- eller fortolking av data, eller at mediehusene bent frem er i overkant «blinde på det høyre øyet», er ikke godt å si med belegg. Uansett, som eksempler med mulige implikasjoner for hvordan trusselbildet analyseres og behandles, synes det hensiktsmessig å kort skissere de to følgende scenarier slik de gjengis av Strømmen.

Etter at dansk politi i september 2006 finner kjemikalier og andre materialer egnet til bombeproduksjon, arresteres ni unge menn. Av disse dømmes tre, deriblant den antatte lederen av gruppen, som også innrømmet å ha laget TATP, sprengstoffet *triacetonperoksid*. Det kom tidlig frem at de terrordømte mennene var påvirket av radikal islamisme og på «[s]amme kveld

som arrestasjonene i Danmark, var det debatt i fjernsynsprogrammet Tabloid på TV2 om noe tilsvarende ville kunne skje i Norge» (Strømmen, 2012, s. 40). Saken vakte stor oppmerksomhet, og fikk tilsvarende betydelig omtale i flere land - også i øvrige norske medier. Omtrent i samme tidsrom går også terroralarmen i Belgia. Mens det i 2002 ble avdekket at radikale islamister hadde planer om å bombe militærleiren Kleine Brogel, var denne nå en av flere adresser belgisk politi aksjonerte mot. Under politiraidene blir en rekke unge voksne pågrepet, flere med tilknytning til det belgiske forsvaret, mens det også blir gjort omfattende beslag, blant annet i en hjemmelagd bombe, ulike varianter sprengstoff, skuddsikre vester, gassmasker, våpen, narkotika og propagandamateriell. De mistenkte «tilhørte en høyreekstrem, nynazistisk gruppe med utspring fra Blood & Honour-miljøet» (ibid.) – en velkjent britisk neo-naziorganisasjon, som på 80-tallet ble stiftet av utbrytere fra National Front. Saken fra Belgia nevnes knapt i norske- eller internasjonale medier.

[I] Norge hadde mantraet «alle muslimer er ikke terrorister, men alle terrorister er muslimer» allerede begynt å feste seg i deler av norsk opinion. I Danmark hadde det gått lenger, der hadde mantraet til og med funnet veien inn i en skolebok i kristendomsfaget, *Os og kristendom*. Først skulle elevene introduseres for skolemassakren i Beslan. Siden skulle de presenteres for historien om den 11. september og Osama bin Laden, før de skulle få en introduksjon til islam som religion, et tema som ble fulgt opp med enda mer om muslimer og terrorisme (Strømmen, 2012, s. 40).

I 2007, og i forbindelse med lanseringen av boken *Amerikabrevet: Europa i fare*, skriver forfatteren, folkemusikeren, og den tidligere stortingsrepresentanten for Høgre, Hallgrim Berg kronikken *USA – god å ha* i Dagbladet (ibid.). Også han gjentar det samme mantraet – den moderne terrorismen er utelukkende et muslimsk fenomen;

I den internasjonale pressa er 11.september vanlegvis framstilt som «dagen då alt snudde.» Det er feil. Det var den dagen som viste kor mykje som allereie hadde snudd. Men det er rett å seia at 11. september var den datoen då den militante islamismen for første gong viste sine musklar på ein verkeleg spektakulær måte. Sidan 1981 hadde USA opplevd ein serie terroraksjonar under administrasjonane til Carter, Reagan, Bush 1, Clinton og Bush 2. Det er viktig å få med seg at det er nasjonen USA og amerikanske interesser som er målet, uavhengig av kven som sit med makta. Her kan ikkje «skulda» leggjast på demokratar eller republikanarar. Men det som er felles for samtlege anslag mot USA, er at det er islamistiske terroristar som står bak⁹².

Berg legger forøvrig til at han savner ETA og IRA, som til sammenligning med islamistiske terrorister er for «høfleige smågutar» å regne – «[f]or baskarar og irar er det ikkje eit mål å drepa flest mogleg uskuldige» (ibid.). Problemene ved Bergs kronikk er dessverre flere enn dette. Påstanden om at det er radikale islamister som står bak samtlige anslag mot USA siden

1981, er for det første en ren forfalskning av foreliggende fakta. At det nest største terrorangrepet på amerikansk jord noensinne, nemlig bombingen av den føderale Alfred P. Murrah-bygningen i Oklahoma City, der 168 mennesker mistet livet, ble utført av høyreekstremisten Timothy McVeigh med hjelp fra de like amerikanskfødte støttespillerne Terry Nichols og Michael Fortier, er i hvert fall glatt utelatt fra Hallgrim Bergs penn. I boken han lanserer, er derimot den kontra-jihadistiske bloggeren Fjordman sitert som en av kildene for Bergs analyser (Strømmen, 2012). Fjordmans verdensanskuelser, som senere skulle idoliseres av Anders Behring Breivik, er i så måte påtagelig samsvarende med de av Hallgrim Bergs. I kronikken fra Dagbladet skriver han nemlig videre i ordelag som langt på vei samsvarer med mye av grunnlaget for ideologiforankringen i Breiviks egen selvstendighetserklæring, 2083;

Ein allmenn multikulti-ideologi som ut frå «respekt for kulturane» held oppe dei mest finurlege tvangs- og undertrykkingsmekanismar som tenkjast kan mot muslimske jenter og kvinner. Verdirelativisme og harsellas med eigen kulturarv. Ytringsfridomen tippa mot sjølvensur. På den internasjonale arenaen kjem det ein straum av bøker og artiklar frå fagfolk og intellektuelle som føreseier Europas undergang. Dei prøver å slå alarm, samstundes som den herskande eliten insisterer på at alt er vel. [...] Mange venstreradikale, som av bakgrunn og instinkt er anti-amerikanske, og som kosar seg når det kapitalistiske USA får problem, har gått så langt at dei allierer seg med reaksjonære arabisk-islamske høgrekrefter. Hatet mot USA er sterkare enn elskhugen for islam - og kva gjer ein ikkje (heilt sidan 68) for å hjelpe fattigfolk i kampen mot USA-imperialismen?⁹³

Sammen med samfunnsdebattanten Shoaib Sultan, skriver Øyvind Strømmen straks sitt korrigerende tilsvarende til Berg. Artikkelen trykkes i Samtiden, der forfatterne blant annet påpeker Bergs ensidighet i forhold til trusselbildet, og hans mangelfulle berøring med den høyreekstreme terrorismen; «I kampen mot terrorisme virker europeisk og amerikansk opinion å ha sett seg blind på et karikert bilde av en av fiendene. De andre blir altfor ofte glemt. Det kommer til å bli utnyttet» (Strømmen et al., 2012, s. 41). Berg gir seg imidlertid ikke med dette, og kommer raskt på banen med svar på tiltale, der han blant annet avfeier tilfellet McVeigh som en «stoffvridd einstøing», og beskyldte artikkelforfatterne Sultan og Strømmen for å maksimalisere en usynlig høyreekstremisme, til fordel for en langt synligere islamistisk terrorisme (ibid.).

Det blir selvsagt noe søkt å hevde at Hallgrim Berg bærer anti-demokratiske holdninger, eller at han på noen måte har hatt som mål å oppildne til terror den 22. juli. Men likevel stiller han seg, med utsagnet om at Europa sover mens den euro-arabiske dialogen pågår, i den tilsvarende bølgen av kontra-jihadistiske konspirasjonstenkere, som eksemplene Fjordman og Breivik.

Ironien kan derfor synes å være grusomt komplett i det terroren rammer Norge. Den kom nemlig ikke fra de som Berg fryktet mest, men fra en annen «einstøing», og som til alt overmål delte Bergs uttalte frykt for muslimene. I 2009 skriver Breivik selv dette på Document.no; «Jeg har aldri hørt om et høyreekstremt eller [nasjonalsosialistisk] terrorangrep av betydning på Europeisk jord. Dette høres ut som kulturmarxistisk ønsketenkning» (Breivik i Strømmen, 2012, s. 42).

7.2 Ytterpunkter i blogosfæren

I desember 2010, la som nevnt den daværende rødgrønne regjeringen frem sin nye handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. I lanseringen av denne heter det at en «legger opp til en bred forebyggende innsats slik at voldelige ekstreme holdninger ikke skal bli til handlinger. Å skape sikkerhet og trygghet for befolkningen er grunnleggende for enhver regjering».⁹⁴ Handlingsplanen henviser blant annet til PSTs åpne trusselvurdering av 2010, når den hevder at trusselbildet for Norge på denne tiden generelt var lavt. Samtidig anerkjennes det at uønskede strømninger, kan komme til å medføre økt risiko, også innenfor landets grenser. I handlingsplanen refereres det sågar til PST sin trusselvurdering;

Det pågår imidlertid aktiviteter i enkelte miljøer som kan bidra til å endre trusselsituasjonen i løpet av 2010. Dette gjelder i første rekke miljøer inspirert av ekstrem islamistisk ideologi. [...] De høyreekstreme gruppene i Norge fremstår som uorganiserte og er svekket på grunn av svak rekruttering og lavt aktivitetsnivå (Regjeringen, 2010, s. 8).

Dette synet understrekes også senere i handlingsplanen, og allerede på siden etter står det;

En bekymring for europeiske myndigheter i dag er den økende trenden av «home grown» islamistisk radikaliserings. Dette fenomenet karakteriseres av at unge personer født eller oppvokst i Europa blir radikaliseret av islamistisk ideologi, og planlegger å begå terroranslag i sitt europeiske hjemland. Drapet på den nederlandske filmskaperen Theo van Gogh i 2004 og angrepet mot Londons transportsystem i 2005 er eksempler på aksjoner gjennomført av «home grown». [...] Selv om autonome grupperinger, ekstreme og voldelige dyrevernerne og voldelig demonstranter utgjør en del av problembildet, er det særlig ekstreme islamistiske personer oppvokst her som representerer noe nytt og dermed en håndteringsmessig utfordring (Regjeringen, 2010, s. 9).

Samtidig finner handlingsplanen det nødvendig å presisere at «de fleste muslimer ikke er islamister og at de fleste islamister ikke er tilhengere av vold som politisk virkemiddel. Ekstreme islamister er med andre ord en svært marginal gruppe i de fleste europeiske land» (ibid.). Denne tilsynelatende ensidigheten, og sammenblandingen av radikaliseringsbegrepet og

ekstrem islamisme som ett og samme fenomen, er det som i stor grad preger også det videre dokumentet. Men allerede i juli året etter, mister Norge dyden som terrormål i moderne fredstid. Årsaken kunne ikke spores til «radikalisering i enkelte av de ekstreme islamistiske miljøene i Norge» (ibid.). Gjerningsmannen befant seg nemlig - politisk og ideologisk - et godt stykke til høyre for det, og viste seg å høre til under det som i handlingsplanen bare et halvår i forveien hadde blitt avdramatisert, som en «marginal utfordring» uten samlende lederskikkelser og en tydelig agenda.

I de påfølgende timene etter at bomben gikk av i Regjeringskvartalet, syder straks nettet over av meninger på hva som kan ha skjedd, og det antydde mantraet gjengis, i utstrakt grad også hos de mer høyrevridde nettstedene. - Et internasjonalt bloggnettverk, med forgreininger til mange europeiske land, «som nærmest er monomant opptatt av islam som trussel» (Strømmen, 2012, s. 16) I sin første bloggpost om Oslo-bomben, skriver Baron Bodissey, et pseudonym for amerikaneren Edward S. May, dette på sitt nettsted *Gates Of Vienna*;

If this is a terror attack, which it most likely is, it is unprecedented in Norwegian and Scandinavian history outside of wartime. Even the Muslim suicide bomber in Stockholm last year didn't do nearly this much material damage, and he only killed himself. [...] Although the source of the blast is unclear, Al-Jazeera TV notes that Norwegian prosecutors on Tuesday filed a terrorism charge against Mullah Krekar, founder of the Kurdish Islamist group Ansar al-Islam⁹⁵.

I kommentarfeltet under, kommer responsen raskt. Brukeren «JS123» skriver; «They should thank them for all the cultural enrichment», mens «Trencherbone» slår fast at «Europe has been infested with venomous parasitic vermin»⁹⁶ - giftige og parasittiske skadedyr. I kommentaren sin, inkluderer Trencherbone også en hyperlenke til sin egen dedikerte anti-islamske hatblogg, *Info on Islam*. En blogg som den dag i dag fortsatt benytter et bilde av World Trade Center, tatt i det fly nummer to treffer sitt tårn og eksploderer. Bloggen hevder slik å gjøre rede for «[e]verything you ever wanted to know about Islam but were too politically correct to ask».⁹⁷ Trencherbones blogg er overlesset med anti-islamsk materiale, og her finner man også de etter hvert så beryktede Mohammed-karikaturene fra danske Jyllands-Posten, i tillegg til andre- og langt grovere fremstillinger av Profeten, som får de førstnevnte til å blekne som uskyldsrone i forhold. Trencherbone oppfordrer til at Islam må ødelegges, men på en ikke-voldelig måte. «Denne ikke-volden består i at all muslimsk innvandring skal stanses, at islam ikke skal anerkjennes som religion, at muslimer skal ses på som «fiendtlige fremmede» og at ikke-muslimer skal boikotte virksomheter som drives av muslimer» (Strømmen, 2012, s. 17). I Gates

Of Viennas kommentarfelt for angrepet mot Oslo, deles et slikt syn av flere, hvor brukeren PatrickHenry skriver;

My Norwegian "cousins," you had better heed our advice this time...it's time to begin MASS DEPORTATIONS of your "cultural enrichers," unless this is the "enrichment" you have sought! Send them all back to the cesspools from which they came. If you don't start now, it will be much worse next time. How many more Norwegians must be slaughtered before you stop stewing? Act! Don't be a nation of Hamlets. Act now. It's high time to initiate "cultural purification" and restore Norway to it's historical roots. I'd hate to think you'll allow your elected "leaders" to kowtow to you "cultural destroyers," any further. Send them home, NOW, before it's too late. There are no moderates in their midst, only murderers or their enablers, be they liberal multiculti's or your "cultural invaders." They just declared war upon your peaceful country, now you must ACT! If you elect one more liberal, you're all INSANE!⁹⁸

Det er imidlertid en ganske annen, og fremfor alt – norsk – blogger, som etter hvert tar over rapporteringen til Gates Of Vienna, om hva som skjer i Oslo i timene frem til Breivik blir pågrepet på Utøya (Strømmen, 2012). Det er Fjordman. I sin nettkarriere som anti-islamsk essayist, er han først og fremst kjent av sine følgere for sine langt lengre innlegg. Når så et innslag fra norsk TV publiseres på bloggen, og de intervjuede øyenvitnene fra Regjeringskvartalets omkringliggende gater viser seg å ikke bare være blonde- og blåøyde, er det en som kommenterer; «I did not know that Norwegians looked like Arabs». Denne gangen er Fjordman kort i sitt svar; «In Oslo they do. Arabs, Kurds, Pakistanis, Somalis, you name it. Anything and everything is fine as long as they rape the natives and destroy the country, which they do».⁹⁹

Utover ettermiddagen fortsetter Gates Of Vienna med å gjengi Fjordmans umiddelbare synspunkt;

Comment from Fjordman: "Please keep in mind that the left-wing government of Jens Stoltenberg that was just bombed is the most dhimmi appeasing of all Western governments, to the extent that this is humanly possible. They even wanted to fund Hamas openly a while ago. "The most suicidal and cowardly government in a country with no colonial history was just attacked. How do you explain that as a response to Western 'aggression'?"¹⁰⁰

Begrepet *dhimmi* lånes her av Fjordman fra den islamske lære, der det historisk har blitt benyttet om ikke-muslimer bosatte i områder under muslimsk styre, «og som da gjerne ble regnet som annenrangs borger[e]» (Strømmen, 2012, s. 18). I det kontrajihadistiske bloggmiljøene, en betegnelse de selv benytter på sine nettverk, er *dhimmi* langt på vei benyttet som et kodeord. Miljøets «egen variant av nynazistenes «sionistisk okkupasjonsregjering» eller ZOG» (ibid.). I klartekst er Fjordmans budskap, at Jens Stoltenberg dermed egentlig er en slags variant av

muslimsk undersått og nikkedukke – en vasall (Strømmen, 2012). Altså en person som etter mer føydalistisk tradisjon, har fått utdelt administrasjonen over et mindre område, og at denne tillatelsen er utstedt av en høyere makt – *kalifen*.

7.3 To sider av samme mynt?

Om vi vender blikket tilbake til nåtid, er det så mulig å spore noen tydelige endringer i trusselperspektivet hos PST anno 2014? Eller er analysene fortsatt ulike i forhold til de trusselmotivene høgreekstreme og ytterliggående islamister hver for seg utgjør? Det hevdes at PST også i det kommende året vil stå overfor et sammensatt og komplekst trusselbilde, der den alvorligste utfordringen i form av politisk motivert vold innrømmes å være knyttet til ekstrem islamisme (PST, 2014). Terrortrusselen mot Norge, og norske interesser, anses sågar som skjerpet. Dette oppsummeres i stor grad til å omfatte såkalte hjemvendte Syria-farere. «I løpet av det siste året har flere ekstreme islamister fra Norge, gjennom deltakelse i kamp og trening med militante grupper i utlandet, fått økt kapasitet til å gjennomføre terrorhandlinger. Enkelte av de som returnerer fra slike opphold, vil i 2014 representere en potensiell trussel mot norske interesser» (PST, 2014, s. 3). Aldri før har så mange personer reist ut fra Norge, for å slutte seg til militante islamistiske grupperinger i konfliktområder. Slike opphold øker risikoen for at radikaliseret ungdom formes av al-Qaida-inspirert ideologi, særlig i land som Syria, Somalia, Jemen, Afghanistan, Pakistan, Irak og områder nord i Kaukasus. «Så langt vi kjenner til, har 40-50 personer med tilknytning til Østlandsområdet reist til Syria. [...] [E]nkelte har vært der i over et år. De fleste som har reist, er unge menn uten tilknytning til Syria» (PST, 2014, s. 4). En sentral utfordring for sikkerhetstjenestens arbeid, er *når* en person eventuelt utpeker seg som radikaliseret. Det er en kjensgjerning at de som regel allerede er kommet langt i sin radikaliseringsprosess i det de identifiseres av PSTs apparat. I tillegg er radikalisering påvirket av tilknytningspersoner i nære relasjoner, en betydelig utfordring slik PST ser det. Særlig er unge mottagelige for radikalisering, i nære relasjoner, så som i forhold til venner, familie og øvrige tillitspersoner. ««Det er dette som skiller det islamfiendtlige miljøet fra de radikale muslimene. Islamhaterne ligger med brukket rygg, fordi de mangler sterke ledere. Dette har det radikale islamistmiljøet», sier en kilde med tilgang til gradert informasjon» (Akerhaug, 2013, s. 39). Internett som arena, og den forkortningen av avstand i tid- og rom som mediet medfører, kan være en av årsakene til at PST nå opplever at også flere kvinner er aktivt deltagende.

Likevel er menn fortsatt i klar overrepresentasjon, hva avsendere av hatefulle ytringer på nett angår. Fremstår den mannsdominerte *bloggosfæren* derfor som et anti-feminismens medium?

8 Mannlige ideologier og anti-feminismen i 2083

***Being a Justiciar Knight** will involve killing our targets, or any system protector trying to stop us, indiscriminately. You will face women in battle and they will not hesitate to kill you. To them, you are just another armed criminal nut case as they will not know your true political agenda until after you have been slain or are apprehended. If you hesitate as much as a second due to the fact that your opponent is female you will fail. You must therefore embrace and familiarise yourself with the concept of killing women, even very attractive women. [...] If you are unwilling or incapable of killing women due to the principles of chivalry you [...] should probably consider creating yet another right wing blog instead.*

Fra Anders Behring Breiviks manifest, "2083 – A European Declaration of Independence" (A. B. Breivik, 2011, s. 933).

Kvinnene ser ut til å måtte bære både skylden- og å ta sin del av støyten - for brorparten av det som er galt i henhold til Anders Behring Breiviks selvstendighetserklæring og det tilhørende verdensbildet han maler frem i sitt kompendium, 2083. Selv om dagens Europa i utstrakt grad er preget av langvarig fred og rådende stabilitet, og en økende velstand og levealder for både kvinner og menn, ser Breivik en verden der multikulturalismen, som marxismens konspiratoriske arv, har fungert avvæpnende og feminiserende på den vestlige mannen. Slik ligger alt til rette for at en samlet muslimsk massediaspora skal kunne reise seg fra øst, og uforstyrret ta over makten i et Europa som allerede ligger skadeskutt etter årtier med kvinnefrigjøring og kjønnsnøytral likestilling. Det pågår en eldgammel religionskrig, og blogging i høyreekstreme forum alene, er ikke lenger et tilstrekkelig våpen i motstandskampen. «[O]fferet for den eurabiske konspirasjonen, ifølge Breivik, er den hvite vestlige mann. Han blir kalt rasist og mannssjåvinist hvis han tar igjen eller forsøker å gjenopprette tapt autoritet, og ender dessuten opp som seksuell taper» (Borchgrevink, 2013, s. 222).

Men som selvoppnevnt ridderjustitiarius er Anders beredt til å gjøre det som trengs, og den 22. juli 2011 blir denne besluttsomheten gjort bekjent for oss alle. Først ved bilbomben på om lag 950 kilo utenfor høyblokka i Regjeringskvartalet, og så skuddene mot Arbeiderpartiets ungdomsorganisasjon AUF sin sommerleir på Utøya i Tyrifjorden. I forkant samme dag har han per e-post publisert sitt politiske manifest gjennom en - delvis mislykket - masseutsendelse til omlag åtte tusen unike e-postadresser; «I sin forklaring i Tingretten 19. april 2012 beskriver

Breivik at han blir ekstremt frustrert over at det store dokumentet ikke ser ut til å gå gjennom» (Mühleisen & Lorentzen, 2013, s. 131). Etter en rekke feilmeldinger, forlater etterhvert mailen med kompendiet utboksen, og ute i cyberspace når Breiviks e-post frem til 1002 av de utvalgte adressatene i Norge, Belgia, Finland og Storbritannia (Borchgrevink, 2013). Mottakerne er håndplukket, og e-postadressene til andre «europiske patrioter» møysommelig samlet inn (Strømmen, 2014, s. 16). På mailens mottakerliste står personer som Breivik mener deler hans kulturkonservativt islamofobe verdenssyn, og troen på det nødvendige blusset for krigen han nå akter å antenne. Avsenderen er det konstruerte aliaset Andrew Berwick – representant og *Justiciar Knight Commander* for den like oppdiktete organisasjonen Knights Templar Europe og dens lokale forgreining, Knights Templar Norway. I kompendiet navngis organisasjonen også i enda svulstigere- og okkulte ordelag, der Breivik hevder å føye seg inn i rekken av korsfarere i den tusenårige motstandsbevegelsen, *Pauperes commilitones Christi Templique Solomonici* – eller PCCTS;

[...]Poor Fellow-Soldiers of Christ and of the Temple of Solomon [...], were among the most famous of the Western Christian military orders. The organisation was founded in 1119 by knights sworn to protecting Christian pilgrims visiting the Holy Land after the Crusaders re-captured Jerusalem from the Muslims in 1099. [...] Choosing the path of the Justiciar Knight is to walk the path in pursuit of becoming “The Perfect Knight”. Any candidate prepared to walk this road must be willing to forfeit his materialistic ambitions and embrace voluntary poverty and martyrdom. (A. B. Breivik, 2011, s. 812 og 820).

I tillegg laster han opp en drøyt tolv minutter lang video på blant annet nettstedet YouTube; en trailer- og kortversjon i bilder, med frampeik til innholdet i det 1518-sider lange manifestet. I videoens tredje del, *Hope*, ber han eventuelle seere om å slutte seg til idéen om en paneuropeisk ridderorden; «Onward Christian Soldiers! [...] Europe is awakening from its slumber... Support the resistance! Become a Justiciar Knight in your country!». ¹⁰¹ Til toner fra Helene Bøksle, og temaet fra filmen *Age Of Conan*, trekker Breivik opp en tidslinje mellom seg selv og legenden om slaget ved Thermopylae, der angivelig 300 modige spartanere slo tilbake Xerxes’ persiske invasjonsstyrker – en overmakt på over én million mann. Selv skulle han kle seg ut som polititjenestemann, og som ved en trojansk hest, benytte den hjemmelagde uniformens tillitvekkende karakter til å komme nært nok innpå sine offer – på skuddholds avstand til ubevæpnede barn- og politisk engasjerte ungdommer. For, som Breivik siterer John Stuart Mill på i sin da nyåpnede Twitterkonto, er «[e]n person med en idé [...] sterkere enn 100 000 mann med bare interesser» (Borchgrevink, 2013, s. 41). Breiviks ideologi skulle implementeres med vold, og en monolittisk renhet og europeisk suverenitet slik gjenreises;

«Unity. Not diversity. Monoculturalism. Not multiculturalism. Patriarchy. Not matriarchy. European isolationism. Not European imperialism»¹⁰².

I ettertid vet vi at han var alene om det som skulle skje, og at han ifølge ham selv var forberedt på å lide martyrdøden for sin overbevisning. ««I dag skal jeg dø», tenkte han, «er ikke så keen på det, egentlig»» (Borchgrevink, 2013, s. 217). Men opphøyelsen til martyrstatus bærer også med seg en forutsettelse om tilhengere og fanebærere, eller i det minste et publikum av *brødre i troen*. Under årene med forarbeid og pedantisk grundige preparering opplevde Breivik å finne sine likesinnede på nettet, og denne fredagen var den ensomme ulven omsider rede til å springe ut fra sin flokk. Mot slutten av kompendiet, synes narsissismen i livsverket hans å være både total og fullendt;

I will always know that I am perhaps the biggest champion of cultural conservatism, Europe has ever witnessed since 1950. I am one of many destroyers of cultural Marxism and as such; a hero of Europe, a savior of our people and of European Christendom – by default. A perfect example which should be copied, applauded and celebrated. The Perfect Knight I have always strived to be. A Justitiar Knight is a destroyer of multiculturalism, and as such; a destroyer of evil and bringer of light (A. B. Breivik, 2011, s. 1435).

8.1 Det uforskyldte sølibatet

Den 27. juli 2011, fem dager etter angrepene mot Regjeringskvartalet og Utøya, og bare to dager etter markeringen på Rådhusplassen og rosetoget i Oslo, der anslagsvis 150 - 200 000 barn og voksne deltok, skriver den selverklærte anti-feministen Eivind Berge dette i sin blogg;

I believed I would probably become Norway's first modern violent activist in peacetime. Celibacy enforced by a feminist regime had driven me to the point where I saw no other option. I would target the pigs who enforce feminist law, knowing I could realistically at least kill one of them before I would be captured or killed myself. Thus revenge would be assured and if I lived, my reputation as a violent criminal would make me attractive to some women [...]. I knew things are seriously amiss around here and that neither feminism nor multiculturalism is sustainable in the long run, but I had no idea a formidable activist named Anders Behring Breivik was already years into meticulously planning an attack that would show the entire world what Vikings are made of ¹⁰³

Sølibatet Berge lever i, er altså ikke selvpåført ifølge ham selv. Det er feminismen skyld, og således påtvunget ham, i det likestillingen har gjort det mulig for kvinner å velge ham bort som potensiell partner. Med en absurd logikk, ser han det derfor også som legitimt å ta livet av de som håndhever lovene i et regime basert på likeverd mellom kjønnene. Berge ser derfor Breivik som en «formidable activist», angrepet på Regjeringskvartalet som «spectacular» og massakren

på Utøya som «mind-boggingly effective». Om landets daværende justisminister, Arbeiderpartiets Knut Storberget, skriver han;

[...] then the ugly face of the scumbag Knut Storberget keeps appearing in the news to remind me that this was not an attack against the innocent. Storberget is the main poster boy for feminist corruption of justice, and there is no fucking way his presence can evoke anything but hatred¹⁰⁴

Berge hevder å være liberal, og som sådan tilhenger av religionsfrihet. Samtidig anerkjenner han noe av Breiviks syn på at islam kan komme til å bli et sikkerhetsproblem, og han er langt på vei enig i at Europa i nær fremtid vil kunne stå overfor en religionskrig. Likevel er det idéene om den institusjonaliserte statsfeminismen, og synet på kvinners *seksuelle hegemoni* som undertrykkende virkemiddel, som først og fremst forener Breivik og Berge. Begge fremsetter nemlig en likelydende påstand om at kvinner innehar en signifikant større erotisk kapital, enn hva menn besitter – simpelthen ved at de er kvinner. Samtidig hevdes det at alle menn er bærere av større seksuelle drifter, og et biologisk determinert behov for forløsning. Legger man til multikulturalismens allestedsværende avtradisjonisering av kjønnsrollene, gir dette i sum kvinnene et manipulerende fortrinn over mannen, som i realiteten er gjort til det *det svake kjønn*. På bekostning av et patriarkat i forfall, er det kvinnene som nå sitter med *bukta og begge endene*;

The female manipulation of males has been institutionalised during the last decades and a partial cause of the feminisation of men in Europe. This highly underestimated factor has contributed to the creation and rise of the matriarchal systems which are now dominating Western European countries. European women, in light of the feminist revolution, are now considerably more influential than men due to the sum of all forms of capital (A. B. Breivik, s. 1180).

At feminismen og fremveksten av kvinnefrigjøringen har vært provoserende for enkelte menn, er i seg selv som gammelt nytt å regne. Kjønnsforsker Jørgen Lorentzen påpeker likevel i artikkelen *Mann over bord*¹⁰⁵ i Morgenbladet den 15. desember 2011, at mye tyder på at de anti-feministiske strømningene i samfunnet er sterkere, og at det kan dreie seg om en bredere minoritet av menn som nå mener at likestillingen er gått for langt. I holdningsundersøkelsen *Likestilling og livskvalitet 2007*, som siteres i samme artikkel, sees også lignende sammenhenger, der det påvises fellestrekk mellom motstand til likestilling, innvandring og statlig innblanding; «[d]et ser ut som denne 'nok-er-nok'-tendensen har et element av forskansning og underlegenhetsfølelse, særlig knyttet til utdanning».¹⁰⁶ I landskapet av menn der ute, er det noen som opplever at de har blitt satt i skyggen, og at noe som er rettmessig deres har blitt frarøvet dem, i det kvinnene stormer frem på nye og hittil mannsdominerte arenaer. Lorentzen ser disse mennene som mulige «vandrende katastrofeområder». Den kjønnede

dimensjonen i Breiviks manifest er således også preget av en tydelig misogyni, der antatte feminister utpekes til fiender og legitime mål som skyldige i landsforræderi, fordi de «har ødelagt kjernefamilien, oppfordrer til seksuell promiskuitet og er islamvennlige».¹⁰⁷

Er i så fall dette utelukkende, som i tilfellene Breivik og Berge, «holdninger vi finner på ytterste høyre fløy», eller kan radikaliseringsprosesser - hos menn - avsløres som at de som faller utenfor nærmest ved automatikk retter sinnet sitt mot *feministstaten*? Kan det så spores tydelige skiller mellom *det maskuline entreprenørskap* som sosialt engasjement, og anti-feminisme som redskap for politisk innflytelse? Eller er dette implisitte størrelser i menns løpende forhandlinger om sosial status, og noe som kan sies å utgjøre fundamentet i en enhver *mannlig ideologi*?

I sin artikkel «Gender, class and terrorism», går Michael Kimmel (2002) langt i å antyde at det kan spores grunnleggende ideologiske paralleller mellom angrepene på World Trade Center og Pentagon den 11. september 2001, og bombingene av Murrah Federal Building i Oklahoma City i 1995. For selv om førstnevnte terrorhandling ble utført av sunni-muslimske fundamentalister, og sistnevnte av den amerikanskfødte krigsveteranen og høyre-ekstremisten Timothy McVeigh, har de til felles at de ideologiske utgangspunktene for terrorhandlingene næres av underliggende mannlighetskomplekser; «Central to their political ideology is the recovery of manhood from the emasculating politics of globalization» (M. Kimmel, 2002). I likhet med Breivik, som i forkant av 22. juli, både hadde forfattet- og publisert innlegg på ulike nettforum, deriblant det innvandringskritiske Document.no, hadde McVeigh også på forhånd proklamert sitt ideologiske standpunkt og misnøye til den rådende politikk, riktignok i brevform og til en mindre lokalavis; «[h]e complained that the legacy of the American middle class had been stolen by an indifferent government» (ibid.).

I ettertid kan Breivik og McVeighs ytringer tolkes som mer enn bare konkrete trusler, for - som vi nå kjenner til - var voldspotensialet hos begge signifikant og i storskala. Men var ytringene en bevisst forhåndsomtale av gjerningsmennenes voldsberedskap – en strategisk del i deres planlagte aksjoner – eller bør det snarere leses som et «varsku her!», et uttrykk for opplevd frustrasjon, eller et machokulturens signal om *menn over bord*?

8.2 Renhetsidealet

Store forbrytelser springer ofte ut av store ideer. Få store ideer viser seg å være helt uskyldige når inspirerte disipler prøver å la ordet bli kjød – men noen kan knapt nok omfavnes uten at tennene flekkes og bajonettene slipes. Blant disse ideene har drømmen om renhet hedersplassen

(Bauman, 2005, s. 23).

«Rasistiske ideologier er nesten alltid også kvinnefiendtlige og antifeministiske»¹⁰⁸, hevder den britiske filosofen Jane Clare Jones. Hun har studert Anders Behring Breiviks manifest, og finner tydelig tegn til at kvinnehatet gjennomsyrrer hans ideologi i like stor grad som islamofobien og hatet mot muslimer; «antifeminisme og kvinnehat er dypt forankret i alt [Breivik] står for» (ibid.). - Hun skisserer videre for at det foreligger et kvinnehat på to nivåer. Først ved det hun finner som en uttalt antifeminisme, der Breivik legger til grunn for at kvinnefrigjøringen det siste århundret er direkte årsak til et brått forfall i europeisk kultur. Kvinners nyvunne fokus på karriere har medført et demografisk kollaps. Som antydning innledningsvis, har det Vestlige patriarkatet falt som en konsekvens av kvinnefrigjøringen, og slik Breivik ser det, lagt Europa åpent for muslimsk kolonisering. Feminismens kontinuerlige avmaskulinisering av den europeiske mannen har fungert avvæpnende, og Europa sitter dermed forsvarsløst tilbake foran den kommende religionskrigen og muslimske massediaspora. Breivik hevder at det er kvinnenenes «emosjonalitet» og «medfølelse», som per automatikk får dem til å svikte Europa, slik det feminine følelsesregisteret gjør kvinner mer vennligstilt overfor multikulturalismen. I samtaler på Ila med rettspsykiaterne Husby og Sørheim, ordlegger Breivik seg slik; «Min mor er ikke intellektuelt kapabel [...] Hun er gjennomsnittlig, og mot islamisering. Men kvinner forstår ikke æresbegreper, og 90 % er emosjonelt ustabile» (Borchgrevink, 2013, s. 352).

Breiviks anklager mot kvinners delaktighet i islamiseringen av Europa, gjennomsyrrer således det symbolske innholdet i hele hans politiske- og ideologiske standpunkt. Det er nemlig når kvinner får politisk makt, at disse verdiene spres. Europa som helhet blir dermed feminisert og strukturelt svakt – og «et lett bytte for aggressive islamister»¹⁰⁹. Faktagrunnlaget - så fremt det kan sies å finnes et slikt grunnlag i det hele tatt i Breiviks ideologiske univers -, er dermed problematisk på så mange måter at det kan synes vanskelig å finne et klokt sted å starte. Men det ligger til grunn at den eksplisitte antifeminismen i Breiviks manifest også bærer bud om et tilleggsnivå av implisitt misogyni, der en serie koblinger og analogier knytter en slags

forestilling om at seksuell renhet er tett- og uløselig sammenbundet med idéen om en kulturell- og rasemessig renhet. «Fundamentalt sett er Breiviks tanker strukturert rundt en ”renhetsøkonomi”, om ”oss” versus ”dem”, eller identitarianisme [...] Opprettholdelse av renheten krever strengt vakthold over grensene mellom det som er innenfor og det som er utenfor» (ibid.).

Feminismen er i så måte svært sentral i Breiviks *mannlige ideologi*. Først fordi den, ifølge ham selv, rokker ved selve fundamentet i det som utgjør grunnleggende- og biologiske sannheter ved forholdet mellom kjønnene. Feminismen gjør «menn bløte og feminiserte («a touchy-feely subspecies», som han kaller det)». ¹¹⁰ For det andre fordi den har avlet kvinner til maktutøvelse og dominante posisjoner og -samfunnsroller. I Breiviks ideologi er forståelsen av kjønnenes biologisk determinerte forskjeller viktig – det er nemlig denne naturbestemte ulikheten alene som avgjør menns posisjon, *den gudegitte patriarkalske dominansen*. Eller som han utbroderer det i den delen av manifestet der han underlig nok intervjuer seg selv;

[...] men are not men anymore but sexual and emotional beings that are there to serve the purpose as a never- criticising soul mate to the new age feminist woman goddess. The perfect patriarchy has now been fulfilled and complete equality has finally been achieved. The fact that mankind will cease to exist within three generations with this type of regime is irrelevant (A. B. Breivik, 2011, s. 1402).

8.3 Intimiteten penetreres

Sett i sammenheng med Breiviks kvinnesyn og likestilling, er det kanskje ikke direkte sjokkerende at han også stiller seg som motstander til homofili og kjønnsnøytrale ekteskap. Likevel er kanskje det mest iøynefallende og fascinerende, at den tydelig høyreorienterte ideologiplattformen Breivik befinner seg på, i stor grad preges av det samme *logiske rationale* som både islamsk fundamentalisme så vel som den ortodokse jødedommen. «De har alle tre en idé om en opprinnelig ren kultur, de er alle tre fundamentalt mot likestilling og med en overordnet maskulinitet som forbilde, og de har en forestilling om at denne renheten blir tilsmusset av forskjellige former for innblanding av både kulturell, religiøs og politisk art». ¹¹¹ Det feminine må derfor disiplineres og kontrolleres, fordi det vil representere en konstant trussel i forhold til dette renhetsidealet. «Det feminine truer renheten fordi det – både billedlig og bokstavelig – slipper den andre inn, og dermed utydeliggjør grenser. I Breiviks framstilling er sammenhengen tydelig: Kulturelt forfall, eller «forurensing» som han også kaller det, er lik seksuell umoral, først og fremst kvinnelig promiskuitet, men også mannlig homoseksualitet». ¹¹²

Den *ukontrollerbare kvinnelige seksualiteten*, blir derfor sterkt problematisk. Siden renhetsøkonomien ideologien hans er tuftet på, sier seg villig til å investere alt i å vokte sine grenser, er penetrasjonen for Breivik svært skamfull. Sammenkoblingen mellom rasemessig-, kulturell- og seksuell renhet, illustreres tydelig i metaforen om et Europa som penetreres og gruppevoldtas av muslimer.

Skylden for denne grenseløse seksuelle utfoldelsen, og feminismens besudlede velkomst til penetrasjonen, tildeler Breivik kulturmarxismen, som - ifølge manifestet hans – kjempet frem en mer liberal seksualetikk. Sekstiåtternes seksuelle revolusjon, settes slik i sammenheng med den *eurabiske* konspirasjonstenkningen. Den totalt manglende seksualmoralen, blir slik ansett som den marxistiske kulturelitens *weapon-of-choice*, i det Europa skal feminiseres til en «sex-and-the-city-livsstil», for så å regelrett legge seg på rygg for Islam. I tillegg er denne manglende seksualmoralen, fra Breiviks ståsted, også særlig skadelig for kjernefamilien og den vestlige fertiliteten. Han påstår blant annet at jenter ned i 11-12 årsalderen tilbyr oralsex, og at halvparten av alle hans kvinnelige venner er «luddere», siden de alle har hatt mer enn 20 seksualpartnere – noe som han tilegner en betydelig del av skylden for den totale kollapsen vårt samfunn snart vil stå overfor (Mühleisen & Lorentzen, 2013, s. 136). Når Breivik snakker om den seksuelle frigjøringen, snakker han om «skam, avsky, ekkel, sykdom, destruktivitet, sammenbrudd, tilintetgjøring og kulturelt selvmord» (ibid.). For Breivik er forholdet til sex og kropp preget av samtidige motsetninger som «angst og fascinasjon», «angst og begjær» - for ikke å si en sammensmelting av *det intime* og *det ideologiske*. Gjennom å vise til familiære tilfeller, som sin søsters angivelige tilfelle av chlamydia, sin mors genitale herpes og sin stefars fem hundre seksualpartnere, mener Breivik å kunne bevise feminismens storpolitiske konsekvenser for den europeiske kulturens sammenbrudd og fall. At Breivik legger ut om sin mors gynekologiske historikk, reiser et spørsmål om sunnhetsgehalten i relasjonen mellom mor og sønn. Han skal på et tidspunkt, i tiden etter at han flyttet hjem igjen, ha forsøkt å kysse henne (Borchgrevink, 2013).

Jørgen Lorentzen støtter seg til den tyske historikeren Klaus Theweleit (1980), og hans analyse av Frikorpsene – utgangspunktet for nazistenes SS- og SA-soldater, som på mange vis delte Breiviks kvinnesyn, der de «utflytende kvinnelige kroppene er angstskapende og må holdes i sjakk ved hjelp av avskyens språk»;

Frikorpsmennenes kvinnesyn var preget av vemmelse over kvinnekroppen, og begreper som flod, blod og skitt la grunnlaget for deres aversjon og ubehag over kvinners kropp og

seksualitet [...]. Både Frikorpsmennene og Breivik drømte om et samfunn som kunne regulere og kontrollere kvinnen og innordne det utflytende i et strengt regulert og systemorientert, rent hvitt samfunn (Theweleit i Mühleisen & Lorentzen, 2013).

I kjernen av det som Jones og Lorentzen skisserer her, ligger det som førstnevnte kaller «løgnen om det *rene*». En idé om det ukrenkelige, uavhengige og usårlige *selvet*. I skapelsen av dette selvet, konstrueres en bestemt form for «upenetrerbar» patriarkalsk maskulinitet:

Kvinner, som mange menn er avhengige av for å få for eksempel sex, barn og omsorg, blir en konstant fare. Det handler om begjæret etter å være fullforsikret mot risiko – og i siste instans døden. Hvis du ikke trenger noen, kan ingen såre deg, du kan ha full kontroll¹¹³

Selv om eksempelet Anders Behring Breivik på sin side hevdet å være både «ridderlig» og «heroisk», ser ikke Jones dette som en uttalt selvmotsigelse for hans del. Paradoksalt nok er de mennene som ønsker å fremstå som de mest ridderlige, gjerne de mennene som også utviser størst kvinneforakt og kvinnefiendtlighet. Den usårlige maskuliniteten er nemlig alltid truet og under skyts, ikke bare fra sin avhengighet til kvinnen, men også fra andre menns voldspotensiale. «I bakgrunnen lurte forestillingen om seksuelt og fysisk aggressive innvandrere, somaliere som gjengvoldtar en jente, som ikke bare representerer en trussel, men kanskje også fantasien om en annerledes og mer direkte form for maskulinitet» (Borchgrevink, 2013, s. 28). Kvinner gjøres slik til en valuta i menns løpende forhandlinger om å dominere hverandre. Sånn sett er det ingen åpenbare motsetninger mellom Breiviks bilde av seg selv som kriger og beskytter, og den forbrytelsen han begikk; «Kvinnene og barna han drepte var ikke «hans» - de var fiendens, og tapet av dem er en pris fienden må betale i krig»¹¹⁴.

8.4 Mer enn en norsk tragedie

Paradokser, slik de som vist dukker opp i den høyreekstreme ideologien Breivik hentet sin inspirasjon fra, er i så måte ikke uvanlige i konspiratoriske verdensanskuelser – heller ikke i de som ekstremistiske- og fundamentalistiske ideologier ofte er tuftet på. Samtidig som islam anklages som utelukkende kvinneundertrykkende og kvinnediskriminerende, og at den som religion i praksis derfor er uforenlig eller inkompatibel med et vestlig kjønnslikestilt verdisyn, erklærer samtidig tilhengere av det såkalte kulturkonservative høyre seg ofte som anti-feminister, og det hevdes høylytt at den norske likestillingen har gått altfor langt. «Det eneste punktet som holder disse motstridende synspunktene sammen, er en opplevelse av at den hvite, muligens kristne, vestlige mannen har mistet en (antatt) posisjon som den som definerer verden

eller nasjonen» (Grung i Indregard, 2012, s. 196). Den tilsynelatende totalt fraværende evnen – eller muligens snarere viljen – til refleksjon rundt kristendommens rolle i historien som legitimerende maktfaktor for kvinneundertrykkelse er slående;

Denne (forestilte) posisjonen oppleves tydeligvis av noen som truet – av muslimer på den ene siden, og av feminister på den andre. [...] Anklagen om at islam er en kvinneundertrykkende religion blir dermed ikke et uttrykk for et høyreekstremt engasjement for å sikre muslimske deres rettigheter, men er et utspill for å ramme muslimer som en religiøs gruppe (ibid.).

Argumentasjonsrekkene i mannlige ideologier ser i så måte ut til å være nært forbundet med – for ikke å si direkte næret av – konspirasjonstenkningen, og dens hang til å utpeke syndere i blant annet rekken av meningsmotstandere. Om vi spoler tiden tilbake til rettssaken etter den 22. juli, var noe av det mest sentrale i mediernes dekning, spørsmålet om Anders Behring Breiviks tilregnelighet. Mange trakk et slags lettelsen sukk, straks det viste seg at gjerningsmannen var både hvit og etnisk norsk av opprinnelse. «Norge hadde vært et verre sted hvis det hadde vært en ekstrem islamist. Samfunnet hadde reagert på en helt annen måte»¹¹⁵, hevder Øyvind Strømmen til Aftenposten. Han viser til at debatter etter terrorangrep begått av ekstreme islamister, generelt dreier seg om ideologien bak handlingen, og om terrororganisasjonen og dennes politiske ytringer og religiøse standpunkt. Straks fienden kommer «innenfra», og slik høyreekstreme terrorhandlinger ofte begås av såkalte soloterrorister, legges gjerne definisjonsvokabularet over til psyke, mental tilstand, gjerningsmannens bakgrunn og eventuelle traumer under oppveksten. Ideologi og politikk blir dermed tilkjennegitt langt mindre relevans. I tilfellet Breivik, ble i stor grad tilregnelighetsspørsmålet knyttet opp til om han handlet på bakgrunn av ideologi, eller ikke. «Man overså muligheten for at det kunne være begge deler. Det er fullstendig mulig å være gal og likevel ha en politisk oppfatning»¹¹⁶, legger Strømmen til.

At Breivik i den første sakkyndige-rapporten, faktisk ble funnet utilregnelig, ble ansett som problematisk, fordi det i en eventuell rettskraftig dom ville frata ham straffeansvar. Samtidig var det nok også en forestilling, om at utilregnelighets-merkelappen kunne bidra til å redusere 22. juli til en gal manns handlinger, og dermed fjerne Breivik som en ideologisk aktør situert i de norske politiske klimaet. Musiker, komiker og forfatter Kristopher Schau dekket rettsaken for Morgenbladet – en serie artikler som senere også ble samlet i bokform – der det heter;

Den største faren som står igjen, er [...] at vi kan glemme å høre etter nå som han er her. Det er nå vi kan se hvor ideene hans kommer fra, og det er nå vi kan få en forståelse av hva vi

må se etter for å unngå at vi får en situasjon som denne igjen. For det skal vi ikke. Det Behring Breivik har kommet med, er bare varianter av propaganda han selv har fått høre. Det er ord som han har overtatt og nå selv bruker, som har formet den han er, som har ført til uhyrlighetene 22/7. Derfor skal vi ikke gjøre ham den tjenesten og kalle ham dum. Da anerkjenner vi ikke trusselen i tankene hans. Vi må høre på hva han sier, og hvordan han sier det (Schau, 2012, s. 18-19).

Når de rettspsykiatriske sakkyndige Husby og Sørheim anså Breivik som utilregnelig, anerkjente de samtidig hans politiske oppfatninger som ekte, og at disse kunne knyttes til «strømninger i andre deler av Europa».¹¹⁷ Det var altså ikke bare fantasier, der ridder Breivik, som sin «adlede kollega» Don Quijote, jagde vindmøllene på åkeren. Likevel ble det dvelt lite ved ektheten ved Breiviks ideologiske univers. Gjennom utilregnelighetsstempelet ble handlingene i stedet «reduisert til en slags naturkatastrofe» (ibid.).

8.5 Vesten kastreres

En av de største utfordringene ved nettekstremisme og hatefulle ytringer, er at de per tendens siver inn i den øvrige samfunnsdebatten (Jupskås, 2012; Strømmen, 2012). «Snikislamisering» var til eksempel et velbrukt uttrykk på nettet, også lenge før Siv Jensen tok det i sin munn under sin tale til Fremskrittspartiets landsstyremøte i 2009.¹¹⁸ Man frykter sådan at hatefulle ytringer, i verste fall, og som i de historiske tilfellene Nazi-Tyskland og nittitallets Rwanda, gjentas så ofte at de til slutt danner presedens. Om vi i nærmeste fremtid ligger an til slike tilstander på hjemlige- og nåtidige trakter, er selvsagt mulig å avskrive som selsomt og å trekke det noe langt. Likevel brant det en anti-semittismens fakkell i Tyskland lenge før massedeportasjonen av jøder, og denne fakkelen ble delvis antent gjennom mer ytterliggående medier, og en hatpropaganda rettet med hypodermisk presisjon (Klein, 2010). En som muligens ser en slik historisk tidslinje mellom Tyskland, riktignok sekstitallets tyske Forbundsrepublikk, og det norske sosialdemokratiet anno 2011, er ansvarlig redaktør for Document.no, Hans Rustad. Document.no ønsker riktignok å fremstå som en seriøs kanal, og å være et intellektuelt orientert nettsted, særlig opptatt av internasjonal politikk, og integrerings- og innvandringspolitikk. Rustad er kritisk til islam, men også tidvis kritisk til kontrajihadistenes militante retorikk, og det som Rustad omtaler som «Bat Ye'ors «konspirasjon» og sekterisme på høyresiden» (Borchgrevink, 2013, s. 174). På Documents forside lener *Pallas Athene* – gresk mytologis jomfruelige gudinne, og visdommens ypperste-prestinne - heroisk pannebrasken mot spydet. Det er ellers, og som Aage Storm Borchgrevink påpeker, en blogg «fri for bilder, videosnutter og lydfiler. Ikke noe useriøst fjas. Her er verken fantasy-tøv, korsfarer-kitsj eller vikingsymboler.

Document-estetikken handler om å sette tekst og tanke i fokus» (ibid.). Document og Hans Rustad refereres til av mange, og nettstedet kunne i november 2011 skilte med 52 000 individuelle brukere - en anseelig mengde følgere for en norsk nettpublikasjon. Rustad er selv barn av sekstiåtterbevegelsens motkultur, men har de senere årene tatt et oppgjør med denne gjennom en serie innlegg på Document.no. Et oppgjør som muligens kan spores tilbake til sekstitallet, da han selv var han aktiv i SUF, ungdomsorganisasjonen til Sosialistisk Folkeparti, forløperen til dagens Sosialistisk Venstreparti. «Sommer, bading, ungdom og politikk var en het kombinasjon, også i 1968 (Borchgrevink, 2013, s. 177). Når SF så beveger seg i en mer kommunistisk retning, bryter den anti-autoritære Rustad ut; Stalin og «kommunistene hadde mer blod på hendene enn høyresiden». (ibid.). I det ml-erene utover gjennom sytti-, åtti-, og nittiårene inntar kultureliten, og det akademiske-, journalistiske-, og politiske Norge, blir Rustad stående igjen på utsiden. Rustad opplevde at kritikken mot de mer autoritære trekkene ved sekstiåttergenerasjonen og «den autoritære arven til Arbeiderpartiet» falt for døve ører. Den som pekte på disse trekkene, og ville diskutere, slapp ikke til;

Den norske eliten har en kollektivistisk holdning. De utgrenser og fortier saker som er vanskelige, som Kinas angrep på Vietnam i 1979, Bosnia-krigen på nittitallet og innvandrerkvinnenes rettigheter i dag. Det gikk en linje fra venstresidens lunkne støtte til Salman Rushdie på åttitallet til Arbeiderpartiregjerings unnskyldning i karikaturstriden. – Utenriksminister Jonas Gahr Støre forsøker å løse sirkelens kvadratur ved å lansere begrepet Det nye norske vi, mente Rustad. – Sannheten er at en rekke innvandrere ikke vil være del av fellesskapet (Borchgrevink, 2013, s. 178).

Med eget forlag, og senere egen nettside, tar Rustad bladet fra munnen. Det var på tide å luften kritikken mot de upenetrerbare marxistiske skyttergravene, og nettet skulle etter hvert vise seg å være det best egnede medium. Rett før jul i 2009, publiserer han artikkelen *Ekstremistan IV: Sex som våpen* på Document.no:

Det er forunderlig hvor mye europeerne er villige til å lukke øynene for, for å slippe å se. [...] Mens marxistene snakker om sex som vare og markedsfetisj, blir det hos muslimene snarere til et våpen og en av de sterkeste grensemarkører i et flerkulturelt samfunn. Sex er den mest transkulturelle valuta av dem alle, den stimulerer sansene og nysgjerrigheten på tvers av alle barrierer. [...] Graden av overgrep sier noe om samfunnets svakhet. I Sverige har man hatt en rekke grove voldtekter av enslige kvinner, og av småjenter i 11-12-årsalderen, unge menn som streifer rundt på jakt etter svake kvinner, i flokk, jentunger som voldtas i skolegården. Dette handler ikke om kulturforskjeller. Det handler om krig, om at vestlige kvinners bevegelsesfrihet, selvstendighet, også frihet til å kle seg som de vil, utløser en slik aggresjon i muslimske menn. [...] På den ene siden kjøres kravet om hijab frem under dekke av likestilling. Det utgis for å være selvrealisering, men er en aggresjonshandling, mot både menn og kvinner. På den andre siden viser ikke muslimske menn vestlige kvinner respekt, og noen viser sin forakt ved å gå enda lenger. Det er en klassisk knipetangsmanøver

der rettighetene og kvinnes frihet knuses fra begge kanter, og vestlige menn utsettes for en langsom kastraksjon [sic].¹¹⁹

I Rustads metaforer, blir sex til «valuta», og seksualisert voldsutøvelse løftet fra det private, og opp på et overordnet, strukturelt gruppeplan. Intimitetens kapital, ifølge Rustad, kan i så måte se ut til å være preget av en slags stupende inflasjon, i det vestlige menn, især de heterofile, kastreres i møte med den muslimske maskulinitetens langt tøffere forhandlingsmetoder og markedskrefter. Voldtekt av «enslige kvinner og av småjenter» gjøres dermed til storpolitikk, og man kan bare spørre seg om hvordan verdensbildet til Rustad ville se ut, om overgrepene skulle ramme grupper med andre homogene merkelapper, så som gifte kvinner, lesbiske kvinner eller kvinner i pensjonsalder. Som hos Fjordman, blir muslimene fremstilt som en «monolittisk enhet», og som en antagonismens motpol til alt som kan omkranses som høyverdig, prisverdig og «vestlig». (Borchgrevink, 2013). I spørsmålet om renhet, finnes det monomant nok ikke noe sånt som en vestlig muslim. Femininitet objektiveres som «utfordrende», og kvinnekroppen som en slagmark, idet de store sivilisasjonenes maskuliniteter kolliderer; det er vest mot øst. For Rustad er møtet mellom «islam og Vesten [...] voldelig, men også erotisk» (Borchgrevink, 2013, s. 181); «Konflikten [...] mellom muslimer og Vesten, har et besynderlig seksuelt element, der blandingen av sexnekt og voldtekt er en knipetang som kastrerer den vestlige mannen» (ibid.).

I så henseende, synes kanskje ikke ridder Breiviks kamp å være en kamp mot vindmøller likevel. I hvert fall ikke vindmøller han alene konstruerte i sitt stille sinn. ««Utrolig bra skrevet, Hans ☺,» skrev Breivik om denne artikkelen» (Borchgrevink, 2013, s. 181) - en kommentar som senere er slettet fra bloggposten.¹²⁰

8.6 Drømmen om Disneyland

Breivik luftet flere av sine idéer på Documents kommentarfelter. Ikke alle innleggene er iøynefallende like hatske eller overlesset med politikerforakt, men i mistilliten til den da sittende rødgrønne regjering synes Breiviks frykt for islam å være implisitt. Om det er den tidlige tempelridder Andrew Behrwick som skriver vites ikke, men forestillingen om at en paneuropeisk- og kulturkonservativ revolusjon er nært forestående, er uansett tydelig i Breiviks penn;

Det er veldig viktig at vi her på dokument ikke begrenser vårt "politiske engasjement" til denne siden. Det er store politiske omveltninger som foregår i Vest Europa i dette øyeblikk

(en omveltning på gressrotnivå). De kulturkonservative bevegelser vokser med rekordfart og det er en konsolideringsprosess på gang i alle Vest Europeiske land. ALLE kan bidra og hvert eneste bidrag teller!:) Det beste du kan gjøre i Norge er å støtte Dokument.no enten økonomisk eller gjennom frivillig arbeid. Gå inn på diverse norske debattforum og markedsfør artiklene på Dokument.no. Med dedikert arbeidsinnsats er jeg sikker på at Dokument har potensiale til å bli det nye "Aftenposten"¹²¹.

Breivik fremstår som nærmest naiv i sin entusiasme. Om det er i et forsøk på å nå ut med legitimitet, eller å fremstå som en heldig utvalgt med kjennskap til Document.no sine indre anliggender, at han noe skråsikkert skyter inn at «Hans vil snart presentere sine ideer for hvordan dette kan gjøres», er uvisst. Hans Rustad har senere avvist at det fantes noen slike planer for en papirutgave av Document.no, i hvert fall på det tidspunktet, og uansett ikke en skala som Aftenpostens opplag slik Breivik hevder (Borchgrevink, 2013). Men Breivik gir seg ikke med det, og han har mer på hjertet;

Jeg anbefaller [sic] alle også på det sterkeste å utvide Facebook nettverkene deres, bruk den daglige kvoten på 50 invitasjoner til å knytte kontakter med Briter, Franskemenn, Svensker etc. Bli med i grupper som SIOE - Stop Islamisation of Europe, Against multiculturalism, bli med i FrP om ikke annet:)

Følg med på sider som gatesofvienna, brusselsjournal, Jihadwatch, religionofpeace etc. Les Fjordmans verk "Defeating Eurabia". Dette er f.eks. et eksempel den perfekte julegave til familie og venner. Add: Analekta Informatics på Facebook. Denne gruppen formidler nyhetsartikler som er ukjente for de fleste. Veldig bra nyhetstjeneste som også Dokument kan bruke hvis ønskelig. [...] Ser frem til å møte så mange som mulig av dere på Torsdag:). Vi får håpe Hans ikke velger Blitz Kafe eller Internasjonalen:)).

(For å adde meg på Facebook send en mail til year2083@gmail.com)¹²²

I nærmest samme åndedrag som Breivik ramser opp det han anser som sentrale kontrajihadistiske- og høyreekstreme bloggforum, så som Gates of Vienna, Brussels Journal, Fjordmans *Defeating Eurabia* og gruppen Stop Islamisation of Europe med sin norske avgreining SIAN – Stopp Islamiseringen av Norge, så står det der; «bli med i FrP om ikke annet:»). At Breivik i årene før 22. juli-terroren var søkende, og ute etter et fellesskap, eller et sted han kunne kjenne tilhørighet til, fremstår i ettertid som selvsagt og underforstått. Han oppgir sågar åpenhjertelig mailadressen sin for nærmere kontakt, som med prefikset «year2083» muligens bærer et uhyggelig frampeik på hvilke planer han allerede da hadde for Oslo og Utøya. At han i denne sammenhengen også finner Fremskrittspartiet som nevneverdig blant sine ideologiske meningsfeller, er kanskje ikke like lett å finne gode forklaringer på. Det er søkt å skulle påstå at man vil finne særlig gjenklang i partiets valgparoler, om en blar i Breiviks sammensatte kompendium. Men som ledende høyrepopulistisk aktør i det norske

politiske klimaet, kan det se ut til at det finnes stemmer som Breivik festet lit til, sin uttrykte politikerforakt til tross. Stemmer som i forkant hadde omtalt *den norske kulturen* som truet og under angrep. «Det todelte fiendebildet eller en «splittet delegitimering» finnes ikke bare hos høyreorienterte terrorister, men også hos mer etablerte partier – om enn i en betydelig mer moderat og mildere utgave. I stadig flere land snakker store partier om at deres samfunn står i fare for å bli «islamisert» og at de andre partiene enten skjuler utviklingen eller aksepterer at den finner sted» (Jupskås, 2012, s. 19).

Bak kronikken «Drøm fra Disneyland», på trykk i Aftenposten 27. august 2010, står FrP-representantene Kent Andersen og Christian Tybring-Gjedde. Sistnevnte har opptrådt med forelesninger på eksklusive møter for *Documents venner*. Der har stortingspolitikeren Tybring-Gjedde, ved siden av å ha delt podiet med den omtalte innvandringskritikeren Asle Toje, snakket om «den store demografiske endringen av Oslo og det kulturelle hamskiftet».¹²³ I Aftenposten ordlegger kronikkforfatterne Andersen og Tybring-Gjedde seg slik;

Norsk kultur vil bli stadig mer marginalisert, og etter hvert omskapt til symboler for en intolerant og ekskluderende fortid. Men vil vi hjelpe Arbeiderpartiet med å bytte ut norsk kultur med «flerkultur»? Aldri! Vil vi bidra til kultursviket? Ikke om noen satt opp plakaten «skutt blir den som...»! Vil vi noen gang føle oss «flerkulturelle»? Aldri i verden! For vi tror ikke noe på flerkultur. Vi tror det er en drøm fra Disneyland. Rotløshet satt i system. Idiotti på lang sikt, og vi tror det kan komme til å rive landet vårt i filler.¹²⁴

Kronikkforfatterne, især Tybring-Gjedde, måtte tåle hvass kritikk for sine meningers innhold i den umiddelbare debatten etter 22. juli. Likevel ser det ut til at regjeringspartiet fortsatt belastes med lignende ytringer fra sine medlemmer og tillitsvalgte. Oktober i år skriver Åsnes FrPs lokallagskasserer og medlemsansvarlig, Jan Peistorpet, at han «grøsser når han ser muslimer» og at han «har ingenting imot om Hedmark ble et muslimfritt fylke». Han legger til at det er «to asylmttak [sic] her og det er så man lurar på hvor man er når man går inn på Kiwi for å kjøpe mat og du er aleine hvit»¹²⁵. Det siterte eksempelet er dessverre ikke et engangstilfelle, for Peistorpet har markert sitt innvandringsyn på nettet ved flere anledninger, der han har opptrådd som en aktiv debattant, spesielt i Facebook-gruppen for tilhengere av bevegelsen Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). Antallet asylmottak i hjemkommunen ser ut til å oppta ham;

Jeg tror jeg er rasist. Her jeg bor er det to asylmottak...Det går buss derfra (color line hehe!) inn til butikkene her. Hvis man skal inn på Kiwi og kjøpe mat og det er 25 somalier inne der samtidig da er det nok ikke fritt enn at rasisten sitter bak øret og mumler noe. Det rare er at alle ser ut til å være ca 20 år. Er det bare den aldersgruppa som er reelle flyktninger ? [sic]¹²⁶

9 Maskulinitet som identitetsbærer

***Gutta har fått en ny utfordring:** «Å finne sin egen maskulinitet», et problem som cirka 99 prosent av oss ikke hadde merket hvis ikke oppfinnsomme sjeler hadde skapt en ny moteretning. Det har blitt in å bekymre seg over maskuliniteten sin. Det har, som bare en dansk akademiker kan uttrykke det, blitt «en statusgivende del av det refleksive identitetsarbeid». Nå skal hver og en av oss lære å syte på vårt kjønns vegne, og glemme alle de tusen forhold som skiller menn, og grupper av menn. Både du og jeg har de problemer vi har, fordi vi er menn. Vi skal skylde på kjønnen. Vi skal plages av kjønnen*

(Rolness i Macho-masochismen, 2000).¹²⁷

Den samfunnsvitenskapelig idéen om en mannlig kjønnsrolle, har sitt utgangspunkt i kjønnsdebatten fra det sene 1800-tallet. En tid der motstanden til kvinnefrigjøringen i stor grad fortsatt støttet seg på de tidligere doktriner om biologiske determinerte kjønnsforskjeller, og en samtidig påstand om medfødte egenskaper og særegenheter ved det å være kvinne, eller det å være mann. For kvinnens del bar dette også med seg en klar dimensjon av begrensninger, i form av datidens vektlegging av det biologiske kjønnen som sosial markør. De biologisk funderte kjønnsforskjellene, og slik disse var uløselig knyttet til indikatorer om rang og hierarki, la grunnlag for- og legitimitet til maskulin maktbruk og patriarkalsk kvinneundertrykkelse. Kvinners innskrenkede muligheter til lik samfunnsdeltakelse, herunder rett til utdanning og tilgang til arbeidslivet, ble begrunnet med omtanken for den kvinnelige skjørheten, som så lett ville bringe henne i ubalanse om hun fikk for mye å gjøre. Et tenkt scenario, der de harde vilkårene innenfor academia kunne resultere i mentale lidelser, og slik gjøre kvinnene mindre skikket til å være gode mødre, ville man helst unngå. Men den første generasjonen kvinner ved de nord-amerikanske forskningsinstitusjonene brøt ikke bare med disse gamle hypotesene - de motbeviste dem (Connell, 1999, s. 38).

Med fremveksten av kjønnsforskningen som samfunnsvitenskapelig disiplin, ble de biologiske doktrinene, og deres iboende hang til normativitet, etter hvert erstattet med en mer konstruktivistisk tilnærming til kjønnsbegrepet. Kjønn kunne dermed forstås og tolkes kulturelt, strukturelt, symbolsk og som identitetsbærer (Solbrække & Aarseth, 2006, s. 63). Med innføringen av kjønnsroller som sosiologisk begrep, refererte man ikke lenger til kjønn som størknet eller biologisk bestemt, men som kulturelt elastisk og sosialt formbart. Gjennom fremveksten av feminismen, og dens iboende mannlige aksept for- og støtte til kvinnefrigjøring

og kjønnsnøytral likestilling, har de tradisjonstunge patriarkalske strukturene mistet mye av sin dominans som strukturell kraft. De vestlig orienterte feministiske kjønnsrolleteoriene utfordret slik de tidligere stereotypiene, som i utstrakt grad attribuerte mannlighet til å være biologisk determinert. I feminismens typologi, er derimot maskuliniteten kulturelt fundert, eller rettere sagt; *maskulinitetene* er sosialt konstruerte. Biologi er ikke lenger dekkende nok i beskrivelsen av det mannlige kjønn, verken i anskuelser av kropp eller av menns praksis. «There is a whole range of social categories such as race, sexuality, ethnicity and religion that further problematize masculinity. As a practice masculinity has to be understood in a larger and more complex sociological, economic and political context» (Aslam, 2012, s. 82).

Et mer dynamisk fokus på de kjønnede relasjoner mellom menn - og mellom menn og kvinner - er derfor nødvendig for å forhindre at teoriene om multiple maskulinitetsformer kollapser for fristende biaser hva karakteristiske- og forenklete typologier angår; «'Masculinity' remains a powerful and popular concept, which contains within it powerful contemporary cultural resonances. Despite this, its precise meaning remains unclear and 'ill-defined'» (White, 2012, s. 185).

Samtidig er erkjennelsen av at det finnes mer enn en type maskulinitet av essensiell betydning, særlig i kritiske analyser av relasjonene menn imellom, og i deres forhandlinger om status og posisjon. Der maskuliniteter formes ved veiskillet mellom klasse, etnisitet og kjønn, er nemlig heller ikke den hegemoniske idealmaskuliniteten å anse som en fiksert- eller konstant maskulinitetsform. «In fact it is masculinity that occupies any hegemonic position in a given pattern of gender relations, a position always contestable. [A]dopting a relational approach [...] makes it easier to recognize hard compulsions under which gender configurations are formed, the bitterness as well as the pleasure in gendered experience» (Connell i Aslam, 2012, s. 84).

9.1 Mannlighet som protest

Marginaliseringsprosesser kan, som mulig antydnet, sies å rokke ved selve kjernen i det maskuline idealets attributter; «This either infuriates men, sending them on trajectories that are regressive, aggressive and reactionary, or emasculates them severely» (Aslam, 2012, s. 75). Den mest sentrale- og historisk nærmest universelle forventningen til mannen, er nemlig evnen til å opptre og å handle som familiens overhode; som *breadwinner* – forsørgeren som setter

maten på bordet. «Men fall down the appropriate gender order if they fail to fit into this assigned gender role» (Aslam, 2012, s. 85).

Connell skisserer slik for fire relasjonelle- eller relasjonsbeskrivende begreper, som - i forhold til hverandre - utgjør forhandlingsmønsteret i den vestlige maskuline kjønnsordenen; *hegemoni*, *underdanighet*, *delaktighet* og grad av *marginalisering* (ibid.). Et slikt rammeverk, og en samtidig analyse av menns rasjonalitet, herunder også rom for irrasjonalitet, kan støtte opp om en bredere forståelse for spesifikke maskuliniteter og menns kjønnede praksiser i higen etter suksess. Hvor reell er så idéen om et globalt maskulinitetshierarki? Er mannssjåvinisme, maskuliniteter i krise, menns sosiale mobilitet og tilbøyelighet til å la seg radikalisere beslektede kategorier med potensielt *kriminogene* valører? Og i så fall; er de mulige å reversere?

A predominance of men as terrorists and suicide bombers is indicative of an upheaval in practices of (Muslim) masculinities. Likewise the military chauvinism of a highly masculinized US army and the destruction caused by its military operations in Afghanistan, Pakistan (Waziristan) and Iraq, along with a very oppressive culture of holding detainees in Abu Gharaib and Guantanamo, place responsibility for the current global chaos on the masculine gender (Aslam, 2012, s. 84).

Connell argumenterer for protestmaskuliniteter som aktive responser til underdanighet (Connell, 1999). I et solidaritetsperspektiv kan slike opposisjonelle- og regressive maskulinitetstyper, sies å være tuftet på en arbeiderklassens etikk, og da med hensikt å gjenreise tapt ære; en kapasitet som anses som rettmessig eiendel, mannlig kapital eller som en selvskreven maskulin rettighet. På denne måten kan de dominerende maskulinitetsformene også forståes som et *produkt* av menns forhandlinger om posisjon, og ikke bare en opphøyd- og nærmest uoppnåelig *konstruksjon*. Et stadig skiftende dominerende ideal, vil nemlig hele tiden kunne utfordre- og forhandle om sitt krav til hegemonisk rang, og slik bidra til en kontinuerlig produksjon av (vrang)forestillinger om overmenneskelig mannlighet; *hypermaskuliniteten*. «Hypermasculinity is usually (but not always) at the heart of protest masculinity, and can be understood by viewing individual measures such as pursuit of military glory, pugnacity, boasting, sensitivity to narcissistic wounds and frequency of theft, personal crime and property crime» (Broude i Aslam, 2012, s. 86).

Den hegemoniske maskuliniteten opptrer således på tre enorme arenaer; domestisert, institusjonalisert og som pop-kulturelt- og seksualisert fenomen. Sentralt i utførelsen av dem alle, er at de i stor grad preges av *homososialitet* - altså en gruppementalitet der menn foretrekker og forbehandler andre menn foran kvinner, men også foran menn de ikke kjenner

solidaritet med, så som ved klasseforskjell, etnisitet, politisk tilhørighet og gjennom seksuell orientering. Begrepet homososialitet beskriver således en mannlig egenskap til fellesskap og med siktemål om å opprettholde maskulin makt. ”All these movements exhibit [...] ”protest masculinity” – a combination of stereotypical male norms with often unconventional attitudes about women. Exaggerated of potency are accompanied by violent resistance to authority, school, and work, accompanied by engagement with crime” (M. S. Kimmel, Hearn, Connell, & Holter, 2005, s. 417).

I tillegg finnes det en tydelig misogynistisk variabel til den hegemoniske diskursen, både i hjemmet, herunder som partnervold og vold i nære relasjoner, men også ute - som offentlig maskulin performativitet. Maskulin vold i sin aller største skala, finner vi eksemplifisert og institusjonalisert i militæret. Primært et arrangement der hegemonisk overmakt, og en rangert maskulin ære, danner selve kjernen i krig som geskjeft og i det daglige virkets disiplinering av individene. «[The] “hero” is central to the Western cultural imagery of the masculine, the “warrior”, a “knight in shining armor”. Military prowess as a test of honour was in medieval Europe a class theme of knighthood» (Aslam, 2012, s. 88). Det er således fristende å trekke paralleller til Anders Behring Breiviks “enkeltmannsforetak”, *The Knights Templar*, og hans samtidige trang til å projisere seg selv avbildet uniformert, i det som kan tydes som et mulig forsøk på å restaurere obsolete og for lengst utdaterte suprematistiske mannlighetsidealer; «Such imagery is used by militaries even today, and young recruits are made to idealize violence in a hero’s garb» (ibid.).

9.2 I hegemoniets vold – Supermann i kjønnsstrøbbel

I *En norsk tragedie* (Borchgrevink, 2013) beskrives hva forfatteren forklarer som Breiviks mange «avatarer», og Breiviks mulige «avatarsyndrom». Begrepsparet er et nikk både til James Camerons science fiction-eventyr *Avatar* fra 2009, en av historiens mest innbringende Hollywood-produksjoner, og en referanse til kunstige identiteter i cyberuniverset generelt, der man i eksempelvis i onlinegaming eller sjekkeportaler på nett kan etablere en forskjønnet-, eller uekte utgave av seg selv; en *avatar*. Kort oppsummert forteller Camerons *Avatar* den futuristiske historien om den handikappede soldaten Jake, som nærmest ved tilfeldigheter blir filmens store redningsmann, frelser og helt. Hans andre «jeg», en hybrid mellom menneske og den utenomjordiske rasen *na’viene*, har nemlig full førlighet, og i tillegg til overmenneskelig styrke, også en uovertruffen empati for den naturskjønne- og ubesudlede *Pandora* – den

eventyrlige planeten som han i utgangspunktet er sendt for å erobre. I stedet snur Jake seg mot sine arbeidsgivere, et høyteknologisk- og høyst militært romprogram, som i imperialismens navn er utsendt for å plyndre Pandoras paradisiske miljø rent for sine enorme naturressurser. I kraft av å forlate sin forkrøplede menneskekropp, og bli til ett med sin nye na'vi-identitet, *avataren*, lykkes Jake i sitt opprør. Gjenfødt med superkrefter blir han straks kjæreste med urbefolkningens prinsesse, og utfører til slutt den heroiske bragden med å sende de krigerske menneskene i retrett og med uforløst sak. Den unge hvite taperen er ikke lenger oversett, underkjent og latterliggjort; «Jeg ser deg, sier Na'vi-prinsessen til Jake» (Borchgrevink, 2013, s. 165). Filmens kulturelle forestilling uttrykker muligens dataspillgenerasjonens ønske om å kunne oppslukes av en verden de forstår og behersker, og idéen om å en dag kunne leve fullt ut som sin *avatar*, kanskje spesielt for nettets mannlige gamere. En forestilling om å når som helst kunne tre ut av gutterommets mørke krypt, og i en vellykket flukt fra sin tilværelse som hjelpeløs- og forbigått betahann, gjenoppstå som guddommelig kjempe. En forestilling om at omverdens aksept, og kvinnens så vel som andre menns anerkjennelse og beundring, avhenger av- og forløses i ervervelsen av overmenneskelig styrke og makt. «Slitere fra skolebenkene og kontorene gjenoppstår som superhelter i nettspillene», for ikke bare ser kvinnene på nettet «godt ut», de er nemlig «også enklere å forholde seg til» (ibid.). En oppstilt maskulinitet kunstig tuftet på *patos*, *etos* og *logos*. - En fantasi om «å gå fra en krevende og komplisert menneskelig kultur tilbake til en forestilling om den enkle og vakre naturen» (ibid.). Og samtidig en forestilling om at kjødets- og intellektets begrensinger løftes bort, idet man fullt og helt logger seg på sin ønskede identitet. Kort sagt en forestilling som idoliserer heroiske voldshandlinger som den biologiske urmannlighetens ypperste drakt; «På nettet er det kult å være mann» (ibid.). Samtidig er henrettelsesvideoene til al-Qaida, og i det senere fra IS, «der de hjelpeløse gislenes hoder blir skåret av på ordentlig, [...] bare et tastetrykk unna» (Borchgrevink, 2013, s. 166).

Breivik forsøkte seg slik på flere mulige konstruerte selvrealiseringsprosjekter, som taggeren *Morg* i ungdomsårene, som Fremskrittspartiets delegerte medlem i kontrollutvalget ved Majorstua eldresenter, og som forretningsmann. Ingen var vellykkede, og bidro ikke til personlig suksess eller anerkjennelse. Livskrise ble til verdenskrise, og verden trengte en helt. Til slutt trer han frem fra datarommet, ikledd sin hjemmelagde kevlarrustning, sin «Loki's armour» som han kalte den. Den avløsende identiteten er *avataren* Andrew Behrwick – ridderjustitiarius av den bedrøvelige skikkelse – «med sporer i støvlene [...] dels intellektuell [...], dels militant» (ibid.). Eller sagt med andre ord; «The transformation of an inadequate

feminine boy into the epitome of normative Western masculine perfection» (Crowe, 2012, s. 19).

9.3 Det falne patriarkatet forsvares: *jihad* og *kontra-jihad* som performativitet

Fungerte så Fjordmans konspiratoriske forestillingsunivers, om et Europa for fall og lignende kontrajihadistiske idéer om *snikislamisering* og *kulturell forflatning*, som nettopp det imaginære *Pandora* den haltende Anders behøvde for å transformeres til ridder Breivik? Og finnes det lignende paralleller mellom Jakes gjenerobring av na'vienes kolonialiserte hjemplanet, og Profetens Ummah og andre ekstreme islamisters proklamerte gjenreising av det muslimske kalifatet – *Khilafah*?

«Globalization changes masculinities, reshaping the arena in which national and local masculinities are articulated, and transforming the shape of men's lives [...] Globalization was always a gendered process» (M. S. Kimmel, Hearn, & Connell, 2005, s. 414). Slik globaliseringen i effekt forstyrrer de tradisjonelle økonomier, både nasjonalt regionalt, og lokalt (ibid.), gjennom globaliseringsprosesser, så som økt mobilitet, grenseoverskridende teknologi, varehandel og kulturutveksling, transformeres leddene mellom private- og offentlige patriarkatstyper. Der *offentlige patriarkater* inkluderer forsvar og politi, kan det private patriarkat best leses som “the emotional and familial arrangements in a society, the ways in which men's power in the public arena is reproduced at the level of private life” (ibid. s. 417). Begge patriarkatstypene, slik de skisseres, bærer med seg trusselen, enten implisitt eller eksplisitt, om vold – statlig institusjonalisert og uniformert, eller hjemlig utøvet. Begge impliserer menns makt over kvinner, men også menns makt over andre menn. Men disse to uttrykkene for patriarkalske krefter er ikke monolittiske av karakter; de er, som sitt kjønnede prefiks, i konstant forandring og bevegelse. Globaliseringen fungerer også som katalysator for spredningen av menneskerettigheter, inkludert likestilling og feministiske verdier; «[...] however, the acceptance of the principle of women's presence in the realm (the vote, the right to work, legal autonomy) is one of the most important and widespread of recent changes in gender ideology among men” (ibid. s. 78-79).

De globale korporasjonenes stadige higen er lavkostproduksjon, billig arbeidskraft og de transnasjonale handelskreftene, har også negative implikasjoner for stabiliteten i

arbeidsmarkedet, særlig med hensyn til de lavere sosiale sjikt. Uro-, fall- og kriser i verdensøkonomien, er likeså et arrangement som kan bære med seg uheldige- og oppfyllende profetier for menn i en utsatt situert sosial mobilitet. Kimmel et al støtter seg til Andre Gunder Franks, og hans økonomiske teorier, når det hevdes at slik utviklingen av vestlige land forutsetter underutviklingen av andre, heri u-land og *den tredje verden*, og slik metropolen bare kan eksistere simultant og på bekostning av periferien, så kan også den hegemoniske maskulinitetsformen bare eksistere på bekostning av andre, devaluerte og underlegne maskuliniteter (M. S. Kimmel, Hearn, & Connell, 2005). Slike krefter kan ha innebygde konsekvenser for *homososialitet*, så vel som radikaliserings og fremveksten av ekstremistiske grupper. Sett i lys av mertoniansk anomi-tradisjon, og satt i en globaliseringskontekst, der mål- og middel for personlig suksess og gevinst ikke lenger oppleves som samsvarende størrelser, kan så dette lede til ideologisk voldelige behov for de sårbare individene det rammer?

The world gender order broadly privileges men over women. Although there are many local exceptions, there is a patriarchal dividend for men collectively [...] The conditions thus exist for the production of a hegemonic masculinity on a world scale – that is to say, a dominant form of masculinity [...] The inequalities of local gender order produce resistance. (M. S. Kimmel, Hearn, & Connell, 2005, s. 83).

Der fremveksten av feminismen, og fokus på kvinners rett til politisk deltagelse, utdanning, likelønn og rettigheter over kropp som kapital i forhold til vold, undertrykkelse og tvangsekteskap, kan sees som et motsvar til den hegemonisk-patriarkalske verdensordenens ekskluderingsmekanismer, kan de maskuline ekvivalentene til motmakt og motstand vise seg å inneha mer ekstreme kvaliteter; ”One response to such instabilities, on the part of groups whose power or identity is challenged, is to reaffirm local gender hierarchies. A masculine fundamentalism is, accordingly, an identifiable pattern in gender politics” (ibid.).

Som belyst spiller staten – og feminiseringen av denne - en grunnleggende rolle i Behring Breiviks ideologiske standpunkt. Med bakgrunn i nettopp et slikt konfliktperspektiv, trekker Thomas Hegghammer ved Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) opp paralleller mellom høyre-ekstremismens fremmarsj i Europa og Al-Qaida, der begge er ideologiske bevegelser med lange tradisjoner, og bevegelser som deler hva han anser som et tydelig makronasjonalt tilsnitt;

Begge ser seg selv som deltagere i en sivilisasjonskrig mellom islam og Vesten som går tilbake til korstogene. Begge mener å kjempe på vegne av transnasjonale enheter, alle muslimer, *umma*-en, for al-Qaidas del, og Europa i nordmannens tilfelle. Begge mener de

deltar i en forsvarskrig for overlevelse, og de hater sine regjeringer for å samarbeide med fienden. Begge snakker om martyrdom, begge kaller seg riddere og hyller middelalderidealer om høviskhet. Begge klager over nedbrytingen av patriarkatet og over kvinnefrigjøringen.¹²⁸

Utleddet fra dette er nok ingen tilfeldighet at slaget ved Wiens porter i år 1683 – fire århundrer før årstallet som pryder tittelen i Anders Behring Breiviks manifest 2083 - står som en såpass sentral del i Fjordmans konspirasjonstunge univers, i eksempelet Gates Of Vienna og i den kontrajihadistiske blogosfæren forøvrig. Slaget ved Wien representerer for kontrajihadismen *selve slaget* mot den «ytre fienden», muslimene. Den geografiske beliggenheten for slaget tildeles funksjonen som en slags global historisk markør, i det minste for en samlet europeisk motstandsbevegelse, samtidig som det, innenfor høyreekstreme ideologier, fungerer som en fremtidig markør for at også den kommende religionskrigen vil måtte stå godt innenfor europeiske yttergrenser.

9.4 Det repressive kjønnets potente teater

Som allerede belyst har våre samfunns oppbygning med effekt behandlet kjønnsroller, heri maskuline idealtyper, som legitime uttrykk for institusjonalisert makt, utbytting og patriarkalsk kvinneundertrykkelse. Tilnærminger i slike vendinger er sågar heller ikke upløyd mark i tradisjonell kriminologisk tenkning. Likevel hentyder det teoretiske grunnlaget som drøftet mot behovet for en mer komparativ sosiologisk tilnærming. Nedadgående sosial mobilitet og underklasseproblematikk som forklaringsvokabular for menns kriminalitet, virker nemlig til dels inadekvat eller i det minste upresis hva spørsmålet om radikaliserings angår. «Competition and lack of contentment generate inferiority and superiority complexes in individuals. [...] Despite this, the poor cannot be “profiled” as would-be terrorists [...] Violence that is dualistic and can be internal or external becomes a socially accepted masculine practice, in the name of the primordial cultural umbrella of “honour” (Aslam, 2012, s. 219-220).

Marginaliseringsprosessene ser i så måte ut til å inneholde flere kjønnede variabler, så som ære og skam, samt fremmedgjøring som konsekvens av kvinnefrigjøringen emansipasjon og en voksende hevnjerrighet overfor likestillingens politiske suksess; «Masculinity-related concerns and urges play a role in converting ordinary men into militants and terrorists. In this regard, the component of revenge as central to the notion of male honour [...] cannot be ignored» (Aslam, 2012, s. 211).

Denne maskulinitetens-, eller maskuline ærens-, performativitet, og den hegemoniske higen etter dominans, kan også spores i politiske ordvekslinger. Således er det heller ikke ukjent fra feministisk teori, at krigens retorikk i karakteristikk er kjønnnet og særlig maskulint ladet. President Lyndon B. Johnson skal, etter at amerikanske tropper hadde lyktes i slå tilbake Vietcongs såkalte Tet-offensiv i 1968, ha uttalt; «I didn't just screw Ho Chi Minh. I cut his pecker off!» (Goldstein i Aslam, 2012, s. 143). Lignende utsagn, med samme avmaskuliniserende formål av fienden, – den andre – finnes ved nærmere ettersyn også i Colin Powells strategier for 1991-invasjonen av Irak. Som daværende general- og øverstkommanderende for operasjon Desert Storm, og senere forsvarsminister under George W. Bush, skulle han se til at Saddam Hussein ble «military castrated» ved å «first “cut it off” and then “kill it”». (ibid.). Ære og skam, mannlighet og umannlighet, synes således å utspilles også i den politiske diskursive sfære. Eller sagt med andre ord; «The nexus among honor, masculinity, and violence is deep and profound in many cultures» (M. Kimmel, 2013, s. 178). Hvilke konsekvenser har så denne - tilsynelatende demokratisk aksepterte - ordbruken for opprettholdelse av hegemoni og maskulinitetsstereotypier, når *spyd* blir til *fallos*?

Det er fristende å se til omskjæringen, som et mulig link mellom mannlig ære og maskulin skam, og et ritual som fortsatt står tradisjonsbundet og sterkt, særlig innenfor verdensreligionene islam og jødedommen. I disse symbolske ritualene, som etter muslimske normer verdsettes på lik linje med fødsel, dåp, døden og begravelsen, er det guttebarnet, som under kniven initieres inn i religionens narrative helligdom - ikke jentene. Omskjæringens inngripen, utført på spedbarn så vel som pubertale gutter i rituelle prosesjoner, er sagt å skulle ha en delvis bedøvende, men samtidig hypersensitiv effekt, virke sanitær og hygienisk og i tillegg medføre økt seksuell stimuli hos den voksne mannen. For den muslimske maskuliniteten en opphøyet tilstand av *tahara* – renselse (Aslam, 2012). En merkelapp prisgitt et øyeblikks intens smerte, og som vil holde en symboltung verdi av muslimsk identitet og religiøs tilhørighet livet ut. Et inngrep, der den mannlige ære sier at du skal holde tårene tilbake. Bare slik bæres nemlig din mor. Hennes instruksjoner til guttebarnet, idet det bæres vekk for sin manndoms initierende ritual, lyder etter den arabiske troslære slik; «Be careful not to flinch. Don't let people gloat over us. Don't let them say you're a sissie. Don't blink and so shame us and yourself» (Aslam, 2012, s. 110). - Våkn opp, lille prins, nå er du en mann.

I en slik passasje er det naturlig å vende tilbake til problemstillingen, og slik den skisseres for innledningsvis, og i en «høna eller egget»-allegori stille seg spørrende til hva som kom først?

Æren eller skammen? Mannen eller volden? Ideologien eller hatet? Sinnet eller sårbarheten?
Kan voldelige ideologier og voldelig ekstremisme, utledet fra dette, sees i sammenheng med klassisk-kriminologiske perspektiver, så som sosial kontroll, selvhjelpsstrategier, *anomi* eller en form for kulturell moralsk panikk?

10 Kriminologiske perspektiver

Den som dreper av kjærlighet eller hat befinner seg utenfor våre moderne grenser. Det er faktisk ikke noe særlig moderne over en lidenskapelig forbrytelse. Og det er neppe den moderne ærgjerrighets feil at noen menn og kvinner nekter, eller unnlater å lytte til fornuftens stemme, og forblir slaver av sine egne lidenskaper. Moderniteten har ikke behov for å unnskyldte lidenskapelige forbrytelser. Og hvis den skulle unnskyldte dem, måtte det bare være på grunn av slapphet og slurv, eller for ikke å ha gjort moderniseringsjobben grundig nok (Bauman, 2005, s. 272).

Dog noe klisjépreget, kan det sies at vårt samfunns kulturelle realitet utgjør mer enn summen av dets individer. Men selv om det overindividuelle ved vår modernitet illustreres enklest ved det materielle, så som infrastruktur, veier, bygninger og høyspentmaster, er også basisen i et moderne samfunn tuftet på kultur; «Språket, symbolene, forestillingene er på samme tid både i individene, og en objektiv sosial og kulturell realitet utenfor dem [...] Sammenhengen mellom kulturelle mønster og individenes handlinger er sosiologiens kjernepunkt» (Frønes, 2001, s. 8-9). Individene handler strategisk, klokt og uklokt, reflekterer over verden gjennom språket, og på samme tid som de kulturelle mønstrene lever både i oss og omgivelsene våre, er vi som individer mer enn bare brikker i en større struktur.

I de siste tiårene har fokuset på de kulturelle betingelsene imidlertid dreiet om, og gjennom globaliseringens utbredelse blitt aktualisert på nytt. Kulturkonflikt som sosial realitet er en tydelig og substansiell tilleggs-dimensjon til post-moderniteten; «Nye religiøse bevegelser og oppblomstringen av religiøs fundamentalisme er tendenser som kan være knyttet til økonomiske utviklingstrekk, men som også har en selvstendig kraft» (ibid.). Den multikulturelle samfunnstypen illustrerer således i utstrakt grad betydningen av den kulturelle diskursen. Homogeniseringen av vår livsverden og dens kulturelle innhold og betydning, slik industrialiseringens instrumentalisme spådde, skjedde ikke. I stedet brakte det moderne samfunnet rom for nye livsstiler, og samtidig som utviklingen av en flora av ulike subkulturer beviste de symbolske verdiers kraft, understreket den globale modernitet også mennesket som kulturelt- og kreativt handlende vesen. Slik individenes rom for handling og samhandling, ikke kan fjernes fra sitt situerte landskap eller sin samtid, men må tolkes utfra de kulturelle markører som eksisterer i dem og i omgivelsene rundt dem, eksisterer heller ikke kriminaliteten som sosialt fenomen i et kulturelt vakuum. Kan så potensialet for kriminelle handlinger, herunder

voldelig ekstremisme og – i ytterste konsekvens – terrorisme, også være grunnet som et uttrykk for kultur eller motkultur? Eller i det minste hvordan kultur og kulturelle motsetninger forstås med hensyn til risiko og opposisjon? Og impliserer et slikt syn også nye områder for sosial kontroll?

Det synes trygt å fastslå at radikaliserings som fenomen, inntil nylig ikke har stått sentralt innenfor den sosiologiske diskurs, og at både voldelig ekstremisme og religiøs- og ideologisk fundamentalisme sett under ett, har vært et nokså utforsket- og urørt område innenfor kriminologi og avvikssosiologi. Der samfunnsvitenskapen har berørt temaet, har dette derfor helt frem til angrepene på World Trade Center og Pentagon den 11. september 2001, i stor grad vært innsiktsfulle - men tidvis også instrumentelle og grunne - studier innenfor disipliner som statsvitenskap, internasjonale forhold og jus. Hvor godt står så den moderne kriminologiens teoretiske verktøykasse, når den kommer i befatning med de ekstremistiske ideologienes grandiositet, og terroranslagenes dramaturgiske hang til massevold? Siden ekstremisme i seg selv ikke er å anse som kriminalisert, synes det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i litteraturens eksempler på terrorismefenomenet, og da for øye å forsøke å danne et kriminologisk fornuftig vokabular i henhold til temaet; voldelig ekstremisme, radikaliserings og hatefulle ytringer nett.

Terrorisme kan slutes til å være den voldelige ekstremismens ytterste konsekvens, eller ekstremismen i sin *aller reneste uttrykksform*. Det er imidlertid viktig å understreke, at renhetsbegrepet i denne forstand knyttes til uttrykkets vesentlighet, og ikke selve voldshandlingen. Det er på ingen måte en betegnelse der man anerkjenner terrorhandlinger som uskyldrene, eller at man med andre innvendinger skulle ha skjulte siktemål om å vaske blodet bort, tilstrebe å ettergi for bakenforliggende motiver, eller på andre måter ønsker å tilegne hatefulle ideologier kredibilitet. Bedre presisert, kan radikaliserings som sosiokulturell prosess regnes som et tydelig beviselig fenomen, og - idet terroren inntreffer – voldelig ekstremisme betegnes som en fysisk anskueliggjort størrelse, og ikke bare utelukkende som abstrakt tankegods. Spørsmål som ideologisk årsak, bakgrunn og eventuell skyld, omfattes ikke av en slik forståelse av begrepet.

En tilnærming til terrorisme som *ren uttrykksform*, åpner dermed for en mulig sosiologisk konseptualisering av ekstremismen som postmoderne fenomen. Ekstremisme og radikaliseringsprosesser kan slik leses som et mulig uttrykk for *ensidige selvhjelpsstrategier* (Deflem, 2004). Men samtidig som denne tilnærmingen vil være i besittelse av helt konkretiserende karakteristikk, åpner den også for en rekke kriminologisk interessante

dilemmaer. De kommende kapitlene vil på bakgrunn av dette forsøke å gjøre rede for ekstremisme og radikaliserings som autonome bevegelser, og sette disse i sammenheng med relevant kriminologisk teori.

10.1 Voldelig ekstremisme som selvhjelpsstrategi

Sentralt i forståelsen av voldelig ekstremisme som en mulig ensidig selvhjelpsstrategi, er at den utføres av sivile og ikke-statlige aktører. Disse er, i større eller mindre grad, organiserte i et fellesskap, som deler et felles formål om å påføre andre skade, for - gjennom å skremme et større publikum - nå ut med sin politiske ideologi eller religiøse fundamentalisme. «De direkte ofrene for terrorhandlingene er dermed i stor grad utskiftbare; det er ikke dem personlig terroristen søker å ramme, men det større publikummet – samfunnet eller grupper i samfunnet» (Skoglund, 2013, s. 12). Implisitt i terrorismens natur, ligger angrepet mot de symboltunge målene, der tvillingtårnene som huset World Trade Center, den arkitektonisk karakteristiske Pentagon-bygningen og Regjeringskvartalet i Oslo, er hendelser som ligger oss friskt i minnet. Samtidig som slike maktsentra alltid vil være politisk ladede mål, er infrastruktur, herunder busslinjer, t-bane og undergrunnsystemer, elektrisitet- og vannforsyninger, veiforbindelser og olje- og gassinstallasjoner, også attraktive skyteskiver for de som ønsker å spre frykt, eller med illegitime midler søker å forskyve maktbalansen til sin favør. Selvmordsaksjonene mot Londons kollektivsystem 7. juli 2005, der 52 mennesker mistet livet og over 700 ble skadet, og angrepet mot Statoils anlegg i In Amenas i Algerie i fjor, er typiske eksempler på denne typen terrorvirksomhet. I forkant av årets vinterolympiade i Sotsji, så vi flere eksempler på terror rettet mot slike sivile mål, der to bomber gikk av på like mange dager i byen Volgograd. - Bombene gikk av på henholdsvis byens jernbanestasjon og på en trolleybuss i trafikk, og kostet minst 33 mennesker livet. I tillegg faller angrep spesielt rettet mot spesifikke politiske- eller etniske grupper, religiøse minoriteter og andre deler av en befolkning - enten det er meningsmotstandere eller ikke - også innenfor terrorismebegrepet. «Her vil kategoriene terrorisme og hatkriminalitet imidlertid ofte overlappe, og det er påtalemakten i hvert enkelt land som bestemmer hva som skal puttes i hvilken bås» (ibid.). Fellesnevneren for disse terrorens virkemidler, er graden av vold. Voldsbruken er ofte omfattende og spektakulær, og har bevisst som siktemål å skade eller drepe i stort omfang. Skiller så terrorisme seg fra den sosiologiske forståelsen av andre former for drap, eller idéen om voldsutøvelse som selvhjelp?

«[Terrorism] belongs to the same family as law, gossip, ostracism, ridicule, and numerous other processes that define and respond to conduct as deviant, express grievances, or handle disputes. [...] it is a form of self-help – the handling of a grievance with aggression. It is also highly violent (Black, 2004, s. 10). Terrorisme er altså til sammenligning lik andre kriminalitetsformer, som overfall og drap, der motivet bærer preg av selvtekt og ulykksalige selvhjelpsstrategier hos gjerningspersonen (eller personene), og der sorg og tap kan knyttes til ulike utløp for aggresjon. Overlagt drap kan teoretisk føyes inn i denne kategorien, der volden som utøves mot offeret er bevisst,- og til en viss grad rasjonelt overveid og planlagt, samtidig som den har en tydelig straffende hensikt mot offerets uønskede- eller avvikende adferd. Likevel er gjengjeldelsesmotivet ved eksempelvis partnerdrap og æresdrap, preget av personlig nærhet mellom offer og gjerningsperson, og en ikke ubetydelig grad av emosjon og følelsesladet kraft. Terroren på sin side, rammer i stedet det kollektive, flertallet eller meningsmotstanderne - *de andre* som en enhetlig gruppe. Til forskjell fra forståelsen om hverdagskriminaliteten som uttrykk for autonom selvhjelp, retter terrorismen skylden utover, og henvender seg i stedet mot et bredere- og kollektivt sammensatt fiendebilde, basert på bestemt nasjonalitet, foretrukket rase, ideologi, etnisitet og politisk tilhørighet – og sågar også kjønn. Terrorismen ser i så måte ut til å ha mer til felles med opprørets karakteristikk, som ved å stille storsamfunnet opp som kollektivt ansvarlige, også er preget av en klar feidementaltitet. Nærhet og sårbarhet i relasjoner kan således ha implikasjoner for hvordan voldelig ekstremisme eventuelt tolkes som en feide, eller for hvordan terrorhandlinger forklares som opprør eller som manifestasjonen av en langvarig uenighet. Det utelukker likevel ikke at det kan ligge en substansiell mengde følelser som kilde til hevnmotiv hos aktøren(e). Som i opprøret, legges det i terrorismen en betydelig standard for kollektiv ansvarlighet hos de man søker å ramme. Men spørsmålet om ansvarlighet reises på bakgrunn av geografi og demografi, og ikke på bakgrunn av de spesifikke målene eller individene som angripes. Til forskjell fra opprøret, angripes det kollektive på bakgrunn av en forutinntatt idé om en antatt ansvars plassering. I *Apokalypse Oslo* (2011), gjør Simon Malkenes rede for hva han ser som Breiviks organisering av sin livsverden, nemlig at den organiseres i tre sirkler med et felles sentrum, Breivik selv; «Den personlege erfaringa til Breivik blir lik den nasjonale, som igjen er like den kosmiske» (Malkenes i Mühleisen & Lorentzen, 2013). Volden rettes ikke mot den enkelte, eller mot kjente, men mot en nærmest universell mengde av andre. Slik åpner ikke massevolden for besvarelse i verken relasjonell gjensidighet eller gjenstridighet. I denne sammenheng, kan det sluttas at voldelig ekstremisme er et mulig uttrykk for selvhjelp som sosial kontroll. Likevel bærer terrorismens ideologiske utgangspunkt, også med seg noen

særegenheter, hva den sosiale kontrollens funksjon angår; «[...] pure terrorism is unilateral, not bilateral – one-sided rather than reciprocal» (Black, 2004, s. 10).

Hvor skilles så sfærene mellom privatliv og ideologisk virke, når den personlige erfaringen blir lik den kosmiske? Og finnes det en bakenforliggende mannlig sårbarhet i den voldelige ekstremismens sosiale kapital? I tilfellet Breiviks soloterrorisme, kan det spores en tydelig valør av sårbarhet og komplekser i forhold til egen mannlighet, utseende, seksualitet og uavhengighet. At han for ettertiden skulle stemples som terrorist og dømmes deretter, ser ikke ut til å ha bekymret, men snarere statuert for ham at selvhjelpsstrategiene bak attentatene hans mot Oslo og Utøya var fruktbare. I Breiviks intervju med seg selv, snakker han om et «oss», og svarer slik;

Most people will today openly condemn us as terrorists. However, a hundred years from now we will be celebrated as pioneers, as heroes who gave their lives combating a tyrant oppressor (A. B. Breivik, 2011, s. 1350).

Gjennom sitt manifest, tilbyr Breivik en sjelden anledning til å plukke fra hverandre strategier og idégrunnlag bak terroren 22/7. Der det i andre tilfeller kan synes vanskelig å tolke en selvmordsbombers siste åndedrag som en handling til mulig selvhjelp, la Breivik selv også opp til en forventning om å bli drept, men først ville han vise Norge, verden og forræderne bak multikulturalismen hvor skapet skulle stå. Den samtidige forestillingen om å bli kanonisert fra livet som barnløs ungkar, hjemmeboende hos sin mor, til pioner, martyr, ridder og revolusjonær helt, kan ha vært strategien som overskygget frykten for å dø. Og strategien som til slutt overskygget frykten for å skulle leve et meningsløst liv.

10.2 Nomos og modernitetens anomi

Ved siden av alle sine materielle og primære behov, har mennesket - som kulturelt- og handlende individ - alltid hatt en iboende hang til å forklare- og forstå sine omgivelser og sin livsverden. Overtro og religion, filosofi og vitenskap, er alle eksempler på menneskehetens søken etter svar på livets opprinnelse, innsikt i universets evighet eller jakten på en guddommelig erkjennelse av ekthet, sannhet og renhet. Slik har menneskeheten, og struktureringen av dets samfunnstyper, ikke bare vært et spørsmål om det fysiske og det taktile, eller bare omfattet hensyn til praktiske løsninger. Gjennom historien har mennesket organisert sine fellesskap og sine habitat på bakgrunn av ubestridte-, kosmologiske antakelser og trosretninger, der det særlig i de førmoderne- og føydale samfunnstypene, og i grove trekk, var

ritualene, normene, sedvanene og tradisjonene som utgjorde pilarene i utformingen- og utførelsen av det sosiale hverdagslivet; *menneskets kultur*. - Ett samlende *nomos* av styrende lover og kollektive idealer. Én overindividuell- og universell strukturering av menneskets aktiviteter, én kollektiv bevissthet om én transendental mening til livet, som også omfattet svaret på *alle spørsmåls Mor*; hvorfor er vi her?

Gjennom det smått mytiske begrepet *nomos*^{iv}, etter den greske antikkens gud for lov og normer, tegner sosiologen Peter Berger opp menneskets behov for en slik *meningsfull orden*; en *hellig baldakin*, eller *felles himmelhvelving*, som enhetlig omslutter oss, samler oss til ett, og samtidig holder alle farer og fiender av kollektivet ute (Berger, 1969). Altså ikke bare loven som en menneskeskapt nedtegnelse av et sett med regler og retningslinjer gjeldende innenfor et geografisk avgrenset område, men loven som en mytisk- og guddommelig størrelse, som en abstrakt entitet sendt fra oven med universell kraft og med evighetens tidløse jurisdiksjon;

The holy king of gods and men I call, heavenly Nomos, the righteous seal of all: the seal which stamps whatever the earth contains, and all concealed within the liquid plains: stable, and starry, of harmonious frame, preserving laws eternally the same. Thy all-composing power in heaven appears, connects its frame, and props the starry spheres¹²⁹ (også gjengitt i Griffin, 2012, s. 24)

Inn i en tilstand av *nomos*, vil mennesket fødes, vokse opp, og forplante seg, vel vitende om at den *meningsfulle tilstand* også vil råde for de kommende generasjonene. I hvert fall var det slik i de førmoderne samfunnene, der hver *nomos*, eller *nomoi*, ble tatt for gitt som realitet og som kulturell konsensus. Etter Bergers teori, er dette ansett som en underbevisst forutsetning for illusjonen om livsverdenen som permanent eller uforanderlig, og dennes nærmest magiske verdi som meningsfull- og strukturerende for orden i menneskenes liv. En overmenneskelig orden til en livsverden, som ellers oppleves som uoversiktlig, kaotisk og hensynsløs, og som med sin mystisisme forviser- og tilslører all ambivalens, tvil og absurditeter, tilbyr en tilstand uten isolasjon, fortvilelse og angst (Griffin, 2012). Berger baserer slike mønstre i menneskehetens kulturelle samfunnsorganisering på menneskenes iboende higen etter en opphøyd mening ved egen tilværelse, og individets unike instinkt for å finne rasjonale i kaos. Som resultat gir det kollektive *nomos* ly for menneskenes redsler for meningsløshet, utvisning og sosial isolasjon – en redsel signifikant for det reflekterende mennesket, som med sin

^{iv} Nomos (eller *Nomos*) var den greske antikkens gud eller ånd (*daimon*) for lov og rett. Han var ektemann av Eusebia, gudinnen for pietet og fromhet, og far til Dike, gudinnen for rettferdighet. Nomos er vanligvis ansett som en side av Zevs, og ikke som en separat guddommelighet. (Kilde: Theoi Greek Mythology (2001): *Nomos*, <http://www.theoi.com/Daimon/Nomos.html>, lesedato: 25.10.2014).

naturgitte evne til selvbevissthet, er gjort klar over det syndefulle ved sine lyster og vaner, absurditeten ved sin kjødelige forgjengelighet og det uunngåelige ved egen dødelighet. I tråd med Durkheims teorier om *anomi*^v, eller *anomie*, er frykten for det meningsløse så stor, så altoppslukende, at det å dø en meningsfull død vil, i opprettholdelsen av et meningsfullt selv, foretrekkes fremfor å leve et meningsløst liv (ibid.). Et mulig perverst paradoks, men som likevel presenterer signifikans i forståelsen av radikaliseringsprosesser, som i eksempelet Breivik, men også i møte med martyridoliseringen innenfor ekstrem islamisme. I en postmoderne livsverden, preget av kulturell sekularisering, vitenskapelig avmystifisering og en feministisk avtradisjonisering av patriarkalske verdier, vil en heroisk-, eller rettere sagt *nomisk*, død kunne være redningsplanken for opprettholdelsen av et *kosmisk nomos* og ivaretagelsen av et metafysisk meningsfullt selv. Radikalisering kan slik leses som et tegn på hva Berger kaller *deseckularisering* av den postsekulære livsverden; «The hope and belief is that things that man creates in society are of lasting worth and meaning, that they outlive or outshine death and decay» (Becker i Griffin, 2012, s. 26). Eller som Aage Storm Borchgrevink ordlegger seg, i avsnittet *Idéer som dreper* i boken *En norsk tragedie* (Borchgrevink, 2013), om Breivik og veiene som ledet ham til Utøya; «Livet er kronglete, verden er skitten. Til alle tider har mennesket lengtet etter renhet, enhet og orden, men noen ganger har den lengselen ført galt av sted» (Borchgrevink, 2013, s. 137).

10.3 Hatet mot Vesten: radikalisering som oksidentalistisk reaksjon

Borchgrevink (2013) legger slik opp til en lignende tilnærming til Vestens sekulariserte samfunnstype, og den implisitte oppløsningen av føydale normbærere, som en medvirkende katalysator for radikalisering og tilstrømmingen til ekstremistiske hatideologier. Han lener seg imidlertid til en ganske annen ideologisk tradisjon i sitt forklaringsvokabular – *oksidentalismen*;

Oksidentalisten hater byen med sine sjelløse markeder, raseblanding, feminiserte menn og uheroiske borgerskap som har lommebøker i stedet for hjerter. Han hater den mekaniske vestlige fornuften som er uten dybde og sjel, og den sekulære rasjonaliteten som innebærer et farvel ikke bare til Gud, men til hevdvunne institusjoner som familie og nasjonalstat. Motsetningen til den vestlige kjøpmannen er helten, hvis oppgave det er å rense vekk den

^v Anomi – «Begrep innført av Emile Durkheim. Betegner en opplevd tilstand av rotløshet, normløshet og fremmedgjøring [...] Begrepet brukes også av Robert K. Merton i forbindelse med kriminalitet. Anomi betegner da manglende samsvar mellom samfunnsmessig verdsatte mål og tilgjengelige midler for å nå målene på lovlig måte» (Schieffloe, 2003, s. 469).

vantrø fienden, for på mystisk vis å skape et himmelsk rike på jorden. Dette er ikke bare eksotiske tanker hos bitre kjellermennesker, men virksomme idéer som dreper – for oksidentalismens natur er at den oppfordrer til og lett omsettes i brutal handling (Borchgrevink, 2013, s. 140).

Oksidentalismen har sitt utspring fra Kyoto, i det tradisjonstunge Japan, og en konferanse avholdt av akademiske krigssympatisører under andre verdenskrig. Det er ikke vanskelig å finne tydelige fellesnevner mellom oksidentalismen og Breiviks syn på et forbruksorientert- og feminisert Europa, eller referanser til den nedbrytende «Sex and the City-livsstilen» og den kommende ideologiske sivilisasjonskrigen stemmer som Fjordman predikerer.

Tema for konferansen var «Hvordan skal vi overvinne moderniteten?», og den reelle krigen ble knapt nevnt av den seierssikre forsamlingen av japanske akademikere. I stedet definerte deltagerne moderniteten som vestlig innflytelse, en sykdom som hadde infisert den japanske ånd. Kapitalisme, vitenskap, moderne teknologi og demokrati hadde alle hver for seg sørget for å bryte ned den opprinnelige enheten som fantes i orientalsk og særlig japansk kultur. En deltager karakteriserte striden som en kamp mellom vestlig intellekt og japansk blod. Deltagerne tegnet et bilde av det dekadente Vesten, kaldt mekanisk og sjelløst, motsatsen til det spirituelle Japan (Borchgrevink, 2013, s. 138).

Men den oksidentalistiske tradisjon skulle vise seg å ha et mye eldre- og mer sammensatt utgangspunkt, og være basert på ideologiske bevegelser i langt hjemligere sfærer. Med støtte i den «idéhistoriske pamfletten» *Occidentalism – A short history of anti-Westernism* (Buruma og Margalit), hevder Borchgrevink at hatet mot Vestens *-ismer*, heri liberalisme, individualisme, kapitalisme og ikke minst sekularisme, ikke hadde sin opprinnelse i det føydale Japan, eller i de koloniale provinsene utenfor Europa. Snarere finner man «røttene til oksidentalismen i tysk romantikk, og [...] idéer som oppstod som reaksjon på opplysningstid og fransk militær dominans, [...] den slavofile reaksjonen i Russland via Japan, Kina og Afghanistan og tilbake til Europa» (Borchgrevink, 2013, s. 138). Slik kan oksidentalistiske forestillinger om verdens undergang spores til tysk kulturpessimisme, og Oswald Spenglers undergangsprofetier *Aftenlandet*, så vel som tilbake til «romerske forfatteres beskrivelse av kontrasten mellom Romas angivelig noble republikanske fortid og keisertidens dekadanse og korrupsjon», eller sågar «jødenes fordømmelse av skjøgen Babylon» (ibid.). Den oksidentalistiske tradisjon er slik spekket med endetidsbilder, og selv om den har hatt ulik betydning til ulike tider, og at den historisk har blitt tildelt andre betydninger hos eksempelvis ekstreme marxister enn hos høyreekstremister, har den – uavhengig av lokale avtrykk og varianter - hele tiden vært gjennomsyret av gjentagende mantraer i sin motstand til vestlig nyvinning og innflytelse.

Samtidens «åndelige forfall» opptok også Vidkun Quisling og hans meningsfeller, der det i Nasjonal Samlings partiprogram av 1934 blant annet heter;

Sitt krasseste uttrykk har denne åndelige krise fått i den fremherskende egoistiske materialisme som dreper idealitet, tro og offervilje, og skaper uro i samfunnslivet og i menneskesinnene. [...] [V]årt land er verken tjent med marxismens klassekamp og partityranni eller med de borgerlige partiers la-skure politikk og deres innrømmelser til marxismen. De er to sider av samme materialistiske livssyn (Borchgrevink, 2013, s. 141).

Eller slik Breivik selv – med blunkende smilefjes - poengterer i en av sine mange kommentarer på Document.no; «Det er spesielt viktig av vi, de norske kulturkonservative, gjør en innsats. [...] Den største feilen folk flest gjør er at de regner med at "noen andre" skal gjøre innsatsen for dem. Det finnes ingen andre, det er kun oss;».¹³⁰

Med krigen mot terror som bakteppe, viser oksidentalismen slik hvordan vår tids islamistiske ekstremisme, og dens fordømmelse av demokratiet som et brudd med Gud og i strid med ideologiens strenge religiøse dogmer, også kan spore sitt utspring til en mer vestlig orientert fascisme; «I moderne tid er endetidsforestillingene gjerne ledsaget av konspirasjonsteorier, fiendebilder, offer-retorikk og fremstillingen av seg selv og ens meningsfeller som de få utvalgte: de få utvalgte som dreper i nødverge» (Borchgrevink, 2013, s. 139).

Kan så radikaliseringsprosesser, sett i lys av den oksidentalistiske tradisjon, tolkes som *gamle maskulinitetsidealer* i en *ny drakt*, og i kontrast til globaliseringens avmystifisering av livsverdenen, slik de kommer til uttrykk i hva som best kan beskrives som i en voldsromantiserende innpakning? Sett i sammenheng med den tidligere høyreekstremisten og ex-nynazisten, amerikaneren Arno Michaelis' betraktninger, er det mulig å se slike sammenhenger som Borchgrevink skisserer. I sin bok *My Life After Hate* forklarer Michaelis sin radikaliseringsprosess slik;

How did I come to be such an asshole for 7 years? Maybe because I was good at it. Because people followed me and approved of me. [...] Maybe I was looking for something to believe in when the planets aligned to set me down that path. I was drawn to racist ideology because I felt like white people were getting shafted. We were the underdogs. It was us against the world in an epic battle for forever. Such romance! Getting back in that moment, the taint we cast upon reality definitely had that saga feel. And that was by design. Hitler did it with the torch-lit ceremony and iconic swastika. It felt like you were Beowulf, Siegfried, and Conan all rolled into one. Just a big fucking game of Dungeons & Dragons, till death and prison inevitably show up. Then the shit is real (Michaelis, 2010, s. 34-35).

11 Ekstremismens kriminologi: noen avsluttende refleksjoner

Anders Behring Breiviks manifest, “2083 – A European Declaration of Independence”, omtales ofte – og med rette – som et klipp-og-lim-prosjekt. Et sammensurium av Wikipedia-artikler av varierende kvalitet, kosttilskuddstips og ideologiske forvrenginger og sammenblandinger – alt sammen tilsynelatende fritt etter forfatterens eget forgodtbefinnende. Det er endog gjort plass til en rask innføring i agronomisk sjargong, i tilfelle andre terrorspirer og copycats der ute med lignende idéer om å hjemmelage sine egne bomber, skulle ønske å tilegne seg et større kvanta kunstgjødsel gjennom å opptre tilforlatelig som helt normale- og lovlydige bønder. Kompendiet er som sådan et dokument som både academia og øvrige kritikere per regel henviser til som «terroristens såkalte manifest». Med et slikt prefiks synes det tydelig- og ikke ubegrunnet, at det stilles spørsmålsteget ved både dets validitet og dets troverdighet; få eller ingen vil nemlig påta seg å tildele dokumentet kredibilitet, til og med de i tilfeller der det siteres. Eller som Jørgen Lorentzen uttrykker det; «Jeg har overhodet ingen ønsker om at Breiviks sammenraskede kompendium skal bli noe folkelesning» (Mühleisen & Lorentzen, 2013, s. 130). Det er selvsagt lett å si seg enig med Lorentzen, når han poengterer at det er mange grunner til å ikke lese det. Likevel er det ikke uproblematisk å straks avskrive relevansen ved Breiviks manifest, for selv om han handlet som soloterrorist, er det samtidig åpenbart at Breivik som aktør ikke befant seg i et seg i sitt eget kulturelle vakuum under opptakten til sine terrorhandlinger; «At det er klipp-og-lim kan kanskje brukes som argument for å påpeke at Breivik ikke er en stor tenker. Men det vitner samtidig om at han ikke er en øde øy» (Skoglund, 2013, s. 160). Selv om det i utgangspunktet neppe var i terroristens hensikt, kan kompendiet slik han sendte det ut tidlig ettermiddag den 22. juli 2011, gi både kriminologer og andre samfunnsvitere en sjeldent verdifull innsikt i de radikaliseringsprosessene han gjennomgikk, fra fremkallingen av ideologien rundt en transnasjonal ridderorden på gutterommet på Skøyen, og frem til unnfangelsen av terrorhandlingene slik de ble forberedt i isolasjon på et gårdsbruk på Rena. Manifestet kan i så henseende leses som en manns longitudinale narrativer om seg selv, og om sin kroppsfiksering og hypokondri, om sin fremmedfrykt, homofobi og voksende kvinneforakt. Det er en studie i en ung manns søken om å være noens frelser og helt; en ung manns evangelium om seg selv som justitiær ridder i hvit rustning. Det er narrative om maskulinitetskomplekser, som med hjemmel i en mannlighetens ideologi kulminerte i massedrap.

11.1 *Dhimmi, kuffar* og hatefulle ytringer i ekkokammeret

Innledningsvis stilles spørsmålet om hatefulle ytringer kan anses som et instrument i spredningen av frykt, trusler og fremmedgjøring, eller om det - som PST hevder i sine trusselvurderinger – også er en direkte argumentasjon for- og oppmuntring til vold og voldsberedskap. Som kjent, og som gjort rede for, la Anders Behring Breivik ned mye tid på Internett, især på såkalte kontrajihadistiske- og innvandringskritiske nettsteder, og han brukte nettet sågar også aktivt i forberedelsen av sine terrorhandlinger. Samtidig har fremveksten av det norske radikale islamistmiljøet rundt Profetens Ummah også kommet til syne på sosiale medier som Facebook, i blogger og chatterom, og på videodelingstjenesten YouTube. På Internett har de opptrådd åpne i sin hyllest av kjente terrororganisasjoner som al-Qaida, al-Shabaab og IS, der også sentrale skikkelser i miljøet, så som eksempelet Mohyeldeen Mohammad, har reist til Syria for å slutte seg til blant annet IS i Syria og Irak. I hvor stor grad kan så internett som kanal beskyldes for å være et verktøy for radikalisering? Eksisterer ikke ekstremismen også *offline*?

Det synes overordnet at det rår en viss konsensus i forskningsmiljøene, om at Internett først og fremst fungerer som et supplerende verktøy til allerede radikaliserende prosesser innen vennegjenger, mindre grupper eller organisasjoner, sågar også at nettet har en katalysatorens effekt for spredningen av ekstreme ideologier; «[a]gitasjon og indoktrinering som tidligere foregikk på hemmelige møtesteder foregår nå i større grad på Facebook og Twitter. Slike sosiale nettverkstjenester, samt fildelingssystemer som YouTube, kan fungere som «ekkokammer» der ekstremister roper i kor, gir hverandre respons og positive tilbakemeldinger» (P. Nesser, B. Lia og A. Stenersen, 2013, s. 81). Et vanntett skott – et *sosialt vakuum*, der meningsfeller bygger opp om sine felles doktriner, ideologier og sitt fasitsvar for hvordan verden er – og ikke minst; for hvordan verden bør være. Et sosialt cyberfellesskap der ekstreme ytringer får stå ubestridt, og der all kritikk fra utenforstående blir avfeid som vestlig vranglære eller sosialistisk feministpropaganda, og som i stedet for å utfordre til kritisk tenkning rundt eget ideologisk standpunkt, snarere nærer opp under- og forsterker allerede konspiratoriske forestillinger om en antagonismens samtid, der det er et *oss* mot *dem*. «When people find themselves in groups of like-minded types, they are especially likely to move to extremes. [...] More precisely, members of a deliberating group usually end up at a more extreme position in the same general direction as their inclinations before deliberation began» (Sunstein, 2009, s. 2-3). Prinsippet om

at «like barn leker best», er således en sentralt kjennetegn for gruppepolarisering som sosialt fenomen (ibid.). På bakgrunn av dette, kan det se ut til at validiteten ved - og kriteriene som ligger til grunn for PSTs trusselvurdering av - populærbegrepet *soloterroristen* sprekker som troll for sollys. Med forståelsen av nettet som åpen radikaliseringsarena, synes det nemlig tydelig at selv en *ensom ulv* fødes inn i en flokk. Utgangspunktet for «selvradikalisering» og «selvrekruttering», har i så måte vært nokså unyanserte antagelser om at personer har vært overlatt til seg selv og *alene med internett*. Med vår tids bruk av sosiale medier, kan ikke fysisk kontakt i det fysiske rom lenger anses som en absolutt forutsetning for polarisering eller radikalisering;

Det er vanlig at ungdom sitter hjemme hver hos seg og likevel er sammen på grunn av de sosiale mediene. Selv om sosial adferd har endret seg ytre sett, er det ikke dermed sagt at den har endret seg på psykososiale planet. Dersom man føler seg som i en «gruppe» når man er på sosiale medier er det mulig at man i psykososiale termer omgås på samme vis som når man treffes på et utested. Derfor er det ikke urimelig å sammenligne for eksempel en prat på Facebook med å være på kafé (Sunde, 2013, s. 51).

I tilfellet Breivik eksisterte det også ytre påvirkning og ytre forsterkning; han var engasjert i ekstremistiske fora i forkant av 22. juli, og hadde brukerkonto på Stormfront.org og document.no, så vel som to Facebook-profiler i tillegg til at han i perioder var svært aktiv i nettspill som Call of Duty og World of Warcraft. «[H]eller ikke i årene fra 2006 til 2011 var Breivik reelt isolert. [...] I kommentarfeltet til document.no oppga Breivik følgende politiske favorittsteder på nettet: «miljøet rundt Robert Spencer, Fjordman, Atlas, Analekta + 50 andre EU/US bloggere og (Facebook-grupper) er selve epicenteret for politisk analyse»» (Borchgrevink, 2013, s. 167). Samtlige er sentrale referanser i det kontrajihadistiske online-miljøet, og kan sies å ha gitt betydningsfull næring til Breiviks «ideologiske drivhus», der til og med mindre ekstreme forumdeltakere, som Fjordman, Hans Rustad og eksempelvis Christian Tybring-Gjeddes kronikk, blir betraktet som meningsfeller – selv i de områder der deres overbevisninger havner i konflikt med hverandre. Men også slike gruppeprosesser bærer polariserende preg: «[...] extremism can also be fueled by a closely related phenomenon: *social cascades*. As cascades occur, beliefs and perspectives spread from some people to others, to the point where many people are relying, not on what they actually know, but on what (they think) other people think» (Sunstein, 2009, s. 90). Ideologisk aksepterte bilder av «de andre» forsikrer således individene som adopterer dem om at de har rett i sine antagelser; «They play out like a puppet show with clearly defined evil and good characters» (Tsesis, 2002, s. 86). Kulturelt betingede ytringer koblet med personlige ambisjoner, fascinerer personer som søker makt,

oppretholdelsen av makt eller som er avhengige av autoritære strukturer som et middel til selvforherligelse. Nedsettende og hatefulle ytringer er slik å anse som stimulerende for individer, herunder også grupper, som ønsker å spre et budskap for å nå et ideologisk mål. «The road to persecution is paved by communications confirming to prejudiced individuals that outgroup members are subordinate and unworthy of equal treatment. The cognitive foundations of bigotry are found in cultural discourse» (ibid.). Radikaliseringsprosessen er som sådan knyttet mer til opplevelsen av fellesskap og tilhørighet, mer enn hva den reelle tilhørigheten og fellesskapet faktisk utgjør. «Spørsmålet er om en «gruppe» defineres ut fra fysisk tilstedeværelse (man er ikke alene) eller ut fra opplevelse av tilhørighet (man er ikke ensom)» (P. Nesser, B. Lia og A. Stenersen, 2013, s. 50).

11.2 Motsvar, forebygging og behovet for en mer oppfinnsom kriminologi

Å forebygge er et viktig lokalt ansvar. Det er lokale aktører som er nærmest til å fange opp eventuelle faresignaler og ta tidlig tak i problemer før de får utvikle seg videre. Derfor skal eksisterende samarbeidsfora på lokalt nivå, som politirådene og SLT, spille en rolle også i oppfølgingen av arbeidet på dette feltet. Samarbeid mellom politi og andre lokale aktører vil være viktig for forebygging på et tidlig stadium, for å hindre marginalisering og hjelpe unge tilbake på rett spor. Viktige samarbeidspartnere for politiet er for eksempel skoler, barnevern, helsetjenester, NAV, kommunen og andre som jobber med unge mennesker som kan være i en faresone for å bli radikalisert. (Regjeringen.no, 20.09.2012)¹³¹.

Disse virkemidlene som her skisseres, synes ikke å klinge helt overens, med de radikaliserende gruppeprosessene dette essayet berører. Et lokalt forankret apparat, for «å fange opp eventuelle faresignaler», synes å ha en forutinntatt tilnærming til at de marginaliserende effektene rundt radikaliseringsfenomenet er synlige og fysisk taktile størrelser. Og hva anses i så fall som faresignaler – hvor legges listen for *kriminogent* potensiale hva unges nettbruk angår?

Ridderjustitiarius Andrew Berwick oppsto i årene 2006 til 2011 i skjæringspunktet mellom tagging, frimureri, Tolkien-inspirert fantasy, salgsteknikk, førstepersons-skytespill og endetidsforestillingene på islamkritiske nettsteder. [...] Alt det andre – den europeiske borgerkrigen, jihad i Oslo, hatet mot moderniteten, forestillingen om et nettverk av tempelriddere, og den kulturmarxistiske fienden – var rekvisitter og bakgrunn som ble shoppet fra nettet» (Borchgrevink, 2013, s. 167).

Med dette tatt til betraktning, samtidig som Høyesterett i saken mot bloggeren Eivind Berge slo fast at uønskede ytringer på nett ikke ved automatikk kan anses som lovstridige, synes virkemidlene for eventuell inngripen så langt å være få – i hvert fall langt fra avvæpnende. Et eventuelt forebyggende apparat, kan i så fall se ut til å stå ovenfor en formidabel oppgave i å skule plukke ut mulige «faresignaler» i den mosaikken av mulige inspirasjonskilder nettet som sosialt rom utgjør.

Ytringsfriheten er en kritisk- og absolutt ingrediens i modningen av vårt samfunns idealer; til en fruktbar debatt og i den kontinuerlige foredlingen av demokratisk verdsatte fordelingsprinsipper. Samtidig kan ikke denne retten til fri ytring heller fratas sin innvirkning, eller som bakenforliggende årsak, også i utviklingen- og spredningen av mer skadelige- og ikke-demokratiske meningsbærere; «History is littered with examples of harmful social movements, in various countries and cultures, employing violent racist rhetoric» (Tsesis, 2002, s. 1). Om en ser propaganda som en forlengelse av ytringsfrihetsprinsippet, eksisterer denne også som katalysator for spredningen av fordommer, og en eventuell utbredelse- og kulturell omfavnelse for hat- og suverenitetsideologier.

Internett kan sies å ha utvidet ytringsfriheten både kvalitativt og kvantitativt, siden det ble tilgjengelig for kommersiell bruk og offentlig meningsutveksling på tidlig 90-tall. Samtidig kan en gjennom muligheten for anonymiseringen av meningsutvekslere, spørre om bruken av pseudonymer ikke også bryter med demokratisk praksis og tilhørende konvensjoner. Anonymitet kan bidra til økt deltagelse, og en lavere terskel for å teste ut meninger, teser og argumenter, men kan også fungere som et hinder for fremtreden i den offentlige debatt, om meningsutveksling ved anonymisering slik ikke vies tilstrekkelig oppmerksomhet. Utfordringen vil være å holde nettdebatten fruktbar, uten at det åpner for mer krenkende ytringer. Som vist kan ekstremiteter sies å vokse frem fra globale patriarkalske mønstre og mannlige ideologier. Kjønnede variabler, maskulinitetskomplekser og sosial mobilitet i nedadgående retning, er ikke noe som lett lar seg bekjempe- eller utjevne med forbud. Når ord gjøres til gjerninger, som i tilfellet Breivik og nevnte Dhuhulow, som i forkant av sin avreise til Nigeria hadde ytret sin sympati med den islamistiske terrororganisasjonen al-Shabaab, så finnes allerede lovene som omfatter direkte trusler om vold-, terror eller sabotasje. I så måte ser ikke en innskrenking av ytringsfrihetens rammer ut til å være et sunt- eller bærekraftig alternativ.

Den kontinuerlige behandlingen av fremmede som et sikkerhetsproblem eller som *risikoelementer*, kan vise seg å være en katalysator for fremmedgjøring, eller et veritabelt *perpetuum mobile* hva mellommenneskelig interaksjon og sameksistens angår (Bauman, 2011, s. 70).

With lack of trust, borderlines are drawn, and with suspicion, they are fortified with mutual prejudices and recycled into frontlines. The deficit of trust inevitably leads to a wilting of communication; in avoiding communication, and in the absence of interest in its renewal, the 'strangeness' of strangers is bound to deepen and acquire ever darker and more sinister tones, which in turn disqualifies them even more radically as potential partners in dialogue and the negotiation of a mutually safe and agreeable mode of cohabitation (ibid.).

Mistilliten til det ukjente, og en allestedsnærværende hang til stereotypisering- eller kategorisering av ukjente grupper og individer, kan synes å være den globale tids besettelse og samtidige målestokk i streben etter sikkerhet, følelse av eksistensiell trygghet og nasjonal- og internasjonal stabilitet. Men fremfor alt, virker denne mistilliten destabiliserende, og dikotomisk i forhold til trygghetsfølelse versus etisk anstendighet:

The psychic health of a society can be measured by the extent to which its policies and laws exclude and constrain prejudices. One sign of social stability is the degree to which a community and the individuals who compose it are willing to acknowledge the humanity and learn from the cultures of other peoples (Tsesis, 2002, s. 99).

Kriminologien må således muligens vedkjenne seg en del svakheter, hva høyden for individenes frie vilje til å krysse mellom de smale- og brede stier, og til å begå lovbrudd vedrører. En avvikssosiologi som lener seg mot normbryterens sosiokulturelle status, grad av ekskludering og marginaliseringsprosesser alene, treffer ikke nødvendigvis blink i globaliseringens kontekst. Det forstås nemlig ikke lenger slik at fattigdom og sosial deprivasjon alene har substans nok til å berøre kriminalitetens årsaker, uten å fremstå som essensialistisk i sitt budskap. Riktignok kan en hevde at de som styrte flyene morgenen den 11. september 2001 befant seg i en nedadgående sosial mobilitet, men like fullt tilhørte en av de ansvarlige, Mohammed Atta, en velutdannet akademisk-middelklassefamilie.

Samtidig kan det synes, som i tilfellet Ubaydullah Hussain, og hans korte karriere som henholdsvis budbilsjåfør og fotballdommer, og Breiviks krampaktige forsøk på å etablere seg som anerkjent tagger og forretningsmann, at kjente kriminologiske sammenhenger fortsatt ringer vel og med gjenklang. For å kunne forstå Hussain og Mohyeldeen Mohammad, Breivik

og Peder Are Nøstvold Jensen, og deres voksende skare av meningsfellers draging til det ekstreme, deres ideologiske forbrødring og kulturfelleskap, må likevel andre- og nye spørsmål stilles. Også de om kjønn.

Antall ord i besvarelsen: 48 607

Litteratur

- Akerhaug, Lars. (2013). *Norsk jihad: muslimske ekstremister blant oss*. Oslo: Kagge.
- Arnbjerg, Jakob. (1988). Kriminalitet – dit navn er mand. I E. S. o. E. J. Stabrun (Red.), *Forbryteralbum : alternative fengselsbilder ved danske og norske fengselsprester*. Oslo: Pax Forlag.
- Aslam, Maleeha. (2012). *Gender-based explosions: the nexus between Muslim masculinities, jihadist Islamism and terrorism*. Tokyo: United Nations University Press.
- Bauman, Zygmunt. (2005). *Moderniteten og Holocaust*. Oslo: Vidarforl.
- Bauman, Zygmunt. (2011). *Collateral damage: social inequalities in a global age*. Cambridge: Polity Press.
- Berger, Peter L. (1969). *The sacred canopy: elements of a sociological theory of religion*. New York: Anchor Books / Doubleday.
- Berggrav, Silje, & Hegg, Kaja. (2013). *Tilgjengelige, tøffe og trygge?: forebygging av kriminalitet på internett*. [Oslo]: Redd barna.
- Bjørneboe, Sven Kærup. (2006). *Allahs krigere: terror og ekstase*. Oslo: Press.
- Black, Donald. (2004). Terrorism as Social Control. I M. Deflem (Red.), *Terrorism and counter-terrorism: criminological perspectives*. Amsterdam: Elsevier.
- Borchgrevink, Aage Storm. (2013). *En norsk tragedie: Anders Behring Breivik og veiene til Utøya*. [Oslo]: Gyldendal.
- Bourdieu, Pierre, & Prieur, Annick. (1996). *Symbolisk makt: artikler i utvalg*. Oslo: Pax.
- Breivik, Anders Behring. (2011). *2083 - A European Declaration of Independence*: Egenpublisert.
- Breivik, Jens, & Marthinsen, Thomas J. R. (2014). *Min skyld?: en fars historie*. Oslo: Juritzen.
- Cavanagh, Allison. (2008). Behaviour in Public? : Ethics in Online Ethnography. *Research Methodology Online*(6).
- Christensen, Marit. (2013). *Moren: historien om Wenche Behring Breivik*. Oslo: Aschehoug.
- Connell, R. W. (1999). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Crowe, Lori. (2012). Masculinities, Militarism and Popular Culture: The Warrior Superhero in Hollywood. I L. Åhäll, Laura J. Shepherd (Red.), *Gender, Agency and Political Violence*. Basingstoke: Palgrave.
- Deflem, Mathieu (Red.). (2004). *Terrorism and counter-terrorism: criminological perspectives*. Amsterdam: Elsevier.
- Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og, humaniora, & Kalleberg, Ragnvald. (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. [Oslo]: Forskningsetiske komiteer.
- Enjolras, Bernard. (2013). *Liker - liker ikke: sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*. [Oslo]: Cappelen Damm akademisk.
- Frønes, Ivar. (2001). *Handling, kultur og mening*. Bergen: Fagbokforl.
- Griffin, Roger. (2012). *Terrorist's creed: fanatical violence and the human need for meaning*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gule, Lars. (2012). *Ekstremismens kjennetegn: ansvar og motsvar*. Oslo: Spartacus.
- Hine, Christine. (2000). *Virtual ethnography*. London: Sage.
- Indregard, Sigve. (2012). *Motgift: akademisk respons på den nye høyreekstremismen*. Oslo: Flamme forl.
- Jupskås, Anders Ravik. (2012). *Ekstreme Europa: ideologi, årsaker og konsekvenser*. [Oslo]: Cappelen Damm.

- Justis- og beredskapsdepartementet, Norge. (2014). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. [Oslo]: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Kimmel, Michael. (2002). Gender, class and terrorism. *The Chronicle Review*, Febr. 8. 2002(B11).
- Kimmel, Michael. (2013). *Angry white men: American masculinity at the end of an era*. New York: Nation Books.
- Kimmel, Michael S., Hearn, Jeff, Connell, R. W., & Holter, Øystein Gullvåg. (2005). *Handbook of studies on men & masculinities*. Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Kimmel, Michael S., Hearn, Jeff, & Connell, Raewyn. (2005). *Handbook of studies on men & masculinities*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Klein, Adam G. (2010). *A space for hate: the white power movement's adaptation into cyberspace*. Litwin Books.
- Kolnar, Knut. (2006). Volden. I J. o. C. E. Lorentzen (Red.), *Män i Norden. Manlighet och modernitet 1840 - 1940*: Gidlunds förlag.
- Lean, Nathan, & Esposito, John L. (2012). *The islamophobia industry: how the right manufactures fear of muslims*. London: Pluto Press.
- Messerschmidt, James W. (1993). *Masculinities and crime: critique and reconceptualization of theory*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield.
- Michaelis, Arno. (2010). *My Life After Hate*. Milwaukee, WI: Authentic Presence Publications.
- Mühleisen, Wencke, & Lorentzen, Jørgen. (2013). *Å være sammen: intimitetens nye kulturelle vilkår*. Oslo: Akademika forl.
- Nesser, Petter, B. Lia og A. Stenersen. (2013). Ekstremisme i sosiale medier: En oversikt over forskning, internasjonale trender og implikasjoner for norske forhold. I I. M. Sunde (Red.), *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett* (Vol. 2013:1). Oslo: PHS Forskning.
- Nesser, Petter, Lia, Brynjar, Stenersen, Anne, & Ravndal, Jacob Aasland. (2013). Om radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett. I I. M. Sunde (Red.), *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett* (Vol. 2013:1). Oslo: PHS Forskning.
- PST, Politiets sikkerhetstjeneste. (2014). *Åpen trusselvurdering 2014*: Politiets sikkerhetstjeneste.
- Regjeringen, Justis- og politidepartementet. (2010). *Felles trygghet - felles ansvar: Handlingsplan for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme*. [Oslo]: Norwegian Ministry of Justice and the Police.
- Roversi, Antonio. (2008). *Hate on the net: extremist sites, neo-fascism on-line, electronic jihad*. Aldershot: Ashgate.
- Schau, Kristopher. (2012). *Rettsnotater: 22. juli-rettssaken, Oslo tinghus 2012*. Oslo: No Comprendo Press.
- Schiefloe, Per Morten. (2003). *Mennesker og samfunn: innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforl.
- Skoglund, Audhild. (2013). *Sinte hvite menn: de ensomme ulvenes terror*. Oslo: Humanist forl.
- Snorri Sturluson, ca, Aarnes, Asbjørn, Holtsmark, Anne, Holtsmark, Anne, & Holtsmark, Karen. (2008). *Edda*. Oslo: Vidarforl.
- Solbrække, Kari Nyheim, & Aarseth, Helene. (2006). Samfunnsvitenskapens forståelser av kjønn (s. s. 63-76). Oslo: Universitetsforl.
- Stormark, Kjetil, & Breivik, Anders Behring. (2012). *Masseorderens private e-poster*. Oslo: Spartacus.
- Strømmen, Øyvind. (2012). *Det mørke nettet*. [Oslo]: Cappelen Damm.
- Strømmen, Øyvind. (2014). *I hatets fotspor*. [Oslo]: Cappelen Damm.

- Sunde, Inger Marie (Red.). (2013). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett* (Vol. 2013:1). Oslo: Politihøgskolen.
- Sunstein, Cass R. (2009). *Going to extremes: how like minds unite and divide*. Oxford: Oxford University Press.
- Sætre, Simen. (2013). *Fjordman: portrett av en antiislamist*. [Oslo]: Cappelen Damm.
- Tsesis, Alexander. (2002). *Destructive Messages: How Hate Speech Paves The Way For Harmful Social Movements*. New York: University Press.
- White, Lisa. (2012). Masculinities, Pain and Power: Gendering Experiences of Truth Sharing in Northern Ireland. I L. S. Åhäll, Laura J. (Red.), *Gender, agency and political violence*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Young, Jock. (2011). *The criminological imagination*. Cambridge: Polity Press.
- Åhäll, Linda, & Shepherd, Laura J. (2012). *Gender, agency and political violence*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Noter

¹ NRK.no: *Advarte mot norsk 11. september*, 12.02.2010, URL: <http://www.nrk.no/norge/advarte-mot-norsk-11.-september-1.6991394> (lesedato: 26.04.2014).

² NRK.no: *I dag faller dom i trusselsaken – risikerer å møte i retten på nytt*, 07.02.2014, URL: <http://www.nrk.no/norge/i-dag-faller-dom-i-trusselsaken-1.11525663> (lesedato 21.09.2014).

³ NRK.no: *Fedrene*, 21.12.2011, URL: <http://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/mdup11002111/21-12-2011> (lesedato: 28.04.2014).

⁴ Redd Barna.no: *Barn og ungdom møter ekstremisme på nettet*, 16.09.2011, URL: <http://www.reddbarna.no/stoett-redd-barna/stoett-oss-som-frivillig/medlemsnyheter/barn-og-ungdom-moeter-ekstremisme-paa-nettet> (lesedato: 17.04.2014).

⁵ Aftenposten.no: *Ekstreme islamister skaper høyreekstremister – og omvendt*, 10.03.2014, URL: <http://www.aftenposten.no/kultur/--Ekstreme-islamister-skaper-hoyreekstremister---og-omvendt-7495052.html#.U1J-ZVeKLa4> (lesedato: 10.03.2014).

⁶ *ibid.*

⁷ Aftenposten.no: *Ekstreme islamister skaper høyreekstremister – og omvendt*, 10.03.2014, URL: <http://www.aftenposten.no/kultur/--Ekstreme-islamister-skaper-hoyreekstremister---og-omvendt-7495052.html#.U1J-ZVeKLa4> (lesedato: 10.03.2014).

⁸ NRK.no: *Profilert islamist tiltalt for drapsopppfordring*, 08.07.2014, URL: <http://www.nrk.no/nyheter/1.11820839> (lesedato: 08.07.2014).

⁹ Dagbladet.no: *Hassan (23) fra Larvik pekt på som Westgate-leder: - Fortsatt ikke funnet noen bevis på at han var der*, 20.09.2014, URL: <http://www.dagbladet.no/2014/09/20/nyheter/kenya/westgate/terror/utenriks/35367013/> (lesedato: 22.09.2014).

¹⁰ NRK.no: *I dag faller dom i trusselsaken – risikerer å møte i retten på nytt*, 07.02.2014, URL: <http://www.nrk.no/norge/i-dag-faller-dom-i-trusselsaken-1.11525663> (lesedato 21.09.2014).

¹¹ *ibid.*

¹² Lovdata.no: *Almindelig borgelig Straffelov (Straffeloven). Anden Del. Forbrydelser. 14de Kapitel. Almenfarlige Forbrydelser*. URL: http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-7#KAPITTEL_2-7 (lesedato: 22.09.2014).

¹³ Lovdata.no: *Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven). Anden Del. Forbrydelser. 13de Kapitel. Forbrydelser mod den almindelige Orden og Fred*. URL: http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-6#KAPITTEL_2-6 (lesedato: 22.09.2014).

¹⁴ NRK.no: *- Jeg anerkjenner ikke deres menneskelagde lover*, 23.09.2014, URL: <http://www.nrk.no/norge/hussain-erklaerte-seg-ikke-skyldig-1.11946799> (lesedato: 23.09.2014).

¹⁵ *ibid.*

¹⁶ Regjeringen.no: *Tiltak mot ekstremisme og radikalisering*, 10.10.2014, URL: http://www.regjeringen.no/nb/om_regjeringen/solberg/Regjeringens-satsingsomrader/Regjeringens-satsingsomrader/Trygghet-i-hverdagen-og-styrket-beredskap/Tiltak-mot-ekstremisme-og-radikalisering.html?id=753787 (lesedato: 19.10.2014).

¹⁷ Dagsavisen.no: *Ungdom leker seg med hatprat*, 16.12.2013, URL: <http://www.dagsavisen.no/samfunn/ungdom-leker-seg-med-hatprat/> (lesedato: 16.12.2014).

¹⁸ *ibid.*

¹⁹ Dagsavisen.no: *Ungdom leker seg med hatprat*, 16.12.2013, URL: <http://www.dagsavisen.no/samfunn/ungdom-leker-seg-med-hatprat/> (lesedato: 16.12.2014).

²⁰ *ibid.*

²¹ McMasters, Paul K. i Freedomforum.org: *Must a Civil Society Be A Censored Society?* 17.01.1999, URL: <http://www.freedomforum.org/templates/document.asp?documentID=4605> (lesedato: 16.04.2014).

²² Morgenbladet.no: *Er Anders Behring Breivik en kristen versjon av al-Qaida?* 16.09.2011, URL: <http://morgenbladet.no/samfunn/2011/er-anders-behring-breivik-en-kristen-versjon-av-alqaida#.UZfSp1HI-Sp> (lesedato: 18.05.2013).

²³ NRK.no: *Heiste nazi-flagg på Galdhøpiggen*, 27.07.2014, URL: <http://www.nrk.no/ho/heiste-nazi-flagg-pa-galdhopiggen-1.11850758> (lesedato 27.07.2014).

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Nordfront.net: *Se Motstandsbevegelsen bestige Galdhøpiggen*, 29.07.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/se-motstandsbevegelsen-bestige-galdhopiggen/> (lesedato: 2010.2014).

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

²⁸ NRK.no: *Heiste nazi-flagg på Galdhøpiggen*, 27.07.2014, URL: <http://www.nrk.no/ho/heiste-nazi-flagg-pa-galdhopiggen-1.11850758> (lesedato 27.07.2014).

²⁹ *Ibid.*

³⁰ Nordfront.net: *Hva innebærer et engasjement i Motstandsbevegelsen?*, 14.09.2013, URL: <https://www.nordfront.net/2013/hva-innebaerer-et-engasjement-i-motstandsbevegelsen/> (lesedato: 20.10.2014).

³¹ Nordfront.net: *Nordfront Förlag*, URL: <https://webshop.nordfront.se/> (lesedato: 20.10.2014).

³² Nordfront.net: *Å leve som nasjonalsosialist*, 22.04.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/a-leve-som-nasjonalsosialist/> (lesedato: 20.10.2014).

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Nordfront.net: *Nasjonalsosialismen – Den biologiske verdensanskuelsen – Del 1*, 04.02.2013, URL: <https://www.nordfront.net/2013/nasjonalsosialismen-den-biologiske-verdensanskuelsen-del-1/> (lesedato: 14.10.2014).

³⁶ Nordfront.net: *Rasen - ikke landet*, 13.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/rasen-ikke-landet/> (lesedato: 13.10.2014).

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ *Ibid.*

-
- ⁴¹ Nordfront.net: *Nordafrikanere i knivslagsmål i Bergen*, 14.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/nord-afrikanere-knivslagsmal-bergen/> (lesedato: 14.10.2014).
- ⁴² Nordfront.net: *Sigøynere stjal blomster fra grav – solgte de utenfor McDonald's*, 02.11.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/sigoyner-stjal-blomster-fra-grav-solgte-de-utenfor-mcdonalds/> (lesedato: 02.11.2014).
- ⁴³ Nordfront.net: *Mann siktet etter svært grov overfallsvoldtekt i Grimstad*, 16.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/mann-siktet-etter-svaert-grov-overfallsvoldtekt-grimstad/> (lesedato: 17.10.2014).
- ⁴⁴ Nordfront.net: *Utlending stjal verktøy for 200 000 kroner fra byggeplass*, 18.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/utlending-stjal-verktoy-for-200-000-kroner-fra-byggeplass/> (lesedato: 22.10.2014).
- ⁴⁵ Nordfront.net: *Sterke reaksjoner etter homoseremoni i Italia*, 20.20.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/sterke-reaksjoner-etter-homoseremoni-i-italia/> (lesedato: 21.10.2014).
- ⁴⁶ Nordfront.net: *Motstandsbevegelsens plakater politianmeldes*, 21.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/motstandsbevegelsens-plakater-politianmeldes/> (21.10.2014).
- ⁴⁷ Nordfront.net: *Lensmann i kontakt med PST om facebookgruppe*, 21.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/lensmann-kontakt-med-pst-om-facebookgruppe/> (lesedato: 22.10.2014).
- ⁴⁸ Nordfront.net: *Forsker taler uvanlig klart om masseinnvandringen til Europa*, 22.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/forsker-taler-uvanlig-klart-om-masseinnvandringen-til-europa/> (lesedato: 22.10.2014).
- ⁴⁹ Ibid.
- ⁵⁰ DN.no: *Hauk og due*, 19.10.2014, URL: <http://www.dn.no/meninger/debatt/2014/10/19/2058/Globalt/hauk-og-due> (lesedato: 22.10.2014).
- ⁵¹ Document.no: *Asle Toje utestenges fra academia*, 02.07.2010, URL: <https://www.document.no/2010/07/asle-toje-utestenges-fra-akade/> (lesedato: 22.10.2014).
- ⁵² Ibid.
- ⁵³ Nordfront.net: *Forsker taler uvanlig klart om masseinnvandringen til Europa*, 22.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/forsker-taler-uvanlig-klart-om-masseinnvandringen-til-europa/> (lesedato: 22.10.2014).
- ⁵⁴ Ibid.
- ⁵⁵ Nordfront.net: *Svart venstrestremist trakasserer svensker*, 22.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/svart-venstrestremist-trakasserer-svensker/#comment-27861> (lesedato: 22.10.2014).
- ⁵⁶ Nordfront.net: *Kvinne inviterte med tiggere hjem – ble gruppevoldtatt*, 14.10.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/kvinne-inviter-te-tiggere-med-hjem-ble-gruppevoldtatt/> (lesedato: 17.10.2014).
- ⁵⁷ Ibid.
- ⁵⁸ Nordfront.net: *Manager: Afrikanske og nordiske fotballspillere er ulike*, 05.11.2014, URL: <https://www.nordfront.net/2014/manager-afrikanske-og-nordiske-fotballspillere-er-ulike/#comment-31942> (lesedato: 05.11.2014).
- ⁵⁹ Nordfront.net: *Horst Wessel – Die Fahne Hoch!*, 01.09.2013, URL: <https://www.nordfront.se/horst-wessel-die-fahne-hoch.smr> (lesedato: 18.10.2014).

-
- ⁶⁰ E24.no: *Her er Facebooks offisielle tall i Norge*, 14.08.2013, URL: <http://e24.no/digital/her-er-facebook-offisielle-tall-i-norge/21275853> (lesedato: 21.09.2013).
- ⁶¹ Inspire Magazine, *Shattered*, spring 2014 issue 12, URL: <https://azelin.files.wordpress.com/2014/04/inspire-magazine-issue-12.pdf> Webcitation: <http://www.webcitation.org/6TPpUT4t2> (lesedato: 18.10.2014).
- ⁶² NRK.no: *Ekstreme islamister rekrutterer over hele landet*, 26.09.2014, URL: <http://www.nrk.no/norge/ekstremister-rekrutter-i-hele-norge-1.11952998> (lesedato: 06.10.2014).
- ⁶³ NRK.no: *Tre personer arrestert for terrorplaner*, 27.05.2014, URL: <http://www.nrk.no/norge/tre-personer-arrestert-for-terror-1.11742131> (lesedato: 05.08.2014).
- ⁶⁴ Dagbladet.no: *Ubaydullah Hussain måtte slutte som bud etter at kundene klagde*, 27.08.2014, URL: http://www.dagbladet.no/2014/08/27/nyheter/arbeidsliv/ubaydullah_hussain/innenriks/islamisme/34996197/ (lesedato: 06.11.2014).
- ⁶⁵ NRK.no: *Profilert islamist får ikke bli fotballdommer*, 04.02.2014, URL: <http://www.nrk.no/norge/islamist-far-ikke-bli-fotballdommer-1.11487732> (lesedato: 06.02.2014).
- ⁶⁶ Ibid.
- ⁶⁷ VG.no: *Støtter IS-halshugging*, 16.08.2014, URL: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/islam-debatten/stoetter-is-halshugging/a/23275610/> (lesedato: 16.08.2014).
- ⁶⁸ Ibid.
- ⁶⁹ Ibid.
- ⁷⁰ Morgenbladet.no: *Alle profetens menn*, 09.12.2012, URL: http://morgenbladet.no/samfunn/2012/alle_profetens_menn (lesedato: 24.11.2013).
- ⁷¹ Profetens Ummah, profetensummah.com: *Jihad*, URL: <http://www.profetensummah.com/jihad/>. Accessed: 2014-04-27. (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6P9vNNHyN>)
- ⁷² Sunnmørsposten: *Menn er barn*, 13.03.2008, URL: <http://www.smp.no/meninger/kronikk/article179974.ece> (lesedato: 09.02.2014).
- ⁷³ Dagbladet.no: Kjetil Rolness: *Macho-masochismen*, 30.09.2000, URL: <http://www.dagbladet.no/kultur/2000/09/30/221321.html> (lesedato 01.01.2014).
- ⁷⁴ Gates Of Vienna – The Fjordman Report: *The Failure of Western Feminism*, 31.08.2008, URL: <http://gatesofvienna.blogspot.no/2008/08/failure-of-western-feminism.html> (lesedato: 28.03.2014).
- ⁷⁵ The Brussels Journal – The Voice of Conservatism in Europe: *The fatherless civilization*, 15.10.2007, URL: <http://www.brusselsjournal.com/node/2572> (lesedato: 01.04.2014).
- ⁷⁶ The Brussels Journal – The Voice of Conservatism in Europe: *How Feminism Leads to the Oppression of Women*, 15.02.2007, URL: <http://www.brusselsjournal.com/node/1908> (lesedato: 01.04.2014).
- ⁷⁷ Honestthinking.org: *Sammendrag av boken Selvmordsparadigmet*, URL: <http://honestthinking.org/no/index.html> (lesedato 04.04.2014).
- ⁷⁸ NRK.no: *Høyrevridd blogger tar selvkritikk etter massedrapene*, 27.07.2011, URL: <http://www.nrk.no/norge/hoyrevridd-blogger-tar-selvkritikk-1.7729753> (lesedato: 04.04.2014).
- ⁷⁹ NRK.no: *Fjordman hevder han vil hjelpe Politiet i terrorretterforskningen*, 03.08.2011, URL: <http://www.nrk.no/norge/fjordman-vil-hjelpe-politiet-1.7736530> (lesedato: 04.04.2014).
- ⁸⁰ VG.no: *Forsvarer drap på homofile*, 16.02.2010, URL: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/muhammed-tegningene/forsvarer-drap-paa-homofile/a/587371/> (lesedato: 22.01.2014).

⁸¹ VG.no: Norge er i krig med muslimer, 17.02.2010, URL: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/muhammed-tegningene/norge-er-i-krig-med-muslimer/a/589514/> (lesedato: 03.04.2014).

⁸² Dagbladet.no: *Nå begynner saken mot Bhatti*, 31.03.2008, URL: <http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/03/31/531060.html> (lesedato: 19.01.2014).

⁸³ Dagbladet.no: *Jeg lever for islam, og hater norske verdier*, 26.08.2002, URL: <http://www.dagbladet.no/nyheter/2002/08/26/346999.html> (lesedato: 02.04.2014).

⁸⁴ Dagbladet.no: *Dette er ikke en trussel, men en advarsel til deres eget beste*, 20.01.2012, URL: http://www.dagbladet.no/2012/01/20/nyheter/innenriks/demonstrasjon/arfan_bhatti/19880023/ (lesedato: 22.01.2014).

⁸⁵ VG.no: Forsvarer drap på homofile, 16.02.2010, URL: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/muhammed-tegningene/forsvarer-drap-paa-homofile/a/587371/> (lesedato: 10.02.2014).

⁸⁶ VG.no: *Her er Mohyeldeen sharia-student*, 17.02.2010, URL: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/muhammed-tegningene/her-er-mohyeldeen-sharia-student/a/589490/> (lesedato: 22.01.2014).

⁸⁷ Dagbladet.no: *Nye bilder av Mohyeldeen Mohammad*, 09.11.2012, URL: http://www.dagbladet.no/2012/11/09/nyheter/krig_og_konflikter/innenriks/islamisme/ekstremisme/24275704/ (lesedato: 18.12.2013).

⁸⁸ YouTube.com: *Mohyeldeen Mohammad: beskjed fra Syria*. Publ. av tebligc1123, 13.11.2012, URL: [URL:http://www.youtube.com/watch?v=YYsf89tF2LY](http://www.youtube.com/watch?v=YYsf89tF2LY). Accessed: 2014-04-02. (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6OXlrAqBR>)

⁸⁹ *ibid.*

⁹⁰ Morgenbladet.no: *Fra jihad til anti-jihad*, 09.09.2011, URL: http://morgenbladet.no/samfunn/2011/fra_jihad_til_antijihad#.U1E5dleKLa5 (lesedato 6.12.13).

⁹¹ NRK.no: *Tidligere Mossad-sjef innrømmer Lillehammer-drap*, 05.04.2014, URL: <http://www.nrk.no/ho/innrommer-lillehammer-drapet-1.11651309> (lesedato: 05.04.2014).

⁹² Dagbladet.no: *USA – god å ha*, 22.02.2007, URL: <http://www.dagbladet.no/kultur/2007/02/22/492837.html> (lesedato: 14.03.2014).

⁹³ *ibid.*

⁹⁴ Regjeringen.no: *Ny handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*, 01.12.2010, URL: <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2010/handlingsplan.html?id=626612> (lesedato: 07.03.2014).

⁹⁵ May, Edward S. (Baron Bodissey), *Terror Attack in Central Oslo*, 22.07.2011, URL:<http://gatesofvienna.blogspot.no/2011/07/terror-attack-in-central-oslo.html?showComment=1311353295301#c4544537565663295951>. Accessed: 2014-04-18. (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6OvNEnBJz>)

⁹⁶ *ibid.*

⁹⁷ “trencherbone”, *Info on Islam – The Ultimate Counterjihad Resource List*. . URL:<http://crombouke.blogspot.no/2010/01/everything-you-need-to-know-about-islam.html>. Accessed: 2014-04-18. (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6OvQpul35>)

⁹⁸ May, Edward S. (Baron Bodissey), *Terror Attack in Central Oslo*, 22.07.2011, URL:<http://gatesofvienna.blogspot.no/2011/07/terror-attack-in-central-oslo.html?showComment=1311353295301#c4544537565663295951>. Accessed: 2014-04-18. (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6OvNEnBJz>)

-
- ⁹⁹ May, Edward S. (Baron Bodissey), *Terror Attack in Central Oslo*, 22.07.2011, URL:<http://gatesofvienna.blogspot.no/2011/07/terror-attack-in-central-oslo.html?showComment=1311353295301#c4544537565663295951>. Accessed: 2014-04-18. (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6OvNEnBJz>)
- ¹⁰⁰ *ibid.*
- ¹⁰¹ YouTube.com: *Knights Templar 2083 Anders Behring Breivik*, Republ. av Pirat83GoesHardcore, 16.04.2012, URL: <https://www.youtube.com/watch?v=C35diYdLZ64> (lesedato: 15.04.2014).
- ¹⁰² *ibid.*
- ¹⁰³ Fra Eivind Berge's Blog – This is an anti-feminist blog: *Anders Breivik: Paleoconservative Activism Or Beta Rampage?* 27.07.2011, URL: <http://eivindberge.blogspot.no/2011/07/anders-breivik-paleoconservative.html> (lesedato: 10.01.2014).
- ¹⁰⁴ *ibid.*
- ¹⁰⁵ Morgenbladet.no: *Mann over bord*, 16.12.2011, URL: <http://www.morgenbladet.no/article/20111216/OAKTUELT/111219970/-1/26SAMTID> (lesedato: 26.01.2014).
- ¹⁰⁶ *ibid.*
- ¹⁰⁷ VG.no: *Kjønnsforsker: Derfor vil Breivik angripe Gro*, 03.08.2011, URL: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/22-juli/artikkel.php?artid=10089250> (lesedato: 10.01.2014).
- ¹⁰⁸ Forskning.no: *Renhetsideal skaper kvinnehat*, 04.09.2011, URL: <http://www.forskning.no/artikler/2011/august/296919> (lesedato: 06.03.2014).
- ¹⁰⁹ *ibid.*
- ¹¹⁰ Lorentzen, Jørgen i Dagbladet.no: *Det er ideologiene som gjør terror mulig*, 05.08.2011, URL: <http://www.dagbladet.no/2011/08/05/kultur/debatt/debattinnlegg/lorentzen/breivik/17572933/> (lesedato: 06.03.2014).
- ¹¹¹ *ibid.*
- ¹¹² Forskning.no: *Renhetsideal skaper kvinnehat*, 04.09.2011, URL: <http://www.forskning.no/artikler/2011/august/296919> (lesedato: 06.03.2014).
- ¹¹³ *ibid.*
- ¹¹⁴ *ibid.*
- ¹¹⁵ Aftenposten.no: *Ekstreme islamister skaper høyreekstremister – og omvendt*, 10.03.2014, URL: <http://www.aftenposten.no/kultur/--Ekstreme-islamister-skaper-hoyreekstremister---og-omvendt-7495052.html#.U1J-ZVeKLa4> (lesedato: 10.03.2014).
- ¹¹⁶ *ibid.*
- ¹¹⁷ *ibid.*
- ¹¹⁸ Gule, Lars i Dagsavisen.no – nye meninger: *Netthaterne*, 25.01.2014, URL: http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/alle_meninger/cat1003/subcat1018/thread294412/#post_294412 (lesedato: 20.04.2014).
- ¹¹⁹ Rustad, Hans i Document.no: *Ekstremistan IV – Sex som våpen*, 18.12.2009, URL: http://www.document.no/2009/12/ekstremistan_iv_nye_ekstremist/ (lesedato: 13.02.2014).

¹²⁰ *ibid.*

¹²¹ Document.no: *Anders Behring Breiviks kommentarer hos Document.no*, 23.07.2011, URL: <http://www.document.no/anders-behring-breivik/> (lesedato: 13.03.2014).

¹²² *ibid.*

¹²³ YouTube.com: *Christian Tybring-Gjedde Documents Venner av document.no*, 20.10.2010, URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZCVVqapJuXg> (lesedato: 29.10.2014).

¹²⁴ Andersen, Kent og Christian Tybring Gjedde i Aftenposten.no: *Drøm fra Disneyland*, 27.08.2010, URL: <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article3783373.ece#.U0553FeKLa5> (lesedato: 12.12.2013).

¹²⁵ NRK.no: *Politiker vil at Hedmark skal bli muslimfritt*, 19.10.2014, URL: <http://www.nrk.no/ho/vil-at-hedmark-skal-bli-muslimfritt-1.11994694> (lesedato: 06.11.2014).

¹²⁶ *Ibid.*

¹²⁷ Dagbladet.no: Kjetil Rolness: *Macho-masochismen*, 30.09.2000, URL: <http://www.dagbladet.no/kultur/2000/09/30/221321.html> (lesedato 01.01.2014).

¹²⁸ Morgenbladet.no: *Er Anders Behring Breivik en kristen versjon av al-Qaida?* 16.09.2011, URL: <http://morgenbladet.no/samfunn/2011/er-anders-behring-breivik-en-kristen-versjon-av-alqaida#.UZfSp1HI-Sp> (lesedato: 18.12.2013).

¹²⁹ Theoi Greek Mythology (2001): *Nomos*, <http://www.theoi.com/Daimon/Nomos.html> (lesedato: 25.10.2014).

¹³⁰ Document.no: *Anders Behring Breiviks kommentarer hos Document.no*, 23.07.2011, URL: <http://www.document.no/anders-behring-breivik/> (lesedato: 13.03.2014).

¹³¹ Regjeringen.no: *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*. 20.09.2012. URL: <http://www.regjeringen.no/nb/sub/radikaliserings-om-forebyggende-arbeid/forebyggende-av-radikaliserings-og-voldelig.html?id=663830> (lesedato: 09.11.2013).